రుక్మిణీపరిణయము

కూచిమంచి తిమ్మన

శ్రీరస్తు

రుక్మిణీపరిణయము

కూచిమంచి - తిమ్మకవి ప్రణీతము

చెన్నపురి :
వావిళ్ల. రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
బ్రకటితము.
1923
All Rights Reserved.

శ్రీరామకృష్ణపరబ్రహ్మణే నమః

రుక్మిణీపరిణయము

పీఠిక

నగజాగజాననులు చేరి నెఱిం దనమస్తకంబుపై
జానగుచందమామఁ గని చయ్యన నద్దము వెన్నముద్దయున్
గా నెలమిం దలంచి యది గైకొనఁబూని కరంబు లెత్తుచో
మానక వారిముగ్ధతకు మాటికి నవ్వుశివున్ భజించెదన్. ॥ 1 ॥

సీ. మఘవముఖాఖిలామరభూరిసామ్రాజ్యభారధౌరేయతాకారణములు
కుంభినీధరభరణాంభోజసంభవస్ఫారాభిలాషప్రపూరణములు
బహుజన్మకృతఘోరపంకావళిస్ఫురిద్వారిభృజ్ఝంఝ్ఝాసమీరణములు
పద్మదానవమహాసద్మపద్మాకరవ్రాతామితోన్మత్తవారణములు
తే. సతతపాలితమునిసిద్ధచారణములు, క్రూరరుగ్జంతుభయవినివారణములు
శైలకన్యాకటాక్షప్రసారణములు, వెలఁగి భక్తాళి కభయంబు సేయుఁగాత. ॥ 2 ॥

సీ. ఆభీరహితశీలు హరితనూజాలోలు నంచితార్జుననగహారలీలుఁ
బాలితామరగోత్రుఁ బ్రబలగోరిపుజైత్రుఁ జంద్రభాస్వద్రుచిచారునేత్రుఁ
బరిహృతాసమబాణు నరవాహసం త్రాణుఁ బరనిగమప్రభవప్రమాణు
నరకదుర్మదనాశు నాకప్రచురకేశు ఖరమయూఖాభిచక్రప్రకాశు
తే. సుభగఖగరాజకేతువిస్ఫురదనంతు, భువనవిపులార్చనీయకపుణ్యవంతు
సాధుబృందావననిశాంతు సమరజయని, తాంతు దాంతు రమాకాంతుఁ దగ భజింతు. ॥ 3 ॥

క. శరణార్థి నగుదుఁ బ్రముదిత, కరికిన్ ధృతగిరికి హృతమకరికిన్ నరకే
సరికిన్ బరిపాలితగ, హ్వరికిం దరికిం జితోద్యదరికిన్ హరికిన్. ॥ 4 ॥

సీ. చలువపూఁదమ్మిబల్కొలఁకులాడెడుచోట్లు కటివేల్పు పెనుఱొమ్ము గద్దెపీఁట
తోరంపుఁబాలమున్నీరుపుట్టినయిల్లు చిలుకతత్తడిరౌతువలపుఁగొడుకు
తెఱగంటియన్నులందఱు నూడిగపుఁజెలుల్ కలుములీనెడు కడకంటిచూపు
విలసిల్లు ప్రాఁబలుకులు గిల్కుటందియల్ తొగలసంగడికాఁడుతోడఁబుట్టు
తే. వేమహాదేవికలరు నయ్యిగురుఁబోఁడి, గమలజునితల్లి నతజనకల్పవల్లి
యిందిరాసుందరాంగి మన్మందిరమున, నిండువేడుక ననిశంబు నిలుచుఁ గాత. ॥ 5 ॥

ఉ. ఫాలతలంబునందుఁ గరపద్మయుగంబు ఘటించి మ్రొక్కెదం
బాలితసిద్ధకిన్నరనభశ్చరమౌనిసురాళికి న్దయా
శాలికి భారతీవదనసారసబాలమయూఖమాలికిన్
క్షాళితదోషపాళికి జగన్నుతిశీలికిఁ దమ్మిచూలికిన్. ॥ 6 ॥

సీ. చంపకోత్పలమహాస్రగ్ధర సుస్వరమణిమాలికానర్ఘగుణమనోజ్ఞ
మత్తకోకిలవాణి మానితవిచికిలస్తబకవర్ణవిభాగతరలహార
సరసేందువదన బంధురకాంతిసంయుక్త సరసిజనయన సుందరవరాంగి
నిత్యవిభూతిమానిని రుచిరోత్సాహ ప్రాద్యభేదాఖండపరమశక్తి
తే. యతినుతశ్లోకఛందోమయప్రకాశ, యసమభజినరతగణామితానుమోద
యైనవాగ్దేవి నాదుజిహ్వాగ్రముననను, నిలిచి సత్కావ్యగుంభన నెఱపుఁగాత. ॥ 7 ॥

చ. అనుదినమున్ మదిం జలన మానక మానక పూని దీనులన్
మనుచుచుఁ గార్యవేళల నుమాధవమాధవముఖ్యు లౌసురల్
దను వినుతింప మేలిడుచుఁ దానగు దానగుణాఢ్యుఁ డంచు నిం
పెనయఁగఁ గోరి మ్రొక్కిడుదు నేనిఁక నేనికమోముసామికిన్. ‖ 8 ‖

ఉ. పాయనిభక్తితోడ మదిఁ బ్రస్తుతిసేసెద దీనరక్షణో
పాయుని యోగమార్గనిరపాయుని సంతతిరామకార్యధౌ
రేయుని దివ్యకాయుని వరిష్ఠవిధేయుని శిక్షితోగ్రదై
తేయుని నప్రమేయుని సుధీజనగేయుని నాంజనేయునిన్. ‖ 9 ‖

క. వితతాగమశరణుండై, ప్రతిదినగూఢపదచరవిభాసితుఁడై ది
వ్యతరవిరాడ్విగ్రహుఁ డై, ధృతిఁ గేరు నజేయు వైనతేయున్ గొలుతున్. ‖ 10 ‖

క. తవిలి నవప్రభ లెసగఁగ, భువి గేరడుమిత్రజాతబుధగురుభాస్వ
త్కవిమాహేయకలానిధి, కువలయచక్రారివంచకులఁ బ్రణుతింతున్. ‖ 11 ‖

సీ. గురుతరకౌండిన్యగోత్రవిఖ్యాతుండు బయ్యనామాత్యుఁ డేభవ్యుతాత
నిరతాన్నదానవర్ణితయశస్సాంద్రుండు తిమ్మనసచివుఁ డేధీరుతండ్రి
ఘనులు జగ్గనయు సింగనమంత్రియును నరసన్నయు నేమంత్రి యనుఁగుఁదమ్ము
లలకఁ దిమ్మకవి రాజన్న జగ్గనయును సూరన యేధన్యు సుతవరేణ్యు
తే. లొనర వీరమ్మ పాపమేఘనునిసహజ, లతిపతివ్రతలక్ష్మి యేచతురురాణి
యట్టి శ్రీకూచిమంచివంశాబ్ధిచంద్రు, మజ్జనకు నలగంగనామాత్యుఁ దలఁతు. ‖ 12 ‖

క. క్షితి నతిచతురతల ననా, రతనవిజనహితము లైనరామాయణభా
రతము లొనర్చినజగద, ప్రతిముల వాల్మీకిశక్తిపౌత్రుల నెంతున్. ‖ 13 ‖

ఉ. ఆరయ సంస్కృతోక్తిరచనాంచితకావ్యధురీణులై భువిన్
భూరియశంబుఁ గైకొనినపుణ్యుల నామది సన్నుతించెదన్
భారవికాళిదాసశివభద్రుల భోజనృపాలబాణులన్
జోరమయూరమాఘులను సువ్రతులౌ భవభూతిముఖ్యులన్. ‖ 14 ‖

చ. స్థిరమతి నన్నయాహ్వయునిఁ దిక్కన నెఱ్ఱన భీమనార్యు భా
స్కరు నమరేశుఁ బోతకవిచంద్రుని సోముని శంభుదాసునిన్
నిరతముఁ బ్రస్తుతింతు నవని న్మహితాంధ్రకవిత్వవైభవ
స్ఫురణఁ బ్రసిద్ధు లైనకవిముఖ్యుల భూప్రసరత్సమాఖ్యులన్. ‖ 15 ‖

క. సారము గలచో నలరుచు, నేరము గలచోటు మిగుల నిందింపక స
త్కారుణ్యంబునఁ గనుఁగొను, సూరికవీంద్రుల నుతింతు సురుచిరభక్తిన్. ‖ 16 ‖

ఉ. శంక యొకింతలేక కవిసంఘముఁ జూచి వృథావివాదముల్
బింకముతోడఁ జేయుచును బెద్దల మంచును బద్యమెల్లఁ గు
శృంకలు సేయుచున్ గవితసార మెఱుంగక సారెసారెకు
న్టంకెలు వేయుదుష్కవిగణంబులనెల్లఁ దృణీకరించెదన్. ‖ 17 ‖

వ. అని నిఖిలదేవతాప్రార్థనంబును, గురుచరణస్మరణంబును, పురాతననూతనమహా
కవివర్ణనంబును, కుకవినిరాకరణంబును గావించి, మఱియు నిష్టదేవతాప్రార్థ
నంబు చేసెద. ‖ 18 ‖

సీ. చిన్నివెన్నెలఱేఁడు చెన్నైనసికపువ్వు పసమించుపులితోలు పట్టుసాలు
చిరునలయెకిమీఁడు బలుమానికపుఁదాళి వాటంపుఁదెలిగిబ్బ వారువంబు
గఱికిపూజల మెచ్చు గారాబుకొమరుండు వలిగొండకూఁతురు వలపుటింతి

జేజేతుటుములెల్లఁ జేరి కొల్చెడుబంట్లు నునువెండిగుబ్బలి యునికిపట్టు
తే. నగుచుఁ జెలువొంద భువనంబు లనుదినంబు, రమణఁ బాలించునిన్ను నేఁ బ్రస్తుతింతు
బుధనుతవిలాస పీఠికాపురనివాస, కుముదహితతతోటిసంకాశ కుక్కుటేశ. || 19 ||

సీ. బృందారకామందమందారవీతాఘబృందారవిందాక్షనందనీయ
పాటీరవర్ణేందుకోటీరగౌరీవధూటీరతాదిత్యకోటితేజ
క్షోణీరథాంభోధితూణీరగంగాప్రవేణీరవామోదపాణిహరిణ
నీహారవాగ్భామినీహారహారానిలాహారవర్యాభవాహనార్వ
తే. శర్వ సర్వజ్ఞ దుర్వహాఖర్వగర్వ, సర్వపూర్వామరోదగ్రశార్వరహర
సారసుకుమారసంతతోదారవీర, చారుతరకుక్కుటాకార జయసుధీర. || 20 ||

క. చిరతరముగ నానేర్చిన, కరణిన్ రచియించి నీకుఁ గావ్య మొసఁగెదన్
సరగున దోషము లెల్లను, బరిహార మొనర్చి దయను బాలింపు శివా. || 21 ||

క. అని విన్నవించి కావ్యం, బొనరింపఁగఁ బూని మొదల నుద్యద్గతి దే
వున కిర వగుపీఠాపురి, ఘనతర మగుమహిమ మెన్నఁ గావలయు నొగిన్. || 22 ||

సీ. పాదగయాక్షేత్రపరమపవిత్రంబు పురుహూతికాంబకుఁ బుట్టినిల్లు
యేలానదీజలాపూృతతటాకానీక మఖిలశక్తులకు విహారభూమి
తోరంపులవణపాథోనిధితీరంబు నిర్మలగౌతమీనికటసీమ
కుంతిమాధవదేవుగురుతరస్థానంబు విలసితభీమమండలతలంబు
తే. సేతుకాశీప్రయాగాద్యశేషదివ్య, తీర్థరాజంబులందుఁ బ్రతిష్ఠఁ గాంచి
సకలదోషాపనోదకశక్తి నలరు, పుణ్యసారంబు పీఠికాపురవరంబు. || 23 ||

సీ. చక్రవాళాహార్యజలధితుల్యోన్నతప్రాకారపరిఖావిరాజితంబు
సాంద్రముక్తాసౌధచంద్రశాలానేకభర్మనిర్మితహర్మ్యశర్మదంబు
కరిసైంధవాందోళికాధేనుధనధాన్యవనదేవగృహసరోవర్ణితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్యవిద్వత్కవిశ్రేష్ఠభటనటామాత్యవిస్ఫారితంబు
తే. రాజమాహేంద్రవకదుర్గరాజ్యభూరి, భారసంభరణాశ్రాంతభాసమాన
రావుమాధవనృపపరిరక్షితంబు, భోగనికరంబు పీఠికాపురవరంబు. || 24 ||

షష్ఠ్యంతములు

క. ఏతత్పురనేతకు ఘన, దాతకు రోషప్రశమితధాతకు భువన
త్రాతకు సకలాగమవి, జ్ఞాతకు శీతాచలేంద్రజామాత కొగిన్. || 25 ||

క. ధండనపరఖండనకర, మండనశరచాపఖడ్గమహనీయున కా
ఖండలమణికుండలఘృణి, మండలఫణిరాజరాజమానాంగునకున్. || 26 ||

క. కమలాధిపసఖునకు ధృతి, కమలునకు మునిస్తుతాంఘ్రికమలునకు లస
త్కమలధితూణీరునకును, గమలశిరోజునకు సమధికమలహరునకున్. || 27 ||

క. నారదదరపారదశర, శారదశరదాభ్రకరితుషారాభ్రఝరీ
తారాహితహీరామృత, ధారామితసితవిలాసదరహాసునకున్. || 28 ||

క. వృషవర్ధనునకుఁ గిన్నర, వృషసఖునకు రిపుమదేభవివృతముఖునకున్
వృషసేవితచరణునకును, వృషవాహనజనకునకును వృషవాహునరున్. || 29 ||

క. హరిమణినిభకంధరునకు, హరిమదమథనునకు నిశితహరిబాణునకున్
హరివరకేయూరునకును, హరికోటిసమానకాంతిహరిణాంగునకున్. || 30 ||

క. సంగరజయునకుఁ గుక్కుట, లింగస్వామికి నవీనలీలావిలస
ద్భృంగిరిటినటనరతునకు, గంగాజూటునకు దివిజగణసేవ్యునకున్. ‖ 31 ‖

వ. అనంతసాష్టాంగదండప్రణామంబులు సమర్పించి తత్కృపాతిశయంబున నద్దేవతా సార్వభౌమునకు నంకితంబుగా నారచియింపంబూనిన రుక్మిణీపరిణయంబను మహా కావ్యంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టిదనిన. ‖ 32 ‖

ప్రథమాశ్వాసము

కథాప్రారంభము

క. అనుపమగుణుఁ డగుసూతుఁడు, మునుకొని మును శౌనకాదిమునులకు వినయం
బున భాగవతపురాణము, ఘనభక్తిఁ బ్రవిస్తరంబుగా నెఱిఁగించెన్. ‖ 33 ‖

గీ. అవ్విధంబు పరీక్షిజ్జనాధిపునకు, ఘనుఁడు శుకయోగి దెల్పుచోఁ గౌతుకంబు
పల్లవింపంగ రుక్మిణీపరిణయప్ర, కార మెఱిఁగింపుఁ డని రాజు గోరుటయును. ‖ 34 ‖

క. ధీవరుఁ డాశుకుఁడు జగ, త్పావన మగుతత్కథావిధం బెఱిఁగింతున్
గేవలభక్తి చెలంగ మహీవల్లభ విను మటంచు నిట్లని పలికెన్. ‖ 35 ‖

సీ. శ్రీకారణాభ్యున్నతాకారసన్మణిప్రాకారసౌధవ్రజాకరంబు
సోపానవవజ్రగోపానసీచిత్రరూపానవద్యోరుగోపురంబు
గంభీరహితవినకుంభీరయుక్తాంబుగంభీరపరిఖావిజృంభణంబు
లీలావరోధేందుశాలావకీర్ణేంద్ర నీలావళీకుడ్యజాలకంబు
తే. లసదసమసమసుమశరవ్యసనవసుని, వసనసంత్యక్తరత్నసారసనవసన
రసికయోషానుమోదకశ్వసనశిశువి, సరవిశాలంబు కుండినపురవరంబు. ‖ 36 ‖

మ. మహి నవ్వీడు చెలంగు నిందుమణిహర్మ్యస్థాంగనాచారువి
గ్రహవిద్యుత్కచనీలవారిధరవిభ్రాంతిస్వచేతోముహు
ర్ముహురుద్భాసితవారియంత్రపతితాంభోబిందుసందోహసం
గ్రహణోదంచితిచాతకప్రకరమై రంగత్ప్రకాశోన్నతిన్. ‖ 37 ‖

చ. అలరఁగ సంచరించుతురగావలివీచులు తూర్యఘోషముల్
సలలితభామినీరదనసారసముల్ ఘనరాజహంసముల్
చెలఁగుపదాఱువన్నియపసిండిమెఱుంగుటరుంగుదిన్నెలున్
గలిగి పురంబు భాసిలు జగద్వినుతామరగంగయో యనన్. ‖ 38 ‖

ఉ. అన్నగరంపుఁగుందనపుహర్మ్యతలంబుల నాడుబాలికల్
పున్నమరేలుచందురునిఁ బొల్పుగఁ గన్గొని యాటవేడుకం
జెన్నుగ నెన్నొసల్లెదురుసేయుచు దీకొని తాఁక నుర్విపై
నెన్నఁ గళంకి యయ్యె శశి యింతులకస్తురిబొట్టు లంటుటన్. ‖ 39 ‖

ఉ. ఆపురగోపురాగ్రసముదంచితకాంచనకుంభముల్ మహో
ద్దీపితలీలలన్ మెఱయుధీరత్ నందుల సుందరీజనం
బే పలరుం బయోధరము లీపగిదిం దమ కంచు నిర్జరేం
దూపమచారువక్త్రలకు నొయ్యనఁ జూపఁగ నిల్పిరో యనన్. ‖ 40 ‖

గీ. వజ్రముక్తాబ్జరాగప్రవాళనీల, వితతిచే నొప్పుఁ బురిపణ్యవీథి పుండ
రీకకుముదాబ్జహల్లకాస్తోకనీల, కువలయశ్రేణిచే నొప్పుకొలనువోలె. ‖ 41 ‖

చ. నగరివిశాలదేవభవనంబులపై విలసిల్లు నెల్లెడం
జిగిబిగికుందనంపుఁబని చేసినరత్నపుఁగీలుబొమ్మ లా
గగనమునందు నుండి పురిఁ గల్గువిలాసముఁ జూడఁగోరి వ
న్నెగ నరుదెంచి పాయ కటు నిల్చినయచ్చరకన్నెలో యనన్. ‖ 42 ‖

ఉ. ఆనగరంబుత్రోవను దినాధిపుఁ డేఁగుచు దారి కడ్డమై

పూనికనున్నకోటఁ గని పోవఁగలేక యిరాఱుమేనులం
దానటు దిడ్డు చూఱి చనెఁ దథ్యము గాదని యంటిరేని యా
భానుని ద్వాదశాత్ముఁ డనిపల్కఁగఁ గారణ మేమి నిచ్చలున్. ॥ 43 ॥

గీ. సరసులెల్లను బలుమాఱు సంస్తుతింపఁ, గువలయానంద మగుచు నక్కోటచుట్టుఁ
గడునలంకారవైఖరి గడలుకొనఁగ, పరిఖ దనరారు నెపుడు నప్పట్టణమున. ॥ 44 ॥

చ. పురి కరిబృంద మందముగఁ బున్నమచందురుఁ గాంచి తెల్లదా
మరవిరి యంచుఁ దొండము లమందగతిం దివి కెత్తఁ దత్సుధా
కరుఁడు ననేకరాహువులుగా మది నెంచి భయంబు మించి దు
స్తరబహుళార్తిఁ గుందుచుఁ గృశత్వము నొందుఁ బదాఱువ్రక్కలై. ॥ 45 ॥

క. నాగకకరికర్ణోదిత, సాగరముఖమదకదంబసాంద్రఝరీసం
యోగంబువలన జలధికి, సాగరనామంబు గలిగె జగము లెఱుంగన్. ॥ 46 ॥

క. హరిణము లప్పురమునఁ గల, తురగంబులతోడఁ బోరి తుది నోడి మహా
త్వరితమునఁ బవనహిమకర, గిరిజేశుల శరణువొందె గేవలభీతిన్. ॥ 47 ॥

సీ. తడఁబాటుగాఁ బల్కి తలకొట్లబడియెఁ దా వేదవేదియె యంచు వేధ నెంచి
జగ మెన్నఁ ద్రిదశవేశ్యకుఁ బుట్టెఁ దాఁ గులశ్రేష్ఠుఁడే యంచు వసిష్ఠు నెంచి
యనుజునిల్లాండ్రఁ గూడెను దాను సాధువర్తనుఁడె యంచును శుకజనకు నెంచి
ప్రకటింప సర్వభక్షకుఁడు తా నాచారవంతుఁడే యంచుఁ బావకుని నెంచి
తే. వేదతత్వజ్ఞు లత్యంతవిమలకులులు, సాధువర్తను లవిరళాచారయుతులు
నైనధాత్రీసురోత్తము లనుదినంబు, పూన్కిఁ జెన్నొందుచుందు రప్పురమునందు. ॥ 48 ॥

చ. అమరఁ బదాఱువ్రక్కలు నిరాఱుదెఱంగులు నైరి చెల్లఁబో
తమకులకర్త లైనశశితామరసాప్తు లంచు వారలన్
విమలయశఃప్రతాపముల విస్తరిలంగ నొనర్తు రొక్కటన్
హిమకిరణార్కవంశ్యు లయి హెచ్చినయప్పురిబాహుజోత్తముల్. ॥ 49 ॥

చ. ధన మెపుడుం బుధావలి కుదారత మీఱ నొసంగి యెంతయున్
ఘనులనఁ బోలి యప్పురిఁ బ్రకాశతఁ గాంచిన వైశ్యకోటులన్
ధనదు లటంచు నెన్నక సదా ధనరక్షకుఁ డైనయక్కుబే
రుని ధనదుం డటంచును నరుల్ వచియించుట దోసమేకదా. ॥ 50 ॥

క. శూద్రులు గల రురుసుగుణస, ముద్రులు సతతస్వధైర్యమోఘీకృతహే
మాద్రులు ఘోరరణాంగణ, రుద్రు ననంబోలి మహితరుచి నవ్వీటన్. ॥ 51 ॥

సీ. తమగానములకు సంతసిలి పున్నాగముల్ ప్రస్ఫుటభోగసంభ్రమత నలరఁ
దమవిహారముల కెంతయు భూజనుల్ చొక్కి సుమనోవికాసవిస్ఫూర్తిఁ దనరఁ
దమముఖాంభోజగంధములకు సరసాళు లుప్పొంగి మదబుద్ధిఁ గప్పుకొనఁగఁ
దమమణినూపురధ్వనులకుఁ బరమహంసలు సోలి మానసాసక్తి నఱుమఁ
తే. గేరి పగ మీఱి బలుతూపు లేఱి నూఱి, తూఱి నడి నేయుశంబరవైరిఁ బారిఁ
గూరి వేసారి తముఁ గోరి చేరువిటుల, రతులఁ దేలింతు రౌ వారరమణు లందు. ॥ 52 ॥

ఉ. తమ్ములు మొల్లలుం దొగలుదాసనముల్ విరిపొన్నలున్ శిరీ
షములు హల్లకంబులును జంపకజాలము లిప్పమొగ్గలున్
సమ్మతి నమ్మఁ జూపి తమచారుతరావయవద్యుతిప్రకా
శ మ్మెఱిఁగింతు రెంతయును జాణల కప్పురిఁ బుష్పలావికల్. ॥ 53 ॥

సీ. చెలిమిఁ గైకొనియెదఁ జెం డ్లిమ్ము చెలియున్నఁ గొనుమారుబేరముల్ కొసర కిపుడు

పొదలెడుచివురు సూపెద విది ముద్దియ మేలనఁ బలుగెంపులోలి నింపు
సుమకలంబక్రీడ నమరింపు సఖి యన్న నది నీవి వదలింప కనువుగాద
యెల్లవేళల నుండుమల్లికల్ గా వేడ్క ననఁగ మూపురములోఁ గొనియనిచెద
తే. ననుచుఁ దముఁ జేరి కేరెడుననుపుకాండ్రఁ, గనుచు నెఱదంటపలుకులు వినుచుమదినిఁ
బెనుచుమదమున ననలమ్ముకొ'నుచు మనుచుఁ, బుష్పలావిక లుందు రప్పురమునందు. ‖ 54 ‖

సీ. ఈమంజులకుచంబు లీచానయన నివి కొనఁగోర నొక్కింతగొనబొనర్చు
నంటి ఫలంబు గైకొంట నీయెడఁదగు నన నటకానిమ్మ వెనుకరమ్ము
నెలఁత మాకందంబు ని న్గోరుట లనఁగఁ బలుమాఱు కేలికి నలరియుండు
మోవి పంటను గంటిఁ గావించి చూతునా యనఁ బండుఁ గని యిటు లాడనగునె
తే. యనుచు ఫలములు గొనఁబూని నటులు నిటులు, మొనసి సరసోక్తు లాడుచు నెనసి తిరుగు
విటుల కింపుగ మఱుమాట వెస నొసఁగుచుఁ, ఫలము లమ్మెడిచెలు లుందు రెలమి నందు. ‖ 55 ‖

క. ఆనగర మేలు మేలుగ, మానితకీర్తిప్రతాపమహిమోన్నతిచేఁ
బూనిక మీఱఁగ భీష్మక, భూనాయకుఁ డెపుడు సకలబుధజననుతుఁ డై. ‖ 56 ‖

సీ. కువలయంబున కార్తిఁ గూర్పనియినుఁడు చక్రావళి నేఁచక యలరురాజు
ధర్మహింసనమునఁ దనరనిరాముఁడు భోగినీసురతేచ్ఛఁ బోనివిజయుఁ
డతిరాజసమున మిన్నందనిశూరుఁడు గోత్రాహితుఁడుగాని గోవిభుండు
పరమహంసలఁ బోవఁ దఱుమనిఘనుఁడు నెవ్వడిభంగ మొందనివాహినీశుఁ
తే. డనఁగఁ దేజఃకళాన్నృపవినుతిశౌర్య, జనవిభనదానగాంభీర్యశాలి యగుచుఁ
బూని తనకీర్తి జగ మెల్లఁ బొగడనెగడె, వన్నె మీఱంగ భీష్మకావనివరుండు. ‖ 57 ‖

సీ. గుఱుతు దప్పనిభూరిగోత్రధర్మముఁ బూని నిరుపమరాజశేఖరత నలరి
వినుతపాండుఁవర్ణమునఁ బ్రకాశత మీఱి బుధరక్షణోపాయబుద్ధిఁ జెలఁగి
వలనుమీఱ ననంతవాహినీయుక్తుఁడై భువనాభిరామవిభూతిఁ బొదలి
సంతతాహీనభూషణభూషితాంగుఁడై ప్రియకుమారగణాభ్యుదయ మెలర్పఁ
తే. జారువృషకేతుమహితుఁడై స్మరవిరోధి, కరణి ధరణిఁ జెలంగువేడ్క లన శేష
జనమనోరథసంధానచతురుఁ డగుచు, వాసికెక్కినయాన్నృపాగ్రేసరుండు. ‖ 58 ‖

సీ. తనచంద్రహాసనితాంతవైఖరి మిత్రశత్రులఁ జిరసుఖాస్పదులఁ జేయఁ
దనమహాద్రవిణవిస్తారంబు బుధవీరవరులను నిత్యసవనులఁ జేయఁ
దనకమలాకరధామంబు హంసార్థితతుల మానసవిచింతనలఁ జేయఁ
దనదానధారావితతగోసమితి విప్రార్థులఁ బూర్ణజీవనులఁ జేయ
తే. నుండునుద్దామభుజదండమండనప్ర, చండకోదండపాండిత్యఖండితోగ్ర
భండనోద్దండశౌండారిమండలేశ, మండలుం డామహీస్థలాఖండలుండు. ‖ 59 ‖

గీ. అతనిపూఁబోణి యొప్పు మత్తాలివేణి, సైకతశ్రోణి వికసితజలజపాణి
పనమకల్యాణి నిజనేత్రనిరసితైణి, సతతవితతగుణశ్రేణి సత్యవాణి. ‖ 60 ‖

చ. పలుమఱు జాహ్నవిం బరమపావని యందురు గాక యింతయు
నిలుకడలేక పంకముల నిండుకయుండి విషస్వరూపయై
కలఁగుచు వక్రపద్ధతులఁ గాంతునిశీర్ష ముఁ ద్రొక్కి నిల్చుఁ దాఁ
దుల యగు టెట్టు లవ్వికచతోయరుహాయతచారునేత్రకున్. ‖ 61 ‖

సీ. నిరతపాతివ్రత్యగరిమ నరుంధతి నసమసంపద్వృద్ధి నబ్ధికన్య
నవిరళవాక్యవైభవమున భారతి నిష్టభోగనిరూఢి నింద్రురాణి

నధికక్షమాలీల నవనీవధూటిని విమలసౌందర్యసారమున రతిని
బరమపావనత నంబరచరద్వాహిని నురుతురైశ్వర్యవిస్ఫురణ నుమను
తే. బోలు నితరులు తులయనఁ బొసఁగు టెట్టు, లనుచు జను లెల్లఁ దను సముదగ్రసరణిఁ
బ్రస్తుతులు సేయ నభిన్నప్రాభవమునఁ, జెలఁగు నప్పూర్ణతారేశలలితవదన. || 62 ||

తే. ఆసరోజాక్షి క్రమమున నధిపువలన, రుక్మియును రుక్మరథుఁడును రుక్మబాహు
రుక్మకేశులు రుక్మనేత్రుఁడు ననంగ, బరఁగుతనయుస నేవురఁ బడసి మఱియు. || 63 ||

క. సిరుల జవరాలియంశము, తిరమై తనకుక్షియందు దీపింపఁగ భా
సురలీల నమరి యాహిమ, కరముఖి యాఱవది యైనగర్భముఁ దాల్చెన్. || 64 ||

క. నునుఁజెక్కులు దెలుపారెం, జనుముక్కులు నలుపువాఱె సమమగుచు వళుల్
పెనుస్రుక్కులు వడిఁ దీఱెం, గనుచొక్కులు మీఱె నంతఁ గంజేక్షణకున్. || 65 ||

తే. కాంతగర్భాంతరంబునఁ గమలవేద్క్, నొయ్యనొయ్యనఁ బెరుగుచు నుంటఁజేసి
మధ్యమున కెప్పుడునుజోక మట్టుమీఱఁ, బేదఱికమంతయును దీఱి పెంపుదనరె. || 66 ||

తే. పుడమిచేడియ యాపువ్వుఁబోఁణిగర్భ, మునఁ బ్రవేశించుచున్నదో జననమొందఁ
దలఁచియన మన్నురుచియంచుఁ దవిలి మెసఁగెఁ, గానిచో నింతి కది యేమి కారణంబు. || 67
||

క. అడు గామడయై తోఁచెను, నడచునెడం దృణము మేరునగమై తోఁచెం
దొడరి పనిసేయు నెడ న, ప్పడఁతికి గణుతింప గర్భభారము పేర్మిన్. || 68 ||

చ. తలఁపునఁ గోరికల్ మొలచెఁ దద్దయు దేహము డస్సె గుబ్బ చ
న్నులు కడు నుబ్బె నారు సుమనోవరనీలరుచిం జెలంగెఁ
బొక్కిలి మఱి విస్తరిల్లెఁ బలుగెంపులసొంపుహసించుమోవియున్
వెలవెలఁ బాఱె నప్పు డరవిందదళాయతచారునేత్రకున్. || 69 ||

క. అలినీలవేణి కిటువలె, నెల లలరఁగఁ దొమ్మిదియును నిండి తగం బ్రొ
ద్దులనెల మసలుటయును ని, ర్మల మగునొకపుణ్యవాసరంబున నంతన్. || 70 ||

క. కలశాబ్ధివీచిలక్ష్మి, లలనం గన్నట్లు మంచిలగ్నంబున సొం
పలరఁగ నజ్జలజానన, కులదీపక యైనముద్దుఁగూఁతుం గనియెన్. || 71 ||

తే. పుట్టినప్పుడె కలిచల్లి బొడ్డుగోసి, నడి జలక మార్చి తడియొత్తి బడిసివైచి
మంత్రసానులు బాలికామణినిఁ బ్రేమ, దనర మెత్తనిపొత్తుల నునిచి రొగిని. || 72 ||

క. పాలకడలిక్రియ నజ్జన, పాలకసదనంబు మెఱసెఁ బలుమఱు రోలం
బాలకయై విలసిల్లెడు, బాలకతన శుభవిభావిభాసిత మగుచున్. || 73 ||

ఉ. అప్పుడు మానవేంద్రుఁడు ధరామరకోటి కభీష్టవస్తువుల్
కుప్పలుగాఁగ నిచ్చి కరిఘోటకహాటకచేలముల్ నయం
బొప్పఁగ బంధువర్గముల కున్నతలీల నొసంగి దీనులం
దప్పక సత్కృపం గని యథావిధిఁ దానములాడి వేడుకన్. || 74 ||

తే. పదిదినంబులు పురిటింటఁ బగలు రేయుఁ, బదిలముగఁ గాపులిడి నరపాలుఁ డంత
పురుడు చేయించెఁ దనతోడఁ బురుడు సేయఁ, గలరె నృపతులు ధారుణీస్థలి నటంచు. || 75 ||

క. జనులెన్నఁ బదునొకొండవ, దినమున బుధనికరమెల్ల దీవన లొసఁగం
దనయనుఁగుందనయకు వే, డ్కను రుక్మిణి యనుచు నామకరణం బిడియెన్. || 76 ||

తే. నూనెఁ దలయంటి పసుపున మేను నలఁచి, చలువపన్నీటితోఁ గూర్చి జలకమార్చి
కజ్జలంబిడి ధూపముల్ కడునొసంగె, పాలు ద్రావించి బాల నుయ్యాల నునిచి. ‖ 77 ‖

క. జోజో ముద్దులగుమ్మా, జోజో కపురంపుదిమ్మ జోజో కొమ్మా
జోజో బంగరుబొమ్మా, జోజో వెలలేని సొమ్మ జోజో యనుచున్. ‖ 78 ‖

తే. జోలవాడంగ నిదురించి మేలుకాంచి, మేలుకాంచనకింకిణీజాలములు న
టించఁ బదములుఁ జేతు లాడించుకొనుచుఁ, బోరువెట్టిన నెత్తిఁగి యాహార మొసఁగి. ‖ 79 ‖

ఉ. అత్తఱిఁ గ్రొత్తముత్తియపుహర్మ్యతలంబున నిల్పి బిత్తరుల్
పుత్తడికీలుబొమ్మలును బొంగరముల్ మణికందుకంబులుం
జిత్తవికాసమై మిగులఁజెన్నగువన్నెలదొండపండులున్
మొత్తముగాఁగ నిందుముఖిముందర నుంచి విలాసవైఖరిన్. ‖ 80 ‖

ఉ. అల్లదె చందమామ దివినంటి వెలుంగుచు నంటిపండులున్
బెల్లము వెన్న చక్కెరయు నెయ్యిని బాలును జున్ను మీఁగడల్
కొల్లలు మీఱఁ బట్టుకొని కూరిమి నాడుకొనంగ వచ్చె రం
జిల్లి చకోరనేత్ర యఱసేయక కల్గొనుమంచు వెండియున్. ‖ 81 ‖

ఆ. వెండిగిన్నెలోన వెన్నయు బువ్వయుఁ, బసిఁడిగిన్నెలోనఁ బాలు నిడుక
చందమామ రావె జాబిల్లి రావె మా, పాపతోడ నాడ మాపులనుచు. ‖ 82 ‖

క. నెలబాలుఁ జూపి నునుగి, న్నెలఁ బాలును నెయ్యి పోసి నెలఁతుక లాచి
న్నెలబాలకుఁ ద్రావించుదు, నెలమం గ్రీడింపఁజేసి రిం పలరారన్. ‖ 83 ‖

క. దాదులు వెనుపఁగ నిటు జగ, దాదుల కాది యగుమగువ యనిశము సిరులం
బాదుకొని నృపతితికం, బాదుకరాఁ బెరుఁగుచుండె నంతగణంకన్. ‖ 84 ‖

ఉ. అంగదముల్ వెలుంగ మణిహారము లక్కున వర్తిలంగ మే
ల్బంగరురావిరేక నొసలన్ మసలంగఁ బదాంగదధ్వనుల్
పొంగి చెలంగ రంగులను బొల్సగుపావడ సొం పెసంగఁగా
సంగడికన్నెలం దవిలి సారసలోచన క్రీడ సేయుచున్. ‖ 85 ‖

సీ. మేలైనకెంబట్టుజాలె బిగ్గరఁజుట్టి తిరముగాఁ బసిఁడిబొంగరము లాడు
గుఱియంటఁబరువిడ్డతఱి యందియల్ పెల్లుమ్రోయంగ దాఁగురుమూఁత లాడు
గరకంకణధ్వనుల్ ఘలుఘల్లురని యింపు గావింప నచ్చనఁగాయ లాడు
నిలువెల్ల జెమటసోనలఁ దోగి విలసిల్లఁ దొడరి మానికపుఁగందుకము లాడు
తే. దంటయై కేరి యోమనగుంట లాడుఁ, బోలురా సిరివెన్నెలప్రోగు లాడు
పేరిఁ జెలరేఁగి చిఱుతనబిల్ల లాడు, వేడుకలు మాఱఁ బింపిసలాడు మఱియు. ‖ 86 ‖

సీ. బలుముత్తియంపుమేడలఁ గ్రీడ సేయుచు నాపఁక పసిఁడియుయ్యాల లూఁగుఁ
గమ్మపుప్పొడి మేనఁ గ్రమ్మ లీలావనతరువులఁ బరువంపువిరులు గోయు
బొమ్మపెండ్లిం డ్లొనర్చుచును గుజ్జనఁగూటియామెతల్ రాకన్నియలకు నొసఁగు
సారంపుఁగెంపుపంజరములలో నిడి సుకుమారకీరశారికలఁ బెనుచుఁ
తే. దవిలి నిచ్చలు గౌరీవ్రతములు నోఁచు, నలఘుమతి నింపులగుపాట లభ్యసించుఁ
జెలఁగి భూసురవరసువాసినులఁ గొలుచు, దాది గాదన్నపనియె పంతిమునఁ జేయు. ‖ 87 ‖

క. బింబోష్ఠి లేఁతయగుప్రా, యంబున నీరీతిఁ గన్నియఁలఁ గూడి ప్రమో
దంబునఁ గ్రీడించుచుఁ జె, ల్వంబున వర్తింపఁ గొన్నివాసరములకున్. ‖ 88 ‖

సీ. నిద్దంపుబలుసోగనెఱులు క్రొమ్ముడి కందె నెమ్మొగంబునఁ దేట నేటుకొనియెఁ

గనుదోయి నఱసిగ్గుఁ గలికిచూపులు మీఱె జెక్కులనిగనిగ జిగి దనర్చెఁ
జన్నొంద నెఱచిన్నిచన్ను లుద్భవమయ్యె మోవి యొక్కించుక జేవుఱించె
నూనూఁగునూఁగారు నునుఁజాయదలమయ్యెఁ గటిచక్ర మించుక ఘనతనొందె
తే. నడల నొయ్యొయ్య మురిపంబు గడలుకొనియె, ముద్దుజిలిబిలిపలుకులు మొలచె సొలపు
చిఱుతతెలినవ్వు లంతంతఁ జెలువుమెఱసె, రమణికి నవీనయౌవనారంభమునను. ॥ 89 ॥

క. సింగార ముప్పతిల్లఁగఁ, బొంగెడులేజవ్వనంబు పొడమిన నపు డ
య్యంగజునిచేఁ జెలంగెడు, బంగరుకీల్బొమ్మ యనఁగ బాలిక యలరెన్. ॥ 90 ॥

ఉ. అంతటఁ జన్నుదోయి బటువై విలసిల్లె నితంబబింబ మ
త్యంతము విస్తరిల్లె మదనాంకురభానము లుప్పతిల్లె మో
మెంతయుఁ దేజరిల్లె సిరు లీనుచు వేనలి యుల్లసిల్లె న
క్కాంతకు నిండుజవ్వనము కన్నులపండువయై ఘటిల్లుటన్. ॥ 91 ॥

చ. నిలుకడఁ గన్నక్రొమ్మెఱుఁగు నింగిఁ దొలంగినచంద్రరేఖ యిం
పలరఁగఁ బల్కుపుష్పలత ప్రాణము లున్నపసిండిబొమ్మ చే
ష్టలు గలగుజ్జుమావి ఘనసౌరభ మబ్బినమానికం బనం
జిలుకలకొల్కి యంత విలసిల్లె మనోహరయౌవనంబునన్. ॥ 92 ॥

ఉ. ఆనవమోహనాంగి యనయంబు నయం బెనయం బుధావళుల్
దానగుణాఢ్యుఁ డైనతనతండ్రిసభం బ్రభమీఱ దేవకీ
సూనునిరూపయౌవనవచోబలవైభవముల్ గణింపఁ దాఁ
బూని పయోరుహాక్షుఁడె విభుండు తగం దనకంచు నెంచుచున్. ॥ 93 ॥

ఉ. ఎన్నఁడు చూతు సాకసదళేక్షణుముద్దుమొగంబు శౌరి ద
న్నెనఁడు పెండ్లియాడుఁ జెలులెల్లను వేడుక నుల్లసిల్ల న
వ్వెన్నునిమస్తకంబున నవీనము లౌ తెలిముత్తియంపుఁబ్రా
లెన్నడు నింతు వానియెద నెన్నఁడు గూర్మి వసింతు నక్కటా. ॥ 94 ॥

క. తమవా రాశౌరికి ను, త్తమమతిఁ ద న్బెండ్లి సేయఁ దలఁతురొ లేదో
కమలజునివ్రాఁత మఱి యే, క్రమమగునో నిర్ణయింపరా దింతైనన్. ॥ 95 ॥

తే. మోహనాకారుఁడును సదామోదమతియుఁ, జారుకారుణ్యతారుణ్య సంయుతుండు
భాసురైశ్వర్యఖనియునౌ ప్రాణవిభుఁడు, గలుగు టెల్లను జెలిపుణ్యఫలము గాదె. ॥ 96 ॥

చ. సరసవచోవిలాసనయచాతురిఁ దుల్యతినొంది యామినీ
కరముఖియున్ సదాహృదయకౌతుకహేతుకళావిధిజ్ఞుఁ డౌ
పురుషుఁడు నెమ్మితోఁ గలసి భూరిసుఖానుభవాబ్ధిఁ దేలుటల్
చెఱకునఁ బండు పండుట పసిండికిఁ దావి ఘటిల్లు టారయన్. ॥ 97 ॥

సీ. వామాక్షులకు వశంవదుఁడైనయాలీలఁ బాటిల్లుప్రియుఁడు తంగేటిజున్ను
మానినీమణులకు మదనకళాతంత్రకోవిదుం డగుపతి కొంగుపసిఁడి
పువుఁబోణులకు జగత్పూజితాకారుఁ డౌపురుషుఁడు వెలలేనిభూషణంబు
అలివేణులకుఁ బూర్ణయౌవనుండై చెలంగెడుమనోహరుఁడు ముంగిటినిధాన
తే. మబ్జముఖులకు బలవైభవానురాగ, నిరతుఁ డగునాయకుఁడు చేతినిమ్మపండు
ఇన్నిగుణములు శౌరియం దెన్నఁబడియె, నతఁడు విభుఁ డౌటకన్న భాగ్యంబు గలదె. ॥ 98 ॥

క. సరసోదారధరాధర, ధరమధురాధరసుధాసుధారాసిక్త
స్ఫురదమలతరమృదూక్తులు, పరమానందమున వినెడుభాగ్యం బెపుడో. ॥ 99 ॥

సీ. పీతాంబరాస్యేందుబింబ మీక్షింపక నయనోత్పలంబు లేక్రియఁ జెలంగు

హరికరాంబురుహవిస్ఫురణ లభింపక కచమధువ్రతిము లేకరణిఁ బొదలు
శౌరివక్షఃకషాశ్మమున రాయక కుచకనకకందుకము లేగతిని మెఱయు
దైత్యారివాగ్వృష్టిధారలు సోకక శ్రవణకూపంబు లేసరణి మబ్బుఁ
తే. గృష్ణలావణ్యగంగాసరిత్తరంగ, మాలికాడోలికాకేలిఁ దేలి లీలఁ
దేజరిల్లక మానసరాజహంస, మేతెఱంగున సంతతప్రీతి నలరు. || 100 ||

ఉ. విందుము ముందు వీనుఁగవ విందుగఁ బొందుగనందు మంద నా
నందము నందమున్ మెఱయ నన్యవిలాసకళాసమగ్రుఁ డై
సుందరమందహాసరుచి శోభిల వ్రేతలఁ గూడి యాడుగో
విందునిఁ జెంద మున్ జెలులు వేమఱు నేమివ్రతంబు నోఁచిరో. || 101 ||

సీ. తనశిరంబున శౌరి తలఁబ్రాలు వోసిన మానికంబులు శంభుమౌళి నునుతుఁ
జెలఁగి కృష్ణుఁడు నన్నుఁ జెట్టవట్టిన నుమాధవునకుఁ గేలెత్తి దండ మిడుదు
హరి తనమృదులపదాగ్రంబుఁ ద్రొక్కిన ఫణిహారునకుఁ బ్రదక్షిణ మొనర్తుఁ
బురుషోత్తముఁడు దనపొత్తునఁ గుడిచిన హరునకు నమృతోపహార మిడుదుఁ
తే. జక్రి దనుఁగూడి మంగళస్నాన మెలమి, నాచరించినఁ బురనిశాటాహితునకుఁ
దనర నభిషేక మొనరింతు ననుచుఁ బెనుచు, పరిణయోత్సాహమునఁ బల్కుఁ బంకజాక్షి. ||
102 ||

చ. చెలులకు నిత్తెఱం గెఱుఁగఁ జెప్పినయప్పుడె గేలి సేయఁగాఁ
దలఁతురుగాని రాజునెడఁ దప్పక యిప్పని యొప్పుమీఱఁగాఁ
దెలుపుడుచేసి యొయ్యన మదీయమనోరథసిద్ధిగా శుభం
బెలమిని సంఘటింపఁగలరే చెలరేఁగి కృతోపకారలై. || 103 ||

క. అని యిత్తెఱఁగున హరిపైఁ, దనరఁగఁ జిత్తంబు నిల్పి తనలోఁ దానే
యనవరతముఁ జింతించుచు, వనజేక్షణ పరమయోగివైఖరిఁ జెలఁగెన్. || 104 ||

ఉ. ఆయెడ నొక్కనాఁడు సచివాప్తపురోహితరాహుతావనీ
నాయకగేయకార్యరతనాటకచేటకచాటుకావ్యసం
ధాయకగాయకార్యసముదాయకళాకుశలారిభేదనో
పాయవిదుల్ భజింప నిరపాయనృపాయతవైభవంబునన్. || 105 ||

సీ. అందమై శుభవిభామందమై వృతసుధీబృందమై లోచనానంద మగుచు
సారమై భూరివిస్తారమై మరకతద్వారమై యాచకాధార మగుచుఁ
బూతమై భువనవిఖ్యాతమై సజ్జనోపేతమై మధురసంగీత మగుచుఁ
దివ్యమై బహుతరద్రవ్యమై సతతసంభావ్యమై సుభటసంసేవ్య మగుచు
తే. శుంభిదంభోజరాగవిష్కంభశాత, కుంభజృంభితవిద్రుమస్తంభవితతి
జంభజిన్మణిగుంభితాదంభజాల, జాలకం బైనయొకసభాస్థలమునందు. || 106 ||

క. నిండుఁగొలు వుండ దయ నధి, కుండన రూపాబ్జసాయకుండన సుగుణాం
కుండన నిశ్శంకుండనఁ, గుండినవిభుఁ డైనభీష్మకుం డినవిభుఁ డై. || 107 ||

క. అతులగతి నిబ్బు కొలువై, హితులున్ బుధతతులు మతిమహితులున్ ధరణీ
పతులున్ ధృతిఁ గేరుపురో, హితులున్ సుతులు వినంగ నిట్లని పలికెన్. || 108 ||

చ. తవిలి మదీయపుత్రి యగుతామరసాయతనేత్ర రుక్మిణిం
బ్రవిమలతేజుఁ డైననరపాలతనూజున కిచ్చి ధారుణీ
దివిజులు రాజులుం బొగడ దిక్కులఁ గీర్తి వెలుంగ భూరివై
భవమునఁ బెండ్లి సేయుటకు భావమునం దిపు డుత్సహించెదన్. || 109 ||

క. కులమును రూపము విద్యయుఁ, దెలివియు జవ్వనము నీతి ధృతియున్ మతియుం
గలిమియు బలిమియుఁ జెలిమియుఁ, గలవరునకుఁ గన్య నొసఁగఁగావలె నెలమిన్. || 110 ||

క. దానమ్ములలోఁ గన్యా, దానము ఘనపుణ్య మని బుధప్రకరము లిం
పూని వచింతురు గావున, మానవతతి కిది సుకర్మమార్గం బరయన్. || 111 ||

తే. తగినవరునకుఁ గన్యకాదాన మొసఁగి, ప్రేమ నీరెడుతరముల పితరులకును
హర్ష మొనరించి యన్వయం బవిరళముగఁ, బావనము సేయు టుచితంబు ప్రాజ్ఞులకును. ||
112 ||

క. తద్దయు శుభకార్యంబులు, పెద్దలతో నూహ చేసి పిదపన్ వారల్
దిద్దినరీతి నొనర్చుట, నుద్దామం బైనభద్ర మొదవుచు నుండున్. || 113 ||

క. హితకార్యం బతిసత్వర, గతిఁ జేయఁగవలయుఁ బూని ఘనులకు నెల్లన్
క్షితియం దనవద్యంబుగ, స్మృతు లెన్నుంగద శుభస్య శీఘ్ర మ్మనుచున్. || 114 ||

క. కావున రుక్మిణికిం దగు, భూవర సుతు నాత్మ నరసి పొలుపొందఁగ మా
కావిధ మెఱిఁగింపుఁడు స, ద్భావంబున బుధులు హితులు బాంధవతతులున్. || 115 ||

చ. అనుటయుఁ జారుకార్యగతి యారసి యారసికాగ్రగణ్యుఁ గ
న్గొని మనుజేశ నీతనయకుం దగురాజకుమారు మారుఁ బో
లినసుకుమారు ధీరు నవిలీనబలాహవశూరు మాకుఁ దోఁ
చినపగిదిన్ వచించెదము చిత్తమునం గలరీతిఁ జేయుమా. || 116 ||

చ. గొన బగురూపభావితునిఁ గోరును గన్నియ వన్నెమీఱఁ ద
జ్జననిధనంబుఁ గోరు శ్రుతశాలిని గోరును దండ్రి చుట్టముల్
ఘనకులజాతుఁ గోరుదు రిలం బరులెల్లను సూపమిశ్రితో
దనము భుజింపఁ గోరుదురు తద్దయు శోభనకార్యవేళలన్. || 117 ||

క. అది గావున మామాటలు, హృదయంబున కిష్ట మయ్యె నేనిఁ బ్రమోదం
బొదవ విను నీకు సతతా, భ్యుదయపరంపరలు చెందు నుర్వీనాథా. || 118 ||

చ. యదుకులవార్ధిచంద్రుఁడు దయాగుణసాంద్రుఁ డమందసుందరా
స్పదుఁ డమఃలప్రతాపుఁడు విశాలయశస్సహితుండు సంతత
త్రిదశగణార్చితుండు వసుదేవతనూజుఁడు కృష్ణుఁ డాతఁడే
మదిఁ బరికింప నీప్రియకుమారిక కాత్మవిభుండు గాఁ దగున్. || 119 ||

మ. వసుధాధీశ్వర యమ్మహాత్ముని ప్రభావం బెన్నఁ జిత్రంబు దా
వసుధాభారనివారణార్థముగ మున్ వందారులై భీరులై
వసుదేవాదులు ప్రస్తుతింపఁ గరుణావర్ధిష్ణుఁ డావిష్ణుఁ డీ
వసుదేవాత్మజుఁడై జనించె సుగుణవ్యాపారపారీణతన్. || 120 ||

క. నూతనలీలల నందని, కేతనమునఁ బెరుఁగుచుండి కృష్ణుఁడు కడిమిం
బూతన యనియెడుసురి న, చేతనఁ గావించె భువనచిత్రము గాఁగన్. || 121 ||

క. నికటమున దనుజమాయం, బ్రకటం బగుచుండు టెఱిఁగి పటుబలయుతుఁ డై
శకటం బొకటి ముకుందుఁడు, వికటంబుగఁ గూలఁదన్నె విబుధులు పొగడన్. || 122 ||

సీ. మారుతాసురుఁ ద్రుంచె మద్దులఁ బెకలించెఁ గినిసి వత్సకుఁ జంపెఁ దునిమె బకుని
నఘదానవునిఁ గూల్చె నలరి కాళియు నొంచె దనశిఖి మ్రింగె గోత్రము ధరించె
శంఖచూడునిఁ దేర్చె సాధించె వృషదైత్యుఁ గేశి నణంచె ముగించె వ్యోముఁ

జాణవారుఁ దెగటార్చెఁ జక్కాడెఁ గంసునిఁ దవిలి యొయ్యనఁ గాలయవనుఁ జిదిమె
తే. నల జరాసంధముఖ్యు లౌఖలులఁ దఱిమె, ద్వారక యనంగ నొకరాజధాని నిలిపె
బాంధవులకెల్ల నిత్యశుభంబు లొసఁగె, మనుజమాత్రుండె దేవకీతనయుఁ డరయ. ॥ 123 ॥

చ. సకలబుధానుసారి యగుశౌరికిఁ గన్య నొసంగి భూమినా
యక శుభలీలలన్ వెలయు టందము డెందమునందు నీవు వే
ఱొకనృపసూతికిన్ వికసితోత్పలనేత్ర నొసంగఁ జూచుట
ల్పికటరసాల మొల్లక చలించి మునిండిఫలంబుఁ గోరుటల్. ॥ 124 ॥

క. అని సభ్యు లాడుపలుకులు, తన చెవులకు ములుకు లగుచుఁ దగిలినఁ గోపం
బునఁ గటము లదర నందఱఁ, గనుఁగొని యపు డనియె రుక్మి గర్వోద్ధతుఁ డై. ॥ 125 ॥

చ. అవునవు మంచిపెద్దలె బళా నరపాలునిమ్రోల నూరకే
చివుకుల కెందుఁ జొప్పడని చేవలు వెట్టుచు గట్టిపట్టుగాఁ
జెవులకు ముల్కు లై వినఁగఁ జెల్లనిపల్కులు మాటిమాటికిం
దవిలి వచింపఁ జాఁగితిరి దబ్బర లింకను జాలు మానుఁడీ. ॥ 126 ॥

తే. మదిని మీమాటె పరమధర్మం బటంచు, నమ్మియుండినఁ గార్య మెంతయును జెడదె
పెద్ద లనియెడిగంపంతపేరె కాని, బుద్ధి ముదిమది దప్పినఁ గొద్దిగాదె. ॥ 127 ॥

ఉ. గొల్లలయిండ్లఁ బా ల్పెరుగుఁ గొల్లలుగా సతతంబుఁ ద్రావి మ
త్తిల్లి యరణ్యదేశములఁ ద్రిమ్మరుక్రేపులకాపరిన్ గడున్
బల్లిదుఁ డంచు నెన్నెదరు నవ్వెడువారి నెఱుంగ కియ్యెడం
బెల్లుగ గొల్లబోయనికి బింకము బంటుఁదనంబు గల్గునే. ॥ 128 ॥

చ. చివికినబండి ద్రొక్కుటయుఁ జెట్లు పెకల్చుట పా లొసంగుదా
నవి భువిఁ గూలద్రోయుట వనంబునఁ బాము గొంగ నెద్దు వా
రువమును గర్దభంబును విరోధు లటంచుఁ దలంచి చంపుటల్
శివశివ విక్రమంబు లని చెప్పఁగఁ జిత్రము లయ్యె నియ్యెడన్. ॥ 129 ॥

క. మంచిది మీ పలు కిప్పుడు, వంచింపఁగ వలదు బాంధనమునకుఁ దగునే
క్రించుఁ డయి మేనమామం, ద్రుంచినఖలుఁ డెంతబలయుతుం డై యున్నన్. ॥ 130 ॥

చ. సరిసరి మీవిచార మిఁకఁజాలు శిరీషసుమోపమానభా
సురసుకుమార యై సకలసూరిజనాభినుతోల్లసద్గుణా
కర యగురుక్మిణిం బసులకాపరి కియ్య మదిం దలంతురే
గురుతరరత్నహార మొకక్రోతి మెడం దవిలింపఁ జూతురే. ॥ 131 ॥

క. మీ కిష్టం బని వరచా, మీకరనిభగాత్రి నెట్లు మీఁ దెఱుఁగక నేఁ
డాకటిగొల్ల కొసఁగుదురు, కాకిమెడం దొండపండు గట్టినభంగిన్. ॥ 132 ॥

చ. కటకట సర్వభూభరణకారణభూరిభుజాగ్రజాగ్రదు
త్కటపటుశింజినీనినదకార్ముకముక్తశరాహృతారిరా
ట్పటపటలుండు భీష్మకనృపాలుఁ డనం బ్రభ మీఱి యీతఁడే
కుటిలతనొంది గొల్లనికిఁ గూఁతు నొసంగిన నవ్వరే జనుల్. ॥ 133 ॥

క. మావాక్యము గొఱ గాదని, తా వేఱొక టనుట పడుచుఁదన మిది యనుచున్
భావింపక దయఁ జూడుఁడు, వేవిధములఁ గేలు మొగిచి వేఁడెద మిమ్మున్. ॥ 134 ॥

తే. ఘనుల కెల్లను దమడెందమునకు నిష్ట, మగు తెఱంగున నొనరింపఁదగును గార్య
‘మాత్మబుద్ధిస్సుఖంచైవ’ యనెడువచన, మరయ నిద్ధాత్రిపై నిశ్చయంబు గాదె. ॥ 135 ॥

క. శశిముఖి యగురుక్మిణి న, ప్పశుపాలున కొసఁగ నొల్లఁ బదివే లైనన్
మశకీకృతపరబలుఁ డగు, శిశుపాలున కిపుడు పెండ్లి సేయుదుఁ బ్రీతిన్. ‖ 136 ‖

ఉ. సంగరరంగరంగదరిసామజభీమజనప్రదీపితో
త్తుంగమృగేందుఁ డంగభవతుల్యమనోహరమూర్తి భూమిభృ
త్పుంగవవర్ణనీయపరిపూర్ణగుణాకరుఁ డిందుచంద్రికా
భంగయశోన్వితుండు శిశుపాలుఁడు చూడ నృపాలమాత్రుఁడే. ‖ 137 ‖

తే. అనుచుఁ బెద్దల నదలించి యాడురుక్మి, మాట గాదన కపుడు భీష్మకనృపాలుఁ
డొనర నారాజునకుఁ గన్య నొసఁగఁదలఁచి, యవిరళామోదమానసుఁ డై చెలంగె. ‖ 138 ‖

క. అని శౌనకాదిమునులకు, ఘనుఁ డాసూతుండు దెలుపుగతినిఁ బరీక్షి
జ్జనపతికి శుకుఁడు చెప్పిన, విని యవ్వలికథయుఁ దెలియ వినఁగోరుటయున్. ‖ 139 ‖

మ. పరుహూతాబ్జభవాచ్యుతార్చికకుదాంభోజాతశీతావనీ
ధరకన్యాకుచకుంభసంభృతసత్కస్తూరికాశాదమే
దురదోరంతరహాని రహీరశరగోదుగ్ధేందురత్నావళీ
శరదభ్రాభ్రధునీసితాభ్రశశభృత్సంశుభ్రగాత్రప్రభా. ‖ 140 ‖

క. కనకాచలరుచిరశరా, సన కాకోదరవిభూష సనకాదిసదా
వనకారణగుహకరిముఖ, జనకానుతచరితే దీనజనకార్యరతా. ‖ 141 ‖

తరల. సమరభీషణ సత్యభాషణ సారసాహితభూషణా
సమదవారణ చర్మధారణ సంతతాగమకారణా
ప్రమథనాయక భద్రదాయక పద్మలోచనసాయకా
శమనశిక్షక సాధురక్షక శత్రుగర్వవిమోక్షకా. ‖ 142 ‖

మాలినీ. సరసగుణకలాపా సర్వలోకప్రదీపా, సురుచిరతరరూపా శోషితాశేషపాపా
పరిహృతసుమచాపా భాసురోగ్రప్రతాపా, నిరుపమహరిరోపా నిత్యసత్యానులాపా. ‖ 143 ‖

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసామ్రాజ్యధురంధర కొండి
న్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మయ
నామధేయప్రణీతం బైన రుక్మిణీపరిణయం బనుశృంగారప్రబంధంబునందుఁ
బ్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము

రుచితరసితాంగా
కారుణ్యమయాంతరంగకలుషవిభంగా
పారావారనిషంగా
గోరాజోన్నతతురంగ కుక్కుటలింగా. || 1 ||

తే. అవధరింపుము మును శౌనకాదిమునుల, కనఘుఁ డాసూతుఁ డెఱింగించినట్లు వ్యాస
సుతుఁడు సుమహితికౌతుకోన్నతిని భరత, కులున కవ్వలికథయునుఁ దెలుపఁదొడఁగె. || 2 ||

క. నరవర విను భీష్మకభూ, నరుఁ డాక్రియఁ బుత్రునకును వశుఁడై పుత్రీ
పరిణయకార్యారంధ, స్ఫురణం జెలరేఁగి యొక్కశుభకరవేళన్. || 3 ||

ఉ. రమ్ము రయంబె కుండినపురమ్మునకున్ సచివాప్తబంధుజా
తమ్ములఁ గూడి నీ కవితథమ్ముగ నిచ్చట రుక్మిణిన్ వివా
హ మ్మొనరింతు రాజనివహమ్ములు మెచ్చఁగ నంచు జాళువా
కమ్మ లిఖించి పంచెఁ గుతుక మ్మలరన్ శిశుపాలుపాలికిన్. || 4 ||

ఉ. పంచినరేఖఁ గాంచి శిశుపాలుఁడు తద్దయు నుత్సహించి య
భ్యంచితకాంచనాంబరచయంబున దూత కప్పు డి
ప్పించి సమస్తబాంధవులఁ బెద్దల సంగడికాండ్ర నెల్ల రా
వించి వివాహలేఖఁ జదివించిన వారలు సంభ్రమించుచున్. || 5 ||

తే. మంచిపని యయ్యె నిపుడు భీష్మకునితోడఁ, జుట్టఱిక మబ్బె నెంతయు సులభ మగుచు
నిందులకు సంశయింపంగ నేటి కింక, శోభనోద్యోగ మాచరించుట మతంబు. || 6 ||

చ. అదియునుఁ గాక రుక్మిణియొయారము సార మయారె సారెకున్
వదలక భూసురేంద్రు లనవిద్యగతిన్ నుతిసేతు రా నవాం
బుదనికరోపమానకచఁ బోలరు పన్నగరాజకన్యలున్
సదమలసిద్ధసాధ్యసురచారణకన్యలు రాజకన్యలున్. || 7 ||

చ. అలికులవేణియుం బిసరుహాననమున్ నిడువాలుఁజూపులుం
జిలిబిలిపల్కులుం దళుకుఁజెక్కులు కెంజిగురాకుమోవియుం
గులుకుమిటారిగుబ్బలును గొప్పపిఱుందులు లేఁతనవ్వులుం
గలయలరుక్మిణిం బొగడఁగాఁ దరమే పరమేష్ఠి కేనియున్. || 8 ||

ఉ. సారము ముద్దుఁబల్కు ఘనసారము నిద్దపుమేనితావి కా
సారము నాభిరంధ్రము విసారము తేటమిటారిచూపు శ్రీ
కారము కర్ణయుగ్మము చొకారము నవ్వుమొగంబు షట్పదా
కారము కొప్పు సన్మథువికారము మోవి వధూలలామకున్. || 9 ||

క. కనకంబే మెయివన్నియ, కనకంబే ముక్కు విమలకమలేక్షణకున్
ఘనమే జఘనము మేచక, ఘనమే చకచకల నలరు కచ మంగనకున్. || 10 ||

క. లికుచంబులుగద జనరా, లికుచంబులు తేంట్లు పైఁదలికచంబులు లే
మకరంబులు కెందమ్ములు, మకరంబులు జంఘ లాహిమకరాననకున్. || 11 ||

తే. మంద మానడ నెన్నడుమంద మాన, భంబు కుచపాళి కనకకుంభంబుడంబు
చందమామకుఁ దుల మోముచంద మామ, నోజుతూపులు చూపులు రాజసుతకు. || 12 ||

సీ. తరుణేందుబింబంబుఁ దచ్చంద్రికాతతి నదలించు నాననహాసములను
దంతికుంభంబుఁ దద్గమనంబుల నపహసించు నురోజయానములను
దర్పకాశుగములఁ దచ్ఛరాసనములఁ బూని యోడించు దృగ్భ్రూయుగములఁ
దామరపువ్వులఁ దద్బిసశ్రేణులఁ బరిభవించు వరాంఘ్రిబాహువులను
తే. శరధివీచులఁ దన్మహాసైకతముల, గదుముఁబొదలువళిత్రయికటితటములఁ
జంపకంబులఁ దన్మృదుసౌరభముల, మొనయునాసాంగవాసనలను వధూటి. ॥ 13 ॥

క. ఆకామిని నుద్వాహం, బై కామునిఁ గెల్చి చిరతరానందరసా
స్తోకగతిన్ వసియించుట, నాకాధికసౌఖ్యలీల నలరుట సుమ్మీ. ॥ 14 ॥

ఉ. మంచముకోటఁ దేనె యిడుమాడ్కిఁ దనంతనె తానె యిప్పు డా
చంచలనేత్ర నీఁదలఁచి సారయశుం డగుకుండినేశ్వరుం
డంచితిలీలఁ గాంచనమయం బగుశోభనలేఖ యంపి పి
ల్పించినయప్పు డేటికివలెన్ మఱి జా గిఁక నంచు నెంచుచున్. ॥ 15 ॥

క. భృత్యులఁ దీర్పరు లైనయ, మాత్యులఁ గన్గొని ప్రమోదమతి నఖిలజన
స్తుత్యముగ మంగళోచిత, కృత్యము లొనరింపుఁ డనినఁ గేరుచు వారున్. ॥ 16 ॥

క. పరిపరివిధముల నమరన, గరిగరిమన్ మెఱయుపురి జగన్నుతగతి వా
విరి విరివిగ నలరఁగఁ జే, సిరి సిరి కిర వగుచుఁ గ్రొత్తచెలువు దలిర్పన్. ॥ 17 ॥

తే. శిల్పకకళాదలేపకచిత్రకార, రజకమాలికకుంభకారకకువింద
చర్మకారకముఖ్యుల సరిగఁ బిలిచి, వలయు నయ్యైప్రయోజనంబులు ఘటించి. ॥ 18 ॥

క. దివ్యము లగుకల్యాణ, ద్రవ్యములుం గూర్చి సముదంబున నిఁకఁ గ
ర్తవ్యం బెయ్యది యనుటయు, భవ్యమతిం బ్రోడ లైనబంధువు లెల్లన్. ॥ 19 ॥

గీ. నెమ్మి యగుపెండ్లిలగ్నంబు నిర్ణయించి, కమ్మ వ్రాయించి యాభీష్మకక్షితీశు
భటునితోఁ గూర్చి మఱితమభటుని నొకని, నొనరఁ గుండిననగరికిఁ బనుపుటయును. ॥ 20 ॥

క. ఆభటు లిరువురు బలజి, ద్వైభవుఁ డగుగుండినేంద్రు దర్శించి వెసన్
శోభనపత్రిక యొసఁగఁ జి, రాభినవానందమందహాసాననుఁ డై. ॥ 21 ॥

క. మణికల్యాణాంచితభూ, షణము లనేకంబుగా నొసంగి నృపగ్రా
మణి కల్యాణాంచితభూ, షణములఁ జేదీశభటుని సంతసపఱిచెన్. ॥ 22 ॥

ఉ. అంతట వాని వీడ్కొలిపి యాప్తుల బాంధనకోటులన్ మహీ
కాంతులఁ బిల్వఁబంచి శుభకారణవస్తువులెల్లఁ గూర్చి వీ
డంతయు వింతమీఱఁగ రయంబ యలంకృతి సేయుఁ డంచు న
త్యంతకుతూహలం బలక నాజ్ఞ యొసంగినఁ బౌరు లందఱున్. ॥ 23 ॥

ఉ. గోడల నెల్లఁ జిత్తరువు గూరిచి నిద్దపుఁజందమామరా
మేడ లలంకరించి జిగి మీఱఁగఁ బల్లవహల్లకంబులం
గూడినరత్నతోరణపుఁగోటు అమర్చి బహిర్విహారపుం
జాడల వీథివీథులను జల్లిరి సారపటీరనీరముల్. ॥ 24 ॥

క. నిగనిగజిగిఁ బొగడఁగఁ దగు, పగడపుఁగంబములు నించి పఱపు దలిర్పం
సొగసుగ ముత్తెపుఁబందిరు, లగణితముగ నిల్పి రప్పు డాకస మొరయన్. ॥ 25 ॥

ఉ. రంగుగ మేలిబంగరుమెఱుంగుటరంగుల నంగనామణుల్
పొంగుచు రంగవల్లికలు ప్రోడతనంబుల వ్రాసి వాసి మీ

ఱంగ మృగీమదంబుఁ గపురంబును సాంకవమున్ మెదించి యు
త్తుంగకపోతపాలికల దోర దర్పఁగ మెత్తి రత్తఱిన్. ‖ 26 ‖

తే. పురములోపల రత్నగోపురము లెల్లఁ, గరము మెఱయ నలంకృతి నెఱి నొనర్చి
భూరిశోభాసమేతప్రభూతశాత, కుంభకుంభంబు లామీఁదఁ గుదురుపఱిచి. ‖ 27 ‖

క. నగరులలోపలఁ గపురము, నగరులదూపములుఁ బెట్టి యతిశయగతి న
న్నగరిపునగరికి సరియె, న్నగ నగణితలీలఁ జెలు వొనర్చిరి వరుసన్. ‖ 28 ‖

వ. అప్పు డప్పురవరంబు మరకతమణికృతవితతవిభావిభాసితోన్నతజాకలజాలకాంతర్ని
ష్క్రాంతాగరుధూపధూమశ్యామాభ్రభ్రమామితకామితలీలాఖేలనలోలశాలానీల
కంతానీకంబును, బ్రతినికేతనకేతననూతనవితానశతానర్ఘ్యమణినికాయకాయమాన
విరాజమానంబును, నవరత్నకీలితలాలితశోభాసమానభాసమానానూనమానవేశనివేశ
ద్వారాపారప్రమోదపూరణకారణతోరణావలంబబింబఫలశంకాంకురకరామలకమ
లరాగోపలచాపలభావధావన్మహోత్సుకశుకనికరంబును, ఘనఘనసారసారసారంగ
మదామోదకహిమోదకధారావారాభిషిక్తసంసక్తముక్తాఫలచూర్ణకీర్ణనిరర్గళరాజ
మార్గంబును, సభాభవనభువనాద్భుతికరారచితరుచిరతరవ్యాజరాజీవరాజోన్ములనా
రంభసంరంభసమయసమర్యాదాకుంఠితకపటకంఠీరవభైరవాకారవిలోకనభీతభీత
మాతంగవ్రాతంబును, ధాళధళ్యప్రభాపూరహీరశిలాబద్ధస్నిగ్ధకుడ్యాంతర్నిహితమ
హితముకురనికురుంబబింబితాభ్యర్ణస్వర్ణసంభోజ్జృంభమాణమాణిక్యఖచితపాంచా
లికాబాలికావదనేందుబింబచుంబనలాలసబాలిశయువజనభజనాభిరామంబును, బ్ర
భూతశాతకుంభకుంభరంభాస్తంభశుంభద్బహిర్ద్వారప్రదేశంబును, రంగత్కురంగ
మదాగరుచందనచంద్రాకలంకసంకుమదాదికామోదశాదమేదురవేదికాంగణదేహళీ
మోహనంబును, సురుచిరదరీకుహరాంతరనిరంతరనిద్రారతఘోరతరేభాహితోత్థ
సన్నద్ధహేతుకకౌతుకప్రణాదితవిదితమురజదరఝర్ఝరపటుపటహకాహళభూరిభేరీ
భాంకారనినదంబును, సువాసినీకృతమంగళగానానురూపతానమానసంధానకగోపు
రోపరిపరిస్ఫుటత్కనకఘటాంతర్న్యస్తప్రశస్తలీలారవిందనిష్యందన్మరందపానా
నందితసుందరేందిందిరబృందామందమధురఝుంకారంబును, నిరతభరతకళాకౌశలప్ర
ఖర్తితనర్తకీజనఘనస్వేదోదకాపనోదకమహోద్యననానాసుగంధగంధిలసౌగంధిక
సారససౌరభ్యసరససరసీతలశీతలమారుతచారుతరంబును, విలసితఫలకుసుమవిసరా
వసరనైవేద్యసద్యోఘృతయుతాపూపసూపాన్నధూపదీపవాటీరవీటీరాజన్నీరాజన
పూజనాలంకృతదేవతాయతనంబును, హాటకతాటంకకంకణికింకిణీవలయతులాకో
టికోటీరహారకేయూరగళాభరణచరణకటకోర్మికాంచత్కాంచీముఖనిఖిలవిభూ
షణాంబరమాల్యానులేపనప్రదీపితసకలయువయువతీజనమనోహరంబును, బహు
విధవర్ణోల్లిఖితచిత్రాలీలాతిరస్కృతతిరస్కరిణీజాతజాతరూపనిర్మితనిర్మలహర్మ్య
భిత్తికానిచయంబును, మకరనికరాహీనమీనతిమీనఢులీకుళీరదుర్ధరదర్దురో
ద్రేరగాంభఃకుంభికుంభీరనీరాధారపరిఖావిహరమాణమానసౌకఃకోకాద్యఖిలఖగ
కులకలకలరావానుకూలతాలప్రమాణమానితపూర్ణకుంభసంభారాతిమందయానా
నుకరచిరంటీమంజుమంజీరనినదంబును, పవనజవననిరాఘాటఘోటకబంధురసింధు
రారోహణకోణకృపాణబాణబాణాసనాద్యనేకాయుధాభ్యాసవాసవాసనాప్రవీణ
ధరణీవరకుమారవర్గంబును, జతురచతురాగమపారగోర్వీసురభాసురాశీర్వాదనాదవే
దనాదామోదకరంబు నై త్రిదివంబునుంబోలె వివిధబుధప్రకరాకరంబై వైకుంఠపు
రంబునుంబోలె ననవరతలక్ష్మీనివాసం బై కైలాసస్థానంబునుంబోలె సర్వమంగళాలం
కృతం బై సత్యలోకంబునుంబోలె నతులితశతానందం బై రసాతలంబునుంబోలె నవి
రళకంచుకిసమంచితం బై యొప్పె నంత. ‖ 29 ‖

క. ఇత్తెఱఁ గంతయుఁ దనచెలి, కత్తె లెఱింగింప విని మొగంబున దైన్యం
బత్తుకొన నపుడు రుక్మిణి, చిత్తము దత్తఱము నొందఁ జిడిముడిపడుచున్. ‖ 30 ‖

తే. కటకటా రుక్మి యన్పాపకర్ముఁ డిపుడు, చేదిభూనాథునకుఁ బెండ్లి సేతు ననుచుఁ

బూని యున్నాఁడు వాని కీబుద్ధి మాన్పి, తవిలి శౌరికిఁ గూర్చువా రెవరు గలరు. ‖ 31 ‖

క. వినయవిహీనుం డగుచును, దనయానతి మీఱి తిరుగుతనయానుమతిం
బని యొనరింపఁగ దొరఁకొనె, జనకుండును వేఁదు రగుచుఁ జంచలబుద్ధిన్. ‖ 32 ‖

చ. చెఱకున బండు లుద్భవము సేయక బుద్ధివిహీనుఁ డై ఫలో
త్కరము ముసిండిచెట్టునకుఁ గల్గఁజేయుచు నున్నకైవడిన్
హరహర పాపజాతివిధి యావనమాలికిఁ గూర్ప నొల్ల కీ
పరమనికృష్టుఁ డైనశిశుపాలున కేక్రియఁ గూర్పఁ జూచెనో. ‖ 33 ‖

చ. సరసగుణాభిపూర్ణుఁ డగుశౌరిపదాంబుజసేవ సేయఁగా
మరిమరి గోరుచిత్త మిఁక మక్కున నన్యులఁ జేరఁగోరునే
నిరతశుభాకరామరధునీపృథువీరవిరాజచూర్మికా
పరిచితరాజహంస మొకపట్టున పచ్చికపట్టుఁ జేరునే. ‖ 34 ‖

క. హైమవతి కిపుడు నాపై, ప్రేమ మదిం గలిగెనేని వెస నొనఁగూడున్
దామోదరసాంగత్యము, దామోదరసాభ్యుదయనిధానం బగుచున్. ‖ 35 ‖

సీ. కృష్ణమేఘ మురోజగిరిశృంగములమీఁద మెఱపు దీపింపఁగా మెలఁగు టెపుడు
మెలఁగి గంభీరవాగ్విలసితనిర్ఘోషములచేతఁ బలుమాఱుఁ జెలఁగు టెపుడు
చెలఁగి కృపారసోజ్జ్వలజలధారలు మరిమరి దఱచుగాఁ గురియు టెపుడు
కురిసి మనఃక్షేత్రగురుతరతాపాగ్ని యుడుగ నిర్భరలీలఁ దడుపు టెపుడు
తే. తడిసి సంతతసౌఖ్యప్రదంబు లగుచు, మెండుకొని కామసస్యముల్ పండు టెపుడు
నిపుణమతి నూహ యొనరింప నపుడు గాక, తొలఁగునే దైన్యమతియెల్ల దూర మగుచు. ‖ 36
‖

ఉ. మారునిఁ గేరుచారుసుకుమారుని నందకుమారుని న్మనో
హారుని మౌనిమానసవిహారుని సన్మణిహారునిన్ రమా
ధారుని ఘోరశాత్రవవిదారుని శశ్వదుదారునిన్ సదా
చారుని భక్తరక్షణవిచారుని నేక్రియఁ జూడఁగల్గునో. ‖ 37 ‖

ఉ. ఎవ్వరి వేఁడుకొందు మది నెంతని మోహము నిల్పుకొందు నిం
కెవ్వరు పంకజాయతదళేక్షణుఁ దోడ్కొని తెచ్చి యాత్మలో
నెవ్వగ మాన్పఁ జాలుదురు నీలబలాహకవర్ణుఁ డెప్డు తా
నివ్వసుధేశ్వరాధముల నెల్ల జయించి వరించు నన్ గృపన్. ‖ 38 ‖

సీ. వికసితవిశదారవిందబృందంబులు గిరిరాజసుత కొసంగినఫలంబు
కలితప్రభాపూరకర్పూరపారతుల్ శివవధూమణికి నిచ్చినఫలంబు
మధురతామోదితమధురసంబుల జగజ్జనని కర్పణ మొనర్చినఫలంబు
కమనీయకల్హారసుమదామములు చండికకుఁ గూర్చి యిడిననిక్కపుఫలంబు
తే. కొదవఁ బొదవక యిపు డొనఁగూడెనేని, నందనందనుఁ డతులితానందుఁ డగుచు
ననుఁ గృపాదృష్టి వీక్షించి నగుచు మధుర, భాషణంబులచేఁ గరస్పర్శ సేయు. ‖ 39 ‖

క. హరినీలోపలనిభుఁ డగు, హరి నీలోపలనె తెచ్చి యవనిపులెల్లం
బరిభన మొందఁగ నాకుం, బరితోష మొనర్చుపుణ్యపరుఁ డెవ్వఁడొకో. ‖ 40 ‖

క. అని కజ్జలజలధారలు, కనుఁగవ దొరఁగఁగ దురంతఘనతరచింతా
వినమితముఖి యగుకాంతా, జనరత్నముఁ గాంచి యొక్కసఖి యిట్లనియెన్. ‖ 41 ‖

క. ఘనుఁ డగుభీష్మక జనవరు, తనయవు సతతప్రకాశితనయవు సిరులం
దనరినదానవు మానస, మున నిటు వగ పేటికమ్మ ముద్దులగుమ్మా. ‖ 42 ‖

తే. ఆనతీవమ్మ యిపుడె నీయాన తీవ, బోణి కూరిమి మదిలోనఁ బూని వేగ
దానవారిని దెత్తు నీదానవారి, రాశినడుమను వెలయుద్వారకకు నరిగి. ॥ 43 ॥

ఉ. మేలు బలా బలానుజుఁడు మేటి సుమీ యబలా బలారియుం
జాలఁడు వానివైఖరులు సారమతి న్నుతిసేయ నట్టిగో
పాలకుమారుఁ గోరి శిశుపాలుని నొల్లక యున్నదాన విం
కేల మదిన్ విచార మిపు డీక్రియ చక్రి కెఱుంగఁజేయుమా. ॥ 44 ॥

ఉ. ఓరమణీలలామ యిటు లూరక కోరికలూర సారకుం
బేరుకొనంగ నేమిటికిఁ బెక్కువిధంబుల నీకు వేఁడు కొ
తీరున నాచరించెదము తెల్పుము నిక్కము మీఱ మేము నీ
వారము గామె యేమి పగవారమె వేఱ మఱొండు నేర్తుమే. ॥ 45 ॥

క. వల నగునీకోరిక మా, వల నగుఁ గల నైనఁ జింత వలవదు మదిలోఁ
గల దెటిఁగింపవె ముద్దులు, చిలుకఁగ మాతోడఁ బలికి చిలుకలకొలికీ. ॥ 46 ॥

క. నవలా నెఱ వగునీయభి, నవలావణ్యంబుతెఱఁగు నలినాక్షునకుం
జెవిసోఁకినంతమాత్రనె, తెవిలి వెసన్ రాకయున్నె తత్పరమతి యై. ॥ 47 ॥

తే. సతతసత్యవ్రతుని గుణాన్వితుని మతిమ, హితుని విహితుని మీపురోహితునిసుతునిఁ
బనుపఁగదవమ్మ సరగ నోపసిడిబొమ్మ, తడ వొనర్పక యాజనార్దనునిఁ బిల్వ. ॥ 48 ॥

క. అను నెచ్చెలినునుఁబలుకులు, విని యచ్చెలి మదిఁ జెలంగి వెర వెఱుఁగఁగఁ జె
ప్పిన ఘనవినయాన్విత ర, మ్మని తనదరి నునిచి మిగుల హర్షము వెలయన్. ॥ 49 ॥

ఉ. చంచలనేత్ర నీదు నెఱజాణతనంబున మన్మనోరథం
బంచితవైఖరిన్ సఫలమై పెనుపొందుఁగదా గదాగ్రజుం
గాంచినయంత మంచిమణికాంచనదివ్యవిభూషణంబు లి
ప్పించెద నీకు నే నెలమిఁ బెట్టెఁడు పెట్టెడు నింపు మీఱఁగన్. ॥ 50 ॥

క. నీమహిమకు సరివోల్పఁగ, నీమహి మఱి కలదె తఱచు లేమిటి కిటు లో
రామరొ నీ విపు డనినఁ, రామరు నిచ్చటికిఁ దెమ్మ హర్షం బెసఁగన్. ॥ 51 ॥

ఉ. నావుడుఁ జెల్మికత్తె నృపనందనకుం దనకూర్మి చూపుచుం
భావనచిత్తుఁ డై నిగమపారగుఁ డై వెలుఁగొందుచున్నభూ
దేవకుమారుఁ జేరి సొరిదిన్ మధురోక్తులఁ దత్ప్రకార మెం
తో వెరవొప్పఁగాఁ దెలిపి తోడ్కొని ముందరఁ దెచ్చి నిల్పినన్. ॥ 52 ॥

క. జగతీసురసుతు శశిమణి, జగతిం గూర్చుండఁజేసి సవినయనిర్వ్యా
జగతిం బూజ లొసంగి త్రి, జగతీస్తుతసుందరాంగి చతురత ననియెన్. ॥ 53 ॥

చ. సరసీరుహాసనాన్వయనిశాకర నన్ గృప నాదరించి యి
త్తఱి నుపకార మొక్కటి యుదంచితలీల నొనర్చి లోకభా
సుర మగుకీర్తిఁ జెంది సరసుల్ నుతిసేయఁ జెలంగు ముర్విపై
నరయఁ బరోపకారవిమలాత్ములు గారె బుధేంద్రు లెప్పుడున్. ॥ 54 ॥

తే. విను ధరామర హరికి విద్వేషి యగుచుఁ, బాపమతి రుక్మి నను శిశుపాలుఁ డనెడు
పరమదౌర్భాగ్యునకు నేఁడు పరిణయంబొ, నర్ప నూహించియున్నాఁడు దర్ప మెసఁగ. ॥ 55 ॥

క. ఈకుండినపతి శక్తుఁడు, గాకుండినవాఁడు వానిఁ గాదని హరియున్

రాకుండిన నిపు డతనికి, నీకుండినఁ గోర్కు లెల్ల నె ట్లొనఁగూడున్. ‖ 56 ‖

ఉ. ఓవసుధాసుధాశనకులోత్తమ చిత్త మహర్నిశింబులున్
బావని యైనకృష్ణపదపంకరుహద్వయిసేవఁ గోరుచుం
గేవలకౌతుకస్ఫురణఁ గేరుచు నున్నది యెన్నిభంగులన్
నీ వరుదెంచి యివ్విధము నేర్పున శౌరికి విన్నవింపవే. ‖ 57 ‖

క. భూసురనిరుపమగుణగణ, భాసురఘనరాజహంసపరిచితలీలా
వాసంబు గాక మానస, కాసారం బేక్రియం బ్రకాశత నొందున్. ‖ 58 ‖

చ. మెఱయుచు నీలవర్ణమున మీఱి నిరంతరచంద్రికాప్రభా
కరసముదంచితాంబరముఁ గప్పి గభీరతరప్రణాదభా
సురుఁ డగునట్టియాఘనుని సొంపుగఁ దోడ్కొని తెచ్చినప్పుడే
యిరవుగ భూరివృష్టిఁ గురియింతుఁ జుమీ ద్విజముఖ్య యర్మిలిన్. ‖ 59 ‖

క. సాక్షులు సు మ్మిత్తామర, సాక్షులు నీకొసఁగుదాన నభిమతము కృపా
వీక్షణమునఁ గన్గొని నీ, వీక్షణమున ద్వారవతికి నేఁగుము విప్రా. ‖ 60 ‖

శా. నీకుం జెప్పెడిదేమి భూమిసుర యానీరేజపత్రాక్షుతో
నాకార్యంబు సమస్తముం దెలిపి యానందంబు గావించి య
స్తోకానేకపవాహవాహినులతోఁ దో డ్తెమ్ము పొ మ్మంచుఁ దా
నేకాంతంబునఁ గొన్నిమాట లపుడే యేర్పాటుగాఁ దెల్పినన్. ‖ 61 ‖

క. విని బాడబకులతిలకుఁడు, ఘనతరపరితోషహృదయకమలుం డగుచున్
వనితామణిఁ గన్గొని యి, ట్లనియెన్ మృదువచనరచన లలరారంగన్. ‖ 62 ‖

క. లలనా సురుచిరతరలీ, లల నానృపుఁ దెత్తు వేయులాగులఁ దెలుపన్
వలెనా మదిఁ దలఁపఁగ నీ, వలె నా కిఁక నాప్త లైనవారలు గలరే. ‖ 63 ‖

క. అరుదెంచును రే పవ్విభుఁ, డరుదెంచినఁ గాంచి మోదమందెదవు సుమీ
హరి కరులఁ దఱుముకరణియె, హరి కరులం దఱుము టెల్ల హరిణాంకముఖీ. ‖ 64 ‖

ఉ. మానిని యేవిచారమును మాని నిరంతరకౌతుకంబులో
నాని జెలంగుదుండుము జనార్దనుఁ డానరనాథయూథమున్
భూనుతవిక్రమం బలరఁ బోవఁగఁ దోలి నినున్ వరించు నం
చానలినాక్షికిం దెలిపి యానతిఁ గైకొని సాదరంగబుగన్. ‖ 65 ‖

తే. రామకార్యంబు మదిఁ బూని రభసవృత్తి, దనర నరిగినయామరుత్తనయుపోల్కి
రామకార్యంబు మదిఁ బూని రభసవృత్తి, దనర నరిగెను భూమరుత్తనయుఁ డంత. ‖ 66 ‖

క. మనుజాధిపసుత యివ్విధ, మున దామోదరునిఁ బిల్వ భూసురవర్యుం
బనిచియును నమ్మఁజాలక, ఘనతరచింతాభరంబు గడలుకొనంగన్. ‖ 67 ‖

క. యెద దిగులు గదిరి మిగులన్, వదనాంభోరుహము వంచి వదలనికోర్కుల్
గుదిగొన నునుఁజెక్కునఁ గే, ల్గయించి విరించి నెంచి కళవళ మొదవన్. ‖ 68 ‖

వే. కనుఁగొనలవల్ల వెడలెడుకజ్జలంబు, కలుము లొయ్యన లేఁజెక్కుఁగవకు జాఱి
వేఁడినిట్టూర్పుఁ దెమ్మెరల్ వృద్ధిమీఱ, నుసురసురటంచుఁ గృశియించుచున్నఁ జూచి. ‖ 70 ‖

ఉ. కంపిలిగుంపులై చెలిమికత్తియ లత్తఱి బిత్తరిన్ విమ
ర్శింపను గార్య మెద్దియును జేయఁగనేరక చెంగటం బ్రవ

ర్తింపఁగఁ గొంతసేపునకుఁ దెల్పి వహించి నృపాలపుత్రి బ
ల్గింపుమెఱుంగువాతెర చలింపఁగ వారలతోడ నిట్లనున్. || 71 ||

సీ. చెలులార భూసురశ్రేష్ఠుఁ డాద్వారక కేరీతి నురవడిఁ జేరఁగలఁడు
చేరి యన్యులు ప్రవేశింపఁ జెల్లని రాజశుద్ధాంత మేలీలఁ జొరఁగఁగలఁడు
చొచ్చి యచ్చట దివ్యశోభానిరూఢిఁ గ్రీడించునచ్యుతు నెట్లు కాంచఁగలఁడు
కాంచి వంచనలేక గమలనాభునకు నాతెఱఁగెల్ల నెబ్బంగిఁ దెలుపఁగలఁడు
తే. తెలుపఁగా విని విభుఁడు మదిం జెలంగి, యెవ్విధంబున న న్వరియింపఁగోరుఁ
గోరి యేక్రియ నెగ్గించుకొనక వచ్చు, వచ్చి యేగతి నిమ్మహీవరులఁ గెలుచు. || 71 ||

చ. గెలుచుట దుస్తరంబు పరికింపఁగ నంబుజసూతి యీగతిం
జలము వహించె నించుకయు శాంకరికిం గృపఁ గల్గదయ్యె ని
మ్ములఁ నొనరించుదేవగురుపూజలు నిర్మలదానధర్మముల్
ఫల మిడఁజాలవయ్యె మదిఁ బాయదు కూర్మి యిఁకేమి సేయుదున్. || 72 ||

శా. రాజీవేక్షణుఁ డేపుతో నిచటికిన్ రాకున్న గర్వాంధుఁడై
రాజశ్రేణులఁ గూడి చేదిపతి సంరంభంబుతోఁ జేరి వి
భ్రాజల్లీలల న న్వరించినపుడే పంతంబు చేకూరి యీ
వ్యాజస్వాంతుఁడు రుక్మి యుబ్బుఁగద రే యత్యంతసంతుష్టుఁ డై. || 73 ||

తే. ఎన్నఁ డావెన్నుఁ డాదరం బెసఁగఁ జూచు, నెన్నఁ డీరుక్మిపంతంబులెల్ల నడఁగు
ఖిన్నుఁడై చేదిజగతీశుఁ డెన్నఁ డుఱుకు, నిష్టభోగానుభవసిద్ధి యెన్నఁ డొదవు. || 74 ||

వ. అని పలికి కలికి తనమనంబున. || 75 ||

ఉ. చిక్కనిగుబ్బచన్ను లెదఁ జేర్చి కవుంగిట బిగ్గఁ గూర్చి లేఁ
జెక్కుల ము ద్దొసంగి తమిచేఁ గళలంటినఁ బొంగి నెమ్మదిన్
జొక్కి సుధాధరంబు చవి చూపి గళధ్వను లుప్పతిల్లఁ బె
న్మక్కువ నవ్విభుం గలసి మారునికేలిఁ జెలంగు టెన్నఁడో. || 76 ||

క. ఎగ్గించుక నే నతనిన్, సిగ్గున డగ్గఱకయున్నఁ జెలువుఁడు తమిచే
దిగ్గునఁ గైకొని కౌఁగిట, బిగ్గరఁ గదియించి రతులఁ బెనఁచుట యెపుడో. || 77 ||

ఉ. నిచ్చలు విచ్చల న్విడిని నిద్దపుటద్దపుగుంపుసొంపుగా
గ్రుచ్చినపచ్చమానికపుగోడలనీడలు గాంచి యిచ్చటన్
నుచ్చుచు నచ్చముత్తియపుమేడల గొజ్జఁగిపువ్వుసెజ్జపై
మచ్చిక నచ్యుతుం గదిసి మన్మథలీలలఁ గేరు టెన్నఁడో. || 78 ||

క. అకటా శకటాసురహరుఁ, డొకటం బ్రకటానురాగ మొదవఁగఁ గారు
ణ్యకటాక్షంబునఁ గోరిక, వికటము గావింప కెపుడు వీక్షించునొకో. || 79 ||

తే. అనుచు మోహాతిరేకంబు పెనఁగొనంగ, నాత్మలోపల నూహించి యన్న సేయు
పనికిఁ గ్రేఁధించి మఱియు నిబ్బరపుటార్తి, మానసమునందు నంటి యామచ్చెకంటి. || 80 ||

ఉ. కట్టదు పట్టుపుట్టములు కాంచదు కాంచనకాంచికాదులన్
బెట్టదు కొప్పు విప్పుగను బెంచదు కొంచెపుటంచబోదలన్
ముట్టదు వీణెపాణిలను ముద్దుఁజెలుల్ దరిఁ జేరఁ గేరి చే
పట్టదు పట్టెడన్న మొకపట్టున నైన భుజింప దింపునన్. || 81 ||

క. పాడదు మృదుగానము తమి, నాడదు నెచ్చెలులఁ గూడి యార్తులఁ గృపతోఁ
జూడదు హృదయాంతరమున, వీడదు చింతాభరంబు వెలఁదుక యెపుడున్. || 82 ||

ఆ. కురులు తురుముదిద్ది విరులు నింపదు కుచ, గిరుల నురులుగొన్నసరులు విప్ప
దలర జలకమాడ దద్దంబుఁ గన్గొని, తిలక మిడదు నిటలఫలకమునను. ‖ 83 ‖

తే. పసను బొంగారుబంగారుపళ్లెరమున, రసిరసాన్నంబు లిడి దాది ర మ్మటన్న
మసలుచును జేరి యుసురని బిసరుహాక్షి, కసరి కసిగాటులుగ వెస మెసఁగి లేచు. ‖ 84 ‖

ఉ. చెంతలఁ జేరి యూడిగపుఁజేడియ లాకుమణుంగు లిచ్చినం
గొంత పరాకు మీఱ నవి గైకొని వేనలి నుంచు మంచిసే
మంతు లొసంగినం గుసుమమంజులగాత్రి విడెంబు సేయు నిం
కెంతని తెల్ప శక్యము నవేందునిభాస్యమనోవికారముల్. ‖ 85 ‖

మ. తలయూఁచున్ గనుదోయి మూయుఁ దనలో దా నవ్వుచుం బిల్వకే
పల్కుం జెక్కునఁ జెయ్యి సేర్చు సఖులం బ్రార్థించు నిట్టూర్పుగా
డ్పులు నించున్ బయ లాలకించు విధిఁ దిట్టున్ గుట్టురాపట్టికిన్
బలుచందంబుల మ్రొక్కుఁ జొక్కు హరిపై భావంబు రంజిల్లఁగన్. ‖ 86 ‖

సీ. కరిరాజయాన భాసురశీతకరచూతశరవాతపోతవైఖరుల కులుకు
ముకురాభవదన హంసకిశోరపికకీరనికరారవములరేవకుఁ దలంకు
ధవళాబ్జనయన యాసవవాననవగానరవసూనమాలికాప్రతతిఁ దెగడు
తరుణీలలామ నూపురజాలవరచేలహరినీలమణిభూషణాదు లిడదు
తే. కలికి ఘనసారహిమపూరగంధసార, సారసారంగనాభికాసాంకవాది
మేదురామోదశాదంబు మేనఁ బూని, యలఁద నొల్లదు సంతాప మతిశయిల్ల. ‖ 87 ‖

తే. కలఁగు జెలఁగును మాధవాగమనలీల, ద్విజముఖంబునఁ దేటగాఁ దెలుపుటకును
దొలఁగు మెలఁగును విధు నెమ్మితోడఁ జూడఁ, దమిని బలుమాఱు నమ్మదదంతియాన. ‖ 88 ‖

తే. అలికిఁ జులుకిత మగుకరువలికిఁ గులికి, ములికిగము లేయుమరునియంకిలికిఁ దొగల
చెలికిఁ గలకంఠములహాళాహలికిఁ గనరు, చిలుకుచిలుకలపలుకుల కులికి కలికి. ‖ 89 ‖

సీ. అందమా నీకు మిళిందమా శారికాబృందమా పున్నమచందమామ
వైరమా నీకు మయూరమా చంద్రికాసారమా శౌరికుమారమార
పంతమా నీకు లతాంతమా కీరశకుంతమా క్రూరవసంత మదిని
మేలమా నీకు మరాళమా కోకిలజాలమా మందవాతూల మఱియుఁ
తే. గేరి యారీతి నీతి వో గోరి మీఱి, దారి తొలగి మెలంగుట తగవు గాదు
వాదురాఁగద్ద మీ కిటుల్ వ ద్దటంచు, సెంచుఁ జలియించుఁ గొంచు నమ్మించుబోఁడి. ‖ 90 ‖

సీ. జుమ్మని నెమ్మోముఁదమ్మి నిమ్ముగఁ గ్రమ్మి యెమ్మెతో ద్రిమ్మరుతుమ్మెదలకుఁ
గమ్మనికపురంపుదిమ్మెలఁ గలదుమారమ్ము చిమ్మెడుకమ్మదెమ్మెరలకు
హుమ్మని క్రమ్మక దొమ్మిఁ జిమ్మిలిరేఁగి నెమ్మదిఁ గూయుపికమ్ములకును
గుమ్మనివీణె లొక్కుమ్మడి మ్రోయ రాకొమ్మలు సేయుగానమ్ములకును
తే. దాలి మంతంతకును వీడి తూలి జాలి, బాలికామణి సోలి విరాలిఁ దేలి
మే లిడఁగఁ జాలి తనపాలియేలికైన, శూలి గారాపుటిల్లాలి నోలిఁ బొగడు. ‖ 91 ‖

తే. అత్తెఱంగునఁ దత్తఱం బెత్త చిత్త, వృత్తి బురుషోత్తమునిమీఁద హత్తుకొల్పి
బత్తి దనరెడిబిత్తఱి నత్తిఱిని మృ, దూత్తిరంబులఁ జెలికత్తె లొత్తి యనిరి. ‖ 92 ‖

క. మగువా హరి యిఁక నీసొ, మ్మగు వానికి నీకుఁ బెండ్లి యగు నిటు వగవం
దగవా జగములు పొగడం, దగ వాసవవైభనమునఁ దనరుదు వెపుడున్. ‖ 93 ‖

తే. విందు మహిమాన్యుఁ డైనగోవిందుమహిమ, గణనయిడఁజాలఁడట చుట్టు కైదువయును
దరముఁ గరమునఁ బూని పోఁ దఱముఁ గరము, సమరతలమున నరిసమూహముల నెల్ల.

ఉ. ఇంతిరో యింతచింత మది నేటికి నేఁటికిఁ జూడు శౌరి రే
పెంతయు సంతసం బలర నెల్లజనుల్ వినుతింప మేదినీ
కాంతులఁ బాఱఁదోలి నినుఁ గైకొనుఁ బైకొని యోడి ఖిన్నులై
పంతము వీడి రుక్మిశిశుపాలజరాసుతు లిండ్లు దూఱఁగన్. || 95 ||

క. మోహావేశంబున నటు, లాహా యాహార ముడిగి హాహా యనుచున్
నీహారకరముఖీ ఘన, సాహసవృత్తి న్మెలంగఁ జాడయె నీకున్. || 96 ||

చ. అలరెడురాజనందనుల నాత్మగతంబునఁ గోరి కేరి మున్
నిలచినవారు లేరొ యిటువంటివి గంటిమె యెందునైన నీ
వలన బళా బళా తెలిసి వచ్చెను వింత లోకింత యిప్పు డో
కులుకుమిటారి చిత్తమునఁ గోపముఁ గల్గినఁ గల్గని మ్మిఁకన్. || 97 ||

క. చీటికిమాటికి నేటికి, సాటికిఁ బాటిలెడుతోడిసకియలపైఁ గో
పాటోపము చూపెదవు వ, ధూటీ యిటు దగునె యెంతదొరతనమైనన్. || 98 ||

ఉ. వంచనతోడ నూడిగపువారిజగంధులు చేరి సేవగా
వించ గణంగినం బరిభవించి సళించుదు ముందు పొందుగాఁ
బెంచినరాజహంసశుకబృందములన్ బెదరించే దేటి కో
చంచలనేత్ర నీవలపుచందము లెంచఁగఁ జిత్ర మియ్యెడన్. || 99 ||

ఉ. నాన వహింప కిట్లు దగునా నవసూనశరానలార్తి లో
నానఁగ మానరానితమి నానగధారిఁ దలంచి చెల్లఁబో
దీనగతిం గృశింప వెలఁదీ నగరే నగరి న్మఱి న్మఱిన్
మానినులెల్ల నెంచుకొనుమా నిను మాటికిఁ బల్క నేటికిన్. || 100 ||

సీ. జలకంబు లాడనిచులుకఁదనం బేమి గంధంబు పూయనిచంద మేమి
తొడులు దొడుగనియుడుగనిచల మేమి తిలకంబు దిద్దనికఁక యేమి
ముకుంబుఁ జూడనివికలభాసం బేమి విరిసరుల్ దాల్పనివరుస యేమి
పెన్నెఱుల్ దువ్వనివిన్నఁదనం బేమి యాహార మొల్లనియూహ యేమి
తే. రామ యీరీతి వర్తింపరాదు నీదు, కోర్కు లేడేఱు నందునికొడుకు రేపె
యేపుతోఁ జెలి ని స్వరియించు నించు, కైన మదిలోన సంశయం బందవలదు. || 101 ||

చ. సొలయక కూడి వేడుకల శోభిలి జాబిలిరాలమేడలోఁ
దళుకుఁబసిండిజీనిపనితల్పముపై వసియించి నీవునుం
జెలువుఁడు సారెసారెకును జిత్రవిలాసములన్ మెలంగుచోఁ
దలఁతువొ లేదొ మ మ్మపుడు తామరసాక్షి నిజంబుఁ దెల్పుమా. || 102 ||

క. అని యనుఁగుఁజెలులు పలికిన, విని వనరుహనయన వినయవినమితముఖి యై
ఘనతరలజ్జాభరమునఁ, దనమది నూఱడిలి యుండె తమి నిగుడంగన్. || 103 ||

క. అంత వసంత మనంతల, తాంతనితాంతాళిపికశుకాదిశకుంతా
క్రాంతవనాంతరమై జగ, మంతయు సంతసిల నలరె నభినవలీలన్. || 104 ||

సీ. ఘనసారకేతకీపనసారవిందాదివనసారసౌరభ్యవాసితంబు
సురసాలతులితామితరసాలఫలలోలసరసాలపనశీలవరశుకంబు
సుమనోరసాస్వాదనమనోరథాత్యాశుగమనోరరీకృతభ్రమరకంబు
సుకరావయవచారుపికరావహృతపాంథనికరావలేపాత్మనిశ్చలంబు
తే. మదనకదనక్రియార్హతమప్రసూన, మంజరీమంజుమాధవీకుంజపుంజ
సంజవనరంజితాఖండకంజజాండ, మండలంబు వసంతాగమంబు దనరె. || 105 ||

క. పెళపెళలాడెడుకారా, కులు జలజల డులిచి చింతకొమరు దలిర్పన్
మిలమిలలాడెడుకెంజివు, రులతో బొలుపారె భూమిరుహనివహంబుల్. ॥ 106 ॥

చ. సరసగతిం జగిర్చిన విశాలరసాలలతావితానముల్
మెఱసె వసంతుఁ డాదరము మీఱ వనేందిరఁ బెండ్లి యౌటకున్
సురుచిరలీలఁ జేరు ననుచున్ సమయాఖిలకార్యదక్షుఁ డ
త్తఱి నలరింపఁజేయు వితతం బగుకెంజిగిమేలుక ట్లనన్. ॥ 107 ॥

తే. దట్టముగఁ బూచి శాల్మలీతరువు లమరె, విరహిణుల నేఁచ వాహ్యాళి వెడలఁదలఁచి
యలరఁ జేసినధాతురాగారుణితము, లగుమనోజునిమదపుటేనుఁగు లనంగ. ॥ 108 ॥

తే. వనరమాధవోద్వాహవైభవమున, కింపుఁ దళుకొత్తఁ గ్రొత్తఁగా నేర్చి యిడిన
మేలితెలిముత్తియపుసేసఁబ్రా లనంగ, మొనసి యున్నట్టె జిగిమల్లెమొగ్గ లమర. ॥ 109 ॥

క. నన లెత్తినకింశుకములు, దనరెన్ మాధవుఁడు వలవు దళుకొత్తంగా
వనలక్ష్మికిఁ గానుక లి, చ్చిన నునుఁగెంజాయపట్టుచీర లనంగన్. ॥ 110 ॥

తే. రమణఁ బున్నాగమహిళలు సుమకదంబ, లీలలఁ జెలంగఁ బొంగి యవ్వేళయందుఁ
బుష్పవతి యయ్యు మిగులు నేపునఁ గుమారి, విటపపరిరంభవృత్తిచే వెలసె గణిక. ॥ 111 ॥

క. చిగురాకు మెక్కి మిక్కిలి, పొగరెక్కి రసాలసాలములపైఁ బికముల్
తగ నిక్కి చొక్కి పాంథుల, కగణితముగ గుండె జల్లురన వడిఁ గూసెన్. ॥ 112 ॥

క. ఎక్కడఁ జూచిన శారిక లెక్కడఁ జూచినఁ బికంబు లెడ మింతయు లే
కెక్కడఁ జూచినఁ దుమ్మెద, లెక్కడఁ జూచినను కంబు లిలఁ జెలరేఁగన్. ॥ 113 ॥

సీ. సుందరశుకరాజవందిబృందంబులు కలకంఠవరకంఠకాహళములు
వికచతిరీటప్రవిమలాతపత్రముల్ సహకారమంజరీచామరములు
లాలితాశ్వత్థపల్లవకేతనంబులు మత్తసషట్పదగాయకోత్తములును
భవ్యప్రసకవకుంజపటకుటీరంబులు సంఫుల్లచంపకస్వర్ణరథము
తే. అతులతరకేతకీదళోగ్రాయుధములు, నలర బలయుతుఁడై మనోజావనీశుఁ
డేపుతోఁ బాంధవీతతుల నేఁచఁ బూని,ని హర్ష మిగురొత్త నపుడు వాహ్యాళి వెడలె. ॥ 114 ॥

సీ. ప్రకటపాలాశకోరకనఖక్షతయును గలరవాంచితరుతగళరవయును
సమదమిళిందనిస్వానసీత్కారయు నవనీపతత్పుష్పహారమణియుఁ
కీరశారీరవకింకిణీనినదయు శుంభల్లతాపరిరంభణయును
బరభృతసందష్టపల్లవాధరయును గళదురుమకరందఘర్మకణయుఁ
తే. బరిమళానిలనిశ్వాసభాసురయును, వితతఘనసారచూర్ణభావితయు నగుచు
నలరి వనఃక్ష్మి మాధవు నతులగతులఁ, గూడి క్రీడించె వేడుకతోడ నపుడు. ॥ 115 ॥

వ. మఱియునుం జుఱుకు గలతురంగంబులం బఱపిన గొరగొరం బరువులిడుచాడ్పున
ధరణీపరాగంబు నభంబున కెగయ విసవిసవిసరు సుడిగాడ్పులును, గాడ్పులవలనం
జలించుదు బెడిదంపుటంప గుంపుసొంపున బెం పలరి జలజలరాలు కారాకుతండంబు
లును, గారాకుతండంబులెల్ల డుల్లిన పెల్లున మొల్లంబుగఁ గవచంబులు దొడిగి
యుడుగని చలంబునఁ గయ్యానకుఁ గాలు ద్రవ్వుచు నిల్చిన బిరుదురాహుత్తుల
పగిది నిగురుజొంపంబుల నలరుమహీరుహంబులును, మహీరుహాగ్రంబు లెక్కి
వెక్కసంబుగఁ గెంజివురులు మెక్కి చొక్కి పొగరెక్కి నిక్కి చిక్కక యొక్కు
మ్మడిం బరుల వెన్నాడి నిలు నిలు పోకు పోకు మని తాఁకం గూఁక లిడు వీర
భటుల యటుల కో యని కూయుపికనికరంబులును, బికనికరంబుఁకుఁ దోడుగఁ
గూడి ధీరు లగువజీరుల బిరుదులు పొగడు వందిబృందంబులచందంబున నందం

బుగఁ బల్కు శుకంబులును, శుకముఖోపమానముకుళాభిరామంబులై భీమంబుగ
నెదిరి పిఱుతవియక కఱకుటడిదంబులు వెటికి యుటికి నఱకులాడి యచ్చంపుపచ్చి
గాయంబులతో నలరు శూరులతీరునం గేరు పలాశంబులును, బలాశభూతభేతాళ
నిచయంబులకుఁ బ్రియంబు లగు మాంసఖండంబుల లాగునఁ బ్రోగులై రాలు
శాల్మలీకుసుమంబులును, గుసుమరసవాదోన్మాదంబున మోదంబున మీఁదికి నురవడి
నెగయుచు మరునిమౌర్వీనాదంబువిధంబున ఝుంకారంబులు సేయు మధుకరంబు
లును, మధుకరంబు లాస్వాదంబు లొనరించుతఱిం గ్రిందికిం జింది రక్తప్రవా
హంబలపోలికం జాలువాఱు పూఁదేనెటేఱులును, దేనెటేఱులయొకల మకరంద
ధారలం బద నెక్కి మస్తిష్కపంకంబుల పొంకంబున నొప్పు పుప్పొడికుప్పలును,
మెఱుఁగుటరిగల గరమ వెలుంగు గురివింద విరిగుత్తులును, గేతనంబులరీతిఁ బొదలు
చలదళపల్లవంబులును, వాఁడిబల్లెంబుల పోఁడిమిం జెన్నారు గేతకీదళంబులును,
దంతపంక్తులలీలం గ్రాలు మల్లికాప్రసవంబులును, విమలాతపత్రమౌక్తికంబుభాతి
డుల్లు శిరీషకుసుమంబులును, జామరంబులకైవడిం బడు రసాలమంజరులును, నాస
లమాడ్కిం దెగి జాఱు చంపకంబులును, మస్తకస్తోమంబుల వడువున నెడతెగక
పుడమిం బడు కపిత్థంబులును, ముండెంబులతెఱంగునం బొరలాడుపనసఫలంబులుం
గల్గి ఘోరరణరంగంబు నధిగమించుచు, వేశవాటియుంబోలె నపరిమితపల్లవసల్లలి
తంబై, త్రిదివంబునుంబోలె నమితసుమనోవిరాజితంబై, తూణీరంబునుంబోలె
సాంద్రశిలీముఖోపేతంబై, వితరణి నృపసభాభవనంబునుంబోలె ద్విజగణపరివృతం
బై, సరోవరంబునుంబోలెఁ గువలయామోదకరంబు నై యొప్పె నప్పుడు. || 116 ||

తే. రుక్మిణీకన్యమదిని నిరూఢమైన, విరహతాపభరంబున వేఁగి వేఁగి
యోర్వఁజాలక కృశియించుచుండి యొండు, దెఱఁగు భావింపనేరక దిగులు పూని. || 117 ||

ఉ. పట్టెలఁ జేతు లానుకొని పానుపు మెల్లనె డిగ్గి పాదుకల్
మెట్టక చేలచెంగు దగ మేలుముసుంగిడి కీరశారికల్
చుట్టును రాఁగఁ బోఁ దఱుముచుం జెలికత్తియలన్ మొఱంగి యి
ట్టట్టును నల్దిశల్ గనుచు హా యనుచున్ వలఁటేనిఁ దిట్టుచున్. || 118 ||

ఉ. వేనలి జాఱ సూనశరవేదన మీఱ శ్రమాంబుబిందువుల్
మేనను జాలువాఱ మది మిక్కిలి గోరిక లూరఁ గేరి తేం
ట్లాననపద్మగంధమున కర్మిలిఁ జేర మరాళయానయై
కౌనునఁ జేయి పూని తమకంబునఁ బాదయుగంబు దొట్రిలన్. || 119 ||

చ. అనిమిషరాజనీలలలితాలకతాళకపువ్వుఁదోటకుం
జని నునుపోఁకబోదియలచాయల కప్రపుదిన్నెలన్ వినూ
తనలవలీలతావలులతావుల పూఁబొదరిండ్లలోన నిం
పెనయఁగఁ గొంతసేపు మది కేమియుఁ దోఁచక సంచరించుచున్. || 120 ||

సీ. అడుగులఁ గమ్మపుప్పొడి చుఱుక్కున నాట గండుఁగోయిలరొద గుండె లదర
మోముఁదమ్మిని దేఁటిమూఁక జుమ్మున మూఁగఁ గన్నులఁ గపురంబు గప్పుకొనఁగ
నుడుగనిబలుగాడ్పువడల నెమ్మెయి గంద చిలుకపల్కులు బెట్టు చెవుడుపఱుప
మరునితూపులమాడ్కి విరులు పైపై రాల విలసితమోదముల్ వెగటుచూపఁ
తే. దగిలి యచ్చోట నిలువంగఁ దరముగాక, బెగడి దిగులున వేవేగ మగిడి చెలులఁ
దెగడివచ్చినఫల మిటుల్ సెగడె నంచుఁ, జంచలించుచు నృపతనూజాత యపుడు. || 121 ||

తే. చెలుని చెంగల్వకొలఁకులకెలన వలపు, గులుకుపూఁదేనెసోనలు చిలుకుచున్న
తలిరుజొంపంపులేమావితరులనడుమ, మేలికపురంపుఁదిన్నెపై మేను సేర్చి. || 122 ||

ఆ. ఏమి సేయుదాన నిఁకఁ జలింపక పిక, ప్రతతి గూయఁదొణఁగె రామరామ
మరునిచేతివెతలు హరహర ఘనమయ్యె, శ్వసనుఁ డేఁచదొణఁగెఁ జక్రధరుఁడ. || 123 ||

క. అలికీరశారికాదులు, చెలిమి యొకింతైన మదిని జేర్పక యకటా
చెలఁగి రొదసేయఁదొణఁగెను, బలుమఱు నిపు డంచుఁ దెగడి పలికెన్ దానిన్. || 124 ||

క. చలమా నీ కటు మధుకర, కులమా వలమానకీరకోకిలశారీ
బలమా తలమా మలయా, నిలమా మము నేఁచుటేమి నీకున్ ఫలమా. || 125 ||

క. పదమాననీకధృతిసం, పద మానుపఁ దలఁచి నీదుపద మాపదకా
స్పద మౌనటుపాడెదు ష, ట్పదమా పదమా సువర్ణపదమార్గమునన్. || 126 ||

శా. తాపోద్రేక మొనర్పకున్న నిజవిద్యాభంగమా భృంగమా
కోపాటోపముఁ జూపి యేఁచెదవు నీకున్ వైరమా కీరమా
పాపం బెన్నక సాధుకోటి నలయింపం గోరికా శారికా
కాపట్యం బిఁక మాను మన్యభృతమా కాదంబసంఘాతమా. || 127 ||

తే. అనుచుఁ దనచుట్టుఁ గ్రమ్మి గయ్యాళితనము, లలరఁ జెలరేఁగి కడుహాళాహాళి యొనర్చు
చెఱకువిలుకానిబలములఁ దఱిమి పలికి, కలికి మదిలోన వగల నాక్రాంత యగుచు. || 128 ||

చ. ఉసు రసు రంచు వేసరిలు నూరుపుగాడ్పుల నించు నూరకే
కసరుకొనున్ దిశల్ వెదకుఁ గన్గవ మూయు విధిం దలంచు సా
రసదళనేత్రు నెన్నఁడు తిరంబుగఁ గాంచెద నంచు నెంచు వె
క్కస మగుమన్మథానలశిఖావిసరంబులఁ గ్రాఁగి లోఁగుచున్. || 129 ||

తే. మఱియు గుఱిలేని విరహార్తిఁ బొరలుచుండి, యంబురుహపత్రనేత్ర డెందంబునందు
సకలసంతాపశాంతిహేతుక మటంచు, హరిపదధ్యానలాలస యగుచుఁ బలికె. || 130 ||

ఉ. గోపవధూకుచప్రచురకుంకుమసంకుమదాదికాధికో
ద్దీపితముల్ నవీనతరదీధితిజాలవిశాలరత్నసం
స్థాపితహేమనూపురవితానఝుణంఝుణరాగశోభన
ప్రాపకముల్ ముకుందమృదుపాదసరోరుహముల్ దలంచెదన్. || 131 ||

చ. అరుదుగ రాధికాకిసలయాధరఁ గూడి కళిందనందనీ
పరిసరమంజుకుంజగృహభాసురపల్లవతల్పకల్పిత
స్మరసరసక్రియావిహితచాతురిఁ గేరెడువల్లవీమనో
హరునివిలాసవైఖరు లహర్నిశమున్ బ్రణుతింతు వేడుకన్. || 132 ||

సీ. నవమోహనాకారు నతజనమంచారు తరలముక్తాహారు దురితదూరు
సౌవర్ణమయవాసుఁ జంద్రికానిభహాసుఁ గరుణారసోల్లాసు ఘనవిలాసు
ముఖకాంతివిజితేందు మునిమనోజ్ఞమిళిందు సూరిజనానందు సుగుణబృందు
వికచసారసనేత్రు సకలలోకపవిత్రు సతతసజ్జనమిత్రు నుతచరిత్రు
తే. నరితమోహంసుఁ గేకిపింఛావతంసు, హరిమణిశ్యాము వనమాలికాభిరాము
నసురకులభంగు గోపకన్యాభుజంగు, మహితబృందావననిశాంతు మదిఁ దలంతు. || 133 ||

మ. తళుకుంబంగరుబొంగరా లనుచు నాత్మం బొంగి కెంగేల లేఁ
గులుకుంబ్రాయపుగొల్లగుబ్బెతలచన్గుబ్బల్ బిగంబట్టి కెం
దలిరుంగైదువుజోదుకేలికిఁ బ్రయత్నం బింపుతోఁ జేయుచుం
బలుచందంబులఁ గేరుచెల్వుని మదిన్ భావింతు నత్యంతమున్. || 134 ||

క. కుందనపుటందె లడుగుల, నందంబుగ ఘల్లుఘల్లు రని మ్రోయఁ గడున్
నందయశోదలముందరఁ, జిందులు త్రొక్కెడుమహాత్ముచెలువు నుతింతున్. || 135 ||

చ. తన కెన యైనబాలకులఁ దార్చుక మెల్లనె గొల్లయిండ్లకుం

జని పెనువెన్నముద్దలు మెసంగుచుఁ జొంగుచు జున్ను మీఁగడల్
దినుచు విశుద్ధదుగ్ధపరిదిగ్ధకళేబరుఁ డై వెలుంగువె
న్నుని నవమోహనాకృతి మనోరథసిద్ధి యొనర్చుఁ గావుతన్. || 136 ||

ఉ. వల్లవపల్లవాధర లవారితమోహనిబద్ధబుద్ధిఁ ద
న్వల్లభుఁ గాఁగఁ గోరుచు భవానికిఁ బూజ లొసంగి నీటిలోఁ
బెల్లుగఁ జల్లులాడ దరిఁ బెట్టినవల్వలు మ్రుచ్చిలించి సి
గ్గెల్లను గొల్లలాడినరతీశగురున్ మదిఁ బాదుకొల్పెదన్. || 137 ||

క. బుద్ధు లెఱుంగక తిరిగెడు, గద్దరి యని తల్లి ఱోలఁ గట్టినఁ గినుకన్
మద్దులఁ దద్దయుఁ గూల్చిన, ముద్దులగోపాలబాలమూర్తిఁ దలంతున్. || 138 ||

చ. పదముల నందియల్ మొరయ బ ల్జిగి బంగరురావిరేక నె
న్నుదుట నటింప మేలిమొలనూలున గంటలు గల్లనంగ నం
గదములు రత్న హారములు కంకణముల్ మణికుండలంబులున్
బొదలఁగ గొల్లగీములను బూని చరించువిభున్ భజించెదన్. || 139 ||

తే. అని తలఁచుచుండె నని సూతుఁ డఖిలమౌను, లకు నెఱింగించినట్టు లాశుకుఁడు భరత
కులవరేణ్యున కెఱిఁగింప నెలమి నలరి, యవలికథయెల్ల వినఁగోరి యడుగుటయును. || 140
||

చ. దురితలతాలవిత్ర శశితోయజమిత్ర కృశానునేత్ర సుం
దరతరగాత్ర సంతతబుధస్తుతిపాత్ర తుషారభూమిభృ
ద్వరతనయాకళత్ర, నిజదాసజనావనసూత్ర యక్షకి
న్నరనరసిద్ధసాధ్యసురనందితచిత్రచరిత్రవైభవా. || 141 ||

పంచచామరము. హరా ధరామరాదరా మురాసురాహితస్ఫుర
చ్ఛరా పరాత్పరా ధరాత్మజామనోహరా వరా
బరాంబరా కిరాతరూపభాసురా సురాసురా
కరాజిరా మరాళరాజకాంతకాంతవిగ్రహా. || 142 ||

మాలినీ. పురదనుజవిభంగా భూషితోద్యద్భుజంగా
సురుచిరధవళాంగా సూరిచేతోబ్జభృంగా
కరకమలకురంగా కాంతగంగోత్తమాంగా
తరణిశశిరథాంగా దైవవేశ్యాభుజంగా. || 143 ||

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసామ్రాజ్యధురంధర కొండి
న్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మన
నామధేయప్రణీతం బైన రుక్మిణీపరిణయం బనుశృంగారప్రబంధంబునందు
ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

నగరాజకుమారీ
మానసకాసారవిహరమాణమరాళా
మానితశౌర్యాంధకర
క్షోనాయకమదవిభంగ కుక్కుటలింగా. || 1 ||

వ. అవధరింపుము సూతుం డమ్మునిశ్రేష్ఠుల కెఱింగించినవిధంబున శుకుండు పరీక్షిన్న
రేంద్రున కవ్వలికథ నెఱింగింపందొడంగె. || 2 ||

తే. అవనినాయక యంత నయ్యలరుఁబోఁడి, తోడిచేడెలు బంగారుమేడలోన
నిందుముఖిఁ గాన కెంతయుఁ గుంది మంది, రాంగణాంతరముల నెల్ల నరసి చూచి. || 3 ||

ఉ. అచ్చెరువొంది హా బిసరుహాయతనేత్ర మనోభవార్తిచే
నిచ్చలు గ్రాఁగి శయ్యకడ నిల్వ సహింపక లేచి యొంటిఁ దా
నెచ్చటి కేఁగెనో వెదకరే యని చింతిలుచున్న యంతలో
మచ్చికఁ గీరశారికలు మానినిచంద మెఱుంగఁ బల్కినన్. || 4 ||

క. హరిణీలోచనలెల్లను, సరగునఁ బూఁదోఁట కరిగి చంచలవృత్తిన్
బరికించుచు నొకచో న, ద్ధరణీవరతనయఁ గాంచి తత్తఱ మొదవన్. || 5 ||

చ. మునుకొని మేలిచెంగలువమొగ్గలు సంపెఁగబంతులుం గన
ద్వనరుహనేత్రకుం బడిసిపైచి మెడం గురువేరుఁ గట్టి క
మ్మనికపురంపుభూతి యిడి మానసభూతవికారశాంతికై
సనివడి యుగ్రమంత్రములు బాలికమ్రోలఁ బఠించి యల్లనన్. || 6 ||

మ. అకటా నెచ్చెలులన్ మొఱంగి మకరాంకాభీలబాణావలీ
వికలస్వాంతసరోజవై నయగతుల్ వీక్షింప కీభూమినా
యకదేవేంద్రుఁ దృణీకరించి నిజవంశాచారమార్గంబుఁ గో
రక యీరీతిఁ జరింప నీకుఁ దగునా రాకేందుబింబాననా. || 7 ||

ఉ. పుత్తడివంటిమేను వలపుం బలుకాఁకలఁ గ్రాఁగ నీగతిన్
వత్తురటమ్మ ఘోరవనవాటికి మాటికి సాటికన్నియల్
మెత్తురటమ్మ యీగడుసుమేలపుమాటలు విన్నవిన్ననై
చిత్తము దత్తఱింప నృపసింహుఁడు గుందుఁ గదమ్మ జవ్వనీ. || 8 ||

క. నిద్దపుఁగెంజిగురాకులఁ, దద్దయు నిరసించునీపదంబులు నేఁ డో
ముద్దియ వనభూములలో, గద్దఱివై తిరుగ నెట్టుగా నోర్చెనొకో. || 9 ||

సీ. కుజనులఁ జేరి చొక్కుచు సీధుపానంబు సేయుచండాలు రీచెనఁటితేంట్లు
పల్లనచరవృత్తిఁ బాటిల్లు పరపుష్టగుణవికారంబు లీకోకిలములు
వెస ఘనుం జూచి మానసచింతఁ జనెడునిత్యమరాళజాతు లీయంచగములు
విషధరాగమనంబె వేఁడుచుఁ గేకలు వెట్టుశిఖండు లీనట్టుపులుఁగు
తే. లహహ యీరీతి భీతి యింతైనలేక, నగెడువారల నెఱుఁగక వగలు మిగులఁ
బొగిలి తహతహ నొందుచు దిగులు పూని, తగిలి వనభూములకుఁ జేరఁ దగునటమ్మ. || 10 ||

ఉ. కన్నియ నీకిటుల్ వగవఁ గారణ మేమి జగత్ప్రసిద్ధిగా
నెన్నఁగఁ జూలి సర్వశుభహేతువులై తగునీగుణావళుల్
విన్నపుడే యదూద్వహుఁడు విప్రకుమారుని గారవించి నిన్

గన్నులఁ జూచుకోర్కి నధికంబుగ నువ్విళులూరకుండునే. ‖ 11 ‖

తే. శుభనిమిత్తంబు లెన్నైనఁ జూడఁబడుచు, నున్న వబ్జాక్షి సంశయం బుడిగి యిఁకను
సంతసం బాత్మఁ బూని వసంతకేలి, సేయుదము లెమ్మ యుద్యానసీమయందు. ‖ 12 ‖

ఉ. కన్నులపండువై ద్విరదగామిని యామని యొప్పె గొజ్జఁగల్
బొన్నలు గేదఁగుల్ వకుళముల్ విరవాదులు మొల్ల లాదిగాఁ
గ్రొన్ననలెల్లఁ గొల్లలుగఁ గోయుచుఁ గెందలిరుల్ హరించుచుం
దిన్ననికప్పురంపునునుదిన్నెలఁ జిన్నెలఁ గ్రీడ సేయుచున్. ‖ 13 ‖

తే. తేఁటులను బాఱఁదోలి పూఁదేనెఁ గ్రోలి, లీలఁ జెలరేఁగి తీఁగెటుయ్యాల లూఁగి
ప్రౌఢిఁ జెట్లెక్కి తియ్యనిపండ్లు మెక్కి, మేలిచెంగల్వబావుల నోలలాడి. ‖ 14 ‖

క. వనకేలి సేయు టుచితము, వనరుహదళనేత్ర రమ్ము వైళంబని య
య్యనుఁగుంజెలు లాడిన నొ, య్యన మది నంగీకరించి యతివలుఁ దానున్. ‖ 15 ‖

ఉ. గుత్తపుఁగంచెలల్ దొడిగి క్రొమ్ముఁడు లిమ్ముగ దిద్ది నిద్దపుం
బుత్తడిమేలిసొమ్ము లిడి పొందుగ నందెలు గట్టి గందముల్
మె త్తి మణుంగుఁబావడలు లీల ధరించి వసంతకేలిపైఁ
జిత్తము లత్తుకొల్పి మదసింధురయానము లుల్లసిల్లఁగన్. ‖ 16 ‖

క. పువుఁదోఁటలోన నపు డభి, నవకౌతూహలము వెలయ నరనాథతనూ
భవ చెలులఁ గూడి మెలఁగుచు, భువనోజ్జ్వలతరవిలాసములు గనుఁగొనుచున్. ‖ 17 ‖

తే. బోటి యల్లవె తగ మగతేఁటిమేటి, పువ్వుమొగ్గలపై వ్రాలి పొదలుచున్న
దవు బళా రాజసుత యి ట్లఘారి నీదు, మోవిచివురునఁ బల్గంట్లు దీవి నుంచు. ‖ 18 ‖

క. పున్నాగముతోఁ బెనఁగుచు, నున్నది లతకూన చూడు ముగ్ధలి యౌ నా
పున్నాగముతో నిటువలె, నెన్నఁగ లతకూన పెనఁగె దీవున్ గోర్కెన్. ‖ 19 ‖

చ. కనుఁగొను మివ్వనస్థలిని గామిని మాధవసంగతంబునం
దనరునఖాంకురాంకము లనం దని మోదుగుమొగ్గ లొప్పె నా
జనవరపుత్రి యిట్ల సరసం బగుమాధవసంగతంబునం
దనరునఖాంకురాంకములు దట్టము మీఱుచు నీయురస్స్థలిన్. ‖ 20 ‖

చ. పలుమఱుఁ జంచరీకతతిపై వితతంబుగ మొల్లక్రొవ్విరుల్
జలజలరాలుచున్నవి విశాలతరేక్షణ చూచితే బళీ
బళి నృపకన్య నీతుఱుముపై సరసీరుహపత్రనేత్రుఁ డి
మ్ములఁ జెలరేఁగి యాక్రియనె ముత్తియపుందలఁబ్రాలు వోసెడిన్. ‖ 21 ‖

క. తళతళ మెఱయుచు నవచల, దళపల్లవ మలరెఁ గాంచు తరుణీ యౌ నీ
గళమునఁ గుందనపున్మం, గళసూత్రం బిట్లు చక్రి గట్టుఁ గుమారీ. ‖ 22 ‖

చ. శ్రమకణముల్ హరించుచు విశాలతరవ్యజనంబు వీచుచం
దమునఁ జలించుచున్నది యనంటిదళంబు లతాంగి చూడు భూ
రమణకుమారి యౌ నిటులె రాగముతోడ సుర్ణతాలవృం
తము విసరున్ మురారి సురతశ్రమవేళల నీకు నిచ్చలున్. ‖ 23 ‖

తే. చానరో మేనఁ బూదేనె సోనవాన, చిలుకుచున్నది లేమావి చిత్తగింపు
మేలు భోజతనూజ నీమేన నిట్లు, వలపు గులుకంగఁ బన్నీరు చిలుకు శౌరి. ‖ 24 ‖

ఉ. తోరపుమల్లెపూఁబొదలు దూఱి ముదంబునఁ గీరదంపతుల్
గేరుచు సారెకున్ సరసలీలల నుండెడిఁ జూడు బోటి యా
శౌరిని గూడి ముత్తియపుసౌధములందు మనోజలీలలం
గేరుచు నుందు విట్లు పరికింపఁగ నీవును రాజకన్యకా. ॥ 25 ॥

తే. అనుచు సరసోక్తు లాడుచుఁ దనదుమదికి, హర్ష మొదవించుచున్న యయ్యనుఁగుఁజెలుల
గారవించుచు మఱియు శృంగారవనవి, హార మొనరించుచుండె నొయ్యార మొప్ప. ॥ 26 ॥

ఉ. అప్పుడు కొప్పు విప్పి జడలల్లి సితోత్పల ముంచి పేరెదం
దప్పక గొప్పమొల్లవిరిదండలు నించి విలాసవైఖరుల్
గుప్పలు గాఁగఁ గెంజివురుఁగొమ్మ కరంబునఁ బట్టి నెమ్మెయిన్
బుప్పొడి పూసి కేరెఁ బువుఁబోణి యొకర్తు గిరీశుపోలికన్. ॥ 27 ॥

ఉ. సారసగంధి యోర్తు విరసంబున గేదఁగిమీఁది తేఁటులం
బాఱఁగఁ దోల నయ్యళులు పైకొని డాకొని మోముదమ్మికిం
జేరినఁ గేలినీరజముచే నదలించినఁ బోకయున్న వే
సారుచు దానిపై నలిగి చంపకముల్ వెదచల్లె జల్లునన్. ॥ 28 ॥

ఉ. తొయ్యలి యోర్తు మల్లికలు ద్రుంపఁగ మారునితూపు లవ్విరుల్
గొయ్యఁగ రా దటంచును సఖుల్ వచియించిన మానకున్నచోఁ
జయ్యనఁ బూఁబొదన్ వెడలి షట్పద మొక్కఁడు ఝుమ్మరన్న దా
నయ్యెడఁ బర్వువెట్టె గుసుమాస్త్రధనుర్గుణరావలోలయై. ॥ 29 ॥

తే. సుందరి యొకర్తు మోమెత్తి చూడఁ జంప, కంబు పూచిన నది యాసుమంబు లేరు
తఱి నొకతె మాన్పె నివి తేంట్లకురులటంచుఁ, బలికెఁ బగవారిపగవారు బంధులగుట. ॥ 30 ॥

చ. కిసలయపాణి యోర్తు మదిఁ గేరుచుఁ జొక్కపుఁగోఁగుఁ జూచి యిం
పెసఁగ నయోక్తు లేమొ వచియింప వెసన్ సుమనోవికాసలా
లస యగుచుం జెలంగి మరలం బ్రియభాషణముల్ వచించెఁ ద
త్ప్రసవమరందపానరతబంభరడింభరవోత్కరంబులన్. ॥ 31 ॥

తే. సకియ యొకతె యశోకభూజంబుఁ బూని, తన్న నది పూచి క్రొన్ననల్ తత్పదాబ్జ
ములపయిని రాల్చెఁ దాడనంబులకుఁ జాల, జడిసి యోపదకాంతులసవతుగాకొ. ॥ 32 ॥

క. మధురోష్ఠి యొకతె పుక్కిటి, మధు వొసఁగిన నలరి పొగడ మధురసధారల్
పృథుమతిఁ గాంతాళులకుం, బ్రథితముగా విందు లిడియె భక్తిన్ మగుడన్. ॥ 33 ॥

చ. నలినదళాక్షి యోర్తు నగినం గని క్రొన్నన లెత్తి పొన్న భా
సిలెడుమరందబిందువులు చిల్కఁగఁ జాఁగె గయాళి యిట్లు దన్
జులుకఁగఁ జూచి నవ్వె ననుచున్ మది నెంతయుఁ గుంది ముగ్ధ చే
ష్టలు వెలయంగ దా నపుడు సాత్వికభావము పూనెనో యనన్. ॥ 34 ॥

తే. అంబుజానన యొకతె గానంబు సేయఁ, గడువికాసంబు నొంది ప్రేంకణపుఁదరువు
నుతి యొసంగె నవీనప్రసూనవిసర, లీనసదలీనసంతానతానములను. ॥ 35 ॥

క. తరుణి యొకర్తు కవుంగిటఁ, దరుణిం గదియించి దోహదక్రియ దెలుపం
బరితోషబాష్పకణములు, మఱిమఱిఁ జిలికించె సాంద్రమకరందమిషన్. ॥ 36 ॥

తే. మానిని యొకర్తు తిలకపుమ్రానిపైని, లీల మీఱ నపాంగమాలికలు నించి
యలరఁజేసిన దానిపై ననమకుసుమ, నికురములు మాలికలు గాఁగ నించె నపుడు. ॥ 37 ॥

ఆ. కేల నంటి యోర్తు లాలింపఁ బ్రస్ఫుటా, మోదరసవికాసమున రసాల
పాదపంబు దనరి పలుమాఱు సహకార, మై ప్రియాళులకుఁ బ్రహర్ష మొసఁగె. || 38 ||

తే. రాజముఖి యోర్తు సిందువారంబుపైని, మేలినలితావి యూర్పుఁ దెమ్మెరలు నింప
నలరి యది మేను పులకించినట్లు సాంద్ర, కుసుమవిసరాభిరామపై కొమరుమీరె. || 39 ||

క. మఱియుం గిసలయపాణులు, కర మొప్పఁగ నోళ్లు గట్టి గట్టిగ సుమనో
హరణోన్ముఖులై తమలో, సరసవిలాసానులాపచాతురి మెఱయన్. || 40 ||

రగడ. చెలువ చెలువగు తేఁటిపాటలు చేరి చేరిక నాలకింపకు
వలదు వలదు పవనసమీరము వడల వడలఁగ నిచ్ఛగింపకు
మేలమేల లతాంగి కడుదుమ్మెదలె మెదలెడుపొదలు దూఱెదు
చాలుచాలుగ నున్నబాలరసాలసాలము లెక్కఁగోరెదు
గుప్పుగుప్పున వాసనలఁ బైకొంచు కొంచును గాక గాత్రము
గప్పు గప్పురపుందుమారము కదలి కదలిచినంతమాత్రము
వామవామకరంబుచే లత వంచి వంచితబుద్ధితో నన
లేమిలేమిటు పసరుమొగ్గలె యేరియేరినిఁ జూడ నీనన
గరముఁ గరమున నలరుతమ్మిమొగడలు గడలుగఁ జాఁపి యేపునఁ
దెఱవ తెరవడి జోపెదవు పూఁదేనెఁదేనెటు లోదవుఁ గోపునఁ
దనరు తనరుచి యంతకంతకుఁ దరము దరమును మదినిఁ గేరుచు
నునుప నునుపగుమొగలివిరి నీకొప్పుకొప్పున వలపు మీఱుచు
మాను మానునుఁ బోఁకబోదెలమరువె మరువేశ్మస్థలం బగుఁ
జాన జానగుననలు గోయఁగఁ జాగి జాగిపుడేఫలం బగుఁ
బొగడ పొగడఁగఁ దగిన దిఁక నీబోటిబోటికి దీనిసుమములు
తగవె తగవె మఱొండుపొదలకుఁ దాఁటి దాఁటి దొలంగుక్రమములు
పూని పూ నిలువెల్ల ననిచినపొన్నపొన్నలచెంత కరుగుట
మాని మానిని మేలె యిచటనే మట్టిమట్టియ లఱుగఁ దిరుగుట
తలరె తలరెడువిరులు దొరకినదాఁక దాకఫలంబు లేఱకె
యలసి యలసికతామయంబులయంద యందఱు నుంటి రూరకె
రమణి రమణీయంబుగాఁ గలరవము రవము చెలంగె మాటికి
ప్రమదప్రమదము మీఱఁ బైకొని బహులబహులలు ద్రుంప నేటికి
సారసారససౌరభము వెదచల్లఁ జల్లనికొలనిచెంతను
మీరి మీ రిపు డలవికెల్ల శమింప మింపను టేమివింతను
ఎన్న నెన్నఁడు నెఱుఁగ మిటు పరువేల వేలతరంపుఁబువ్వులు
కన్నె కన్నెఱసేసి కోపము గ్రమ్మ గ్రమ్మఱఁ జనెదుదవ్వులు
క్రింది క్రిందిగ రాదు యీకంకేలికేలికి విరులు పొందుగ
నందనందమె బడలు టోగజయాన యానగ మెక్కి, ముందుగ
మధుపమధుపవనాదులను బగమాన మానసమున నుతింతమె
మధురమధురసకుసుమములు పలుమాఱు మారున కిడి భజింతమె. || 41 ||

తే. అనుచుఁ బసిగలననలెల్ల నపహరించి, మంచిసరములు గూర్చి ధరించి కొన్ని
యించువిల్కానిఁ బూజింప నెంచి యుంచి, చంచలేక్షణ లానందజలధిఁ దేలి. || 42 ||

సీ. స్థలజలజవ్రజంబులఁ బదంబులకును నవగంధఫలులచే నాసలకును
బొన్నక్రొన్ననలచేఁ బొక్కిళ్ళకును శిరీషమ్ములచేఁ బాహుశాఖలకును
మొగలిఱేకులచేతఁ దగ నఖంబులకును గురువిందగుత్తులఁ గుచములకును
గుందజాలములఁ జెల్వందుదంతములకు నుడుపుష్పముల నధరోష్ఠములకుఁ
తే. బూని వనలక్ష్మి యాముద్దుపువ్వుఁబోండ్ల, యవయవములకు నోడి యత్యంతభక్తిఁ
దవిలి సేవించె ననఁగ మద్యత్ప్రసూన, భూషణాలంకృతాంగులై పొల్చి రపుడు. || 43 ||

ఉ. అంత వనంబు వెల్వడి సుధాంశుముఖుల్ జలకేలి సేయ న
త్యంతకుతూహలం బొదవి యందఱు నొక్కకొలంకు డాసి యా
చెంత విభూషణంబులును జేలలుఁ బ్రోగులు పెట్టి నిద్దపుం
గాంతులు మీఱుపావడలు గట్టి చలం బెదఁ బుట్టి దిట్టలై. ‖ 44 ‖

చ. ప్రకటముఖభ్రమద్భ్రమరపంక్తులు నీలపుజాలనేలనం
దుకములు మేఖలల్మొరయఁ దొరపుమందగతుల్ చెలంగ దా
మకకుచకుంభముల్ పొదల మత్తిలి తమ్మికొలంకుఁ జొచ్చునే
నికగములో యనంగఁ దరుణీమణు లుల్లము లుల్లసిల్లఁగన్. ‖ 45 ‖

క. గుబ్బలబంటిజలంబుల, గొబ్బునఁ జొరఁజాఱి యాచకోరేక్షణ లా
గుబ్బుగఁ గొలను గలంచుచు, నబ్బురపా టొదవ నోలలాడుచుఁ బేర్మిన్. ‖ 46 ‖

చ. ఒకగజరాజగామిని మహోత్పలపత్రవిలీనబంభర
ప్రకరముఁ బాఱఁదోల నవి పైదలనిద్దపుమోముఁదమ్మి ను
త్సుకమునఁ జేరి నాసఁ గని సొంపగుసంపఁగిమొగ్గ యంచు నొం
డొకదరిఁ జేర డెందముల నుబ్బి కనుంగొని రంగనామణుల్. ‖ 47 ‖

చ. కిసలయపాణి యోర్తు జలకేళి యొనర్పఁగఁ జన్నుదోయి సా
రసముకుళద్వయం బనుచు రాగముతో నొకచక్రవాకి వె
క్కసముగ ముక్కునం బొడిచి కామినిమోము సుధాంశుఁ డంచు సా
ధ్వసమునఁ బర్వువెట్టి తనవల్లభుఁ జేరెఁ జెలుల్ హసింపఁగన్. ‖ 48 ‖

చ. లలన యొకర్తు దోయిట జలంబులు ముంచి యిదేమిబోటి యి
జ్జలము వసంతమై యలరుచంద మటన్న గయాళి యౌనె నీ
లలితకరాబ్జరాగ మిటులం బ్రసరించె నటంచుఁ బల్కి తాఁ
గిలకల నవ్వె జవ్వనులు గేలి యొనర్చి రనేకభంగులన్. ‖ 49 ‖

క. ప్రకటేందిందిరయుతమై, వికసించిన తెల్లదమ్మివిరిఁ గన్గొని యం
దొకయహిరోమావళి దాఁ, బెకలించె సలాంఛనేందుబింబం బనుచున్. ‖ 50 ‖

ఉ. అంబుదవేణి యోర్తు కలహంసములన్ బెదరించె శీతరు
గ్బింబనిభాస్య యోర్తు వెతఁ బెట్టుచు వీడఁగఁ దోలెఁ జక్రవా
కంబుల నున్మ ద్విరదగామిని యోర్తు హరించెఁ బద్మసం
ఘంబులఁ జంపకప్రసవగంధి యొకర్తు మథించెఁ దేఁటులన్. ‖ 51 ‖

తే. అతివ లందఱుఁ గమలోత్పలాదికములు, గోయుచుండిన నం దొకకోమలాంగి
మొనసి కెందామరలఁ గేల ముట్టదయ్యెఁ, నుత్పలముల నిరీక్షింప నొల్ల దయ్యెఁ. ‖ 52 ‖

చ. పదువు రొకర్తెఁ బట్టుకొని పద్మపరాగము మీఁదఁ జల్లుచుం
బెదరక యోలయోల యని చేతులతాళము లూని కొట్టుచుం
గొదగొని గేలిసేయ నది గొబ్బున నీట మునింగి లోననే
కదిసి యొకర్తె పాదములు గట్టిగఁ బట్టుక యీఁదె మీఁదికిన్. ‖ 53 ‖

తే. కోకిలాలాప యోర్తు చీకాకు సేయఁ, బల్లవాధర యొకరామ పజ్జ నీఁగె
మత్తగజయాన యోర్తు చెయ్యెత్తి మొత్త, మరలి రంభోరుహరిమధ్యమరువు చొచ్చె. ‖ 54 ‖

చ. నలినదళాక్షి యోర్తు బిసనాళము చిమ్మనఁగ్రోవి చేసి యి
మ్ముల నొకకొమ్మమీఁద దనపుక్కిటినీరముఁ జల్లి నీటిలో
పల మునిఁ గవ్వలన్ వెడలెఁ బైకొని దానికచం బటంచు శై
వలలత వట్టి లాగి మఱి వంచన నొందె వధూటి విన్న నై. ‖ 55 ‖

సీ. కుచచక్రవాకముల్ కచచంచరీకముల్ ప్రపదకచ్ఛపములు బాహుబిసము
జానపద్మంబు లంఘ్రిహల్లకములు కటిసైకతంబులు గళదరములు
దరహాసఫేనముల్ దంతకేసరములు చారురోమావళి శైవలములు
నాభికావర్తముల్ నయనోత్పలంబులు వరవళివీచికావ్రాతములును
తే. దనర సరసులు నుతిసేయఁ దగువిలాస, సరసులము మేము మాకు నీసరసి యెట్లు
సాటి యగు నందు నిరసించుచందమునను, గరటియానలు కొల నెల్లఁ గలచి రపుడు. ‖ 56 ‖

తే. ఇట్లు జలకేలి యొనరించి యిందుముఖులు, సరసి వెల్వడి మెల్లనే దరికిఁ చేరి
కుండినేంద్రుతనూభవకుంతలముల, నొడలఁ దడియార్చి పెద్దక్రొమ్ముడి ఘటించి. ‖ 57 ‖

చ. జిలుఁగుమణుంగుదువ్వలువ చెల్వుగఁ గట్టి పసిండిమేలుసొ
మ్ములు వెసఁ బెట్టి క్రొమ్ముడినిఁ బువ్వులదండలు చుట్టి గుబ్బలన్
గలప మలంది నెన్నుదుటఁ గస్తురినామము దిద్ది ముద్దుగు
మ్మలు సొబ గేర్పరించి సుషమంబుగఁ దారు నలంకృతాంగు లై. ‖ 58 ‖

క. భోజతనూజం దోడ్కొని, రాజసమున వనికి నరిగి రాజీవాస్త్రుం
బూజింపఁ బూని యొకచో, రాజితసహకారభూజరాజులనడుమన్. ‖ 59 ‖

సీ. బలుకప్పురపుటనంటుల నంటఁ బ్రాకినపరువంపుద్రాక్షపందిరులదరుల
మేటిగొజ్జఁగనీటియేటిజాలునఁ జాలఁ బ్రబలినచెంగల్వబావిక్రేవ
నుడివోనితావు లీనెడుమరందపువాన జానైనసంపెఁగమ్రానిక్రిందఁ
బొదలెడుగురువిందపూఁబొదరింటిలో సొగసుఁజందురురాలజగతిమీఁద
తే. దళుకుగేదంగిఱేకులదళ్ళు గట్టి, కలువకెందమ్మివిరులమేల్కట్లమర్చి
కమ్మపూఁదేనె చిల్కి సాంకవము పూసి, లీలఁ బుప్పొడి రంగవల్లికలు దీర్చి. ‖ 60 ‖

తే. కెందలిరుసెజ్జ రచియించి యందు నొక్క, మేలిలవలీదళంబుపై మృగమదమున
సుమశరుని వ్రాసి వామభాగమున రతిని, నిలిపి క్రేవలఁ దద్బలంబుల లిఖించి. ‖ 61 ‖

సీ. అలరుగొజ్జఁగనీట నభిషేక మొనరించి చంపకజాలకాక్షతలు నించి
గ్రొన్ననసరముల జన్నిదంబులు వైచి మొగిలిఱేకులచేలములు ఘటించి
గమగమవలచుసాంకవగంధ మర్పించి కుసుమభూషణము లిం పెసఁగ నొసఁగి
కర్పూరధూపంబు నేర్పున నలరించి పద్మరాగంపుదీపములు వెట్టి
తే. హారిమధురసఫలవిసరాదికోప, హార మిడి వీడె మర్పించి హల్లకంబు
లేర్చి నీరాజన మొనర్చి నేర్చినట్లు, పుష్పబాణాసనునిఁ గూర్చి పూజసేసి. ‖ 62 ‖

ఉ. దండము నీకు భూరిభుజదండవిమండనమండితేక్షుకో
దండవిముక్తచండతరదారుణసూనశరాహృతామితా
జాండకరండమండలనిరంతరజంతువితానమానసా
ఖండలధీరతాగుణజగన్నుతకీరశకుంతవాహనా. ‖ 63 ‖

ఉ. అంబురుహాంబకాయ చలితామితమౌనికదంబకాయ హే
మాంబరనందనాయ జగదర్పితసంతతవందతాయ నీ
లాంబుధరోపమానసముదగ్రతనుద్యుతిహారిణే నమ
శ్శంబరవైరిణే యనుచు జాఁగిలి మ్రొక్కి నుతించి రందఱున్. ‖ 64 ‖

సీ. మిన్నంది యేప్రొద్దు మెలఁగుచుండెడితేరు తియ్యనై రస ముప్పతిల్లు విల్లు
పువ్వుఁదేనియ లాని క్రొవ్వి మ్రోయుగుణంబు సొగసుఁదావులనీటు చూపు తూపు
ఫలవితానము మెక్కి పలుకుచొక్కపుజక్కి యున్నతాగమకూఢి నుండు దండు
వట్టిమ్రాఁకులు చివుర్వెట్టఁజేయుసఖుండు భువనాంతరక్రీడఁ బొడము సిడము

తే. నలరు జగదభిరామవిహారి వగుచు, మగల మగువల వలపించి మదిఁ గలంచి
కూర్పఁ గలనేర్పు నీకె చేకూరె నౌర, మహితశృంగారసార రమాకుమార. ‖ 65 ‖

క. యేరీ నీసరి సరసవి,హారీ శూర్పకమదప్రహారీ హారీ
శారీ శుకపికగణసం, చారీ భువనోపకారి శంబరవైరీ. ‖ 66 ‖

క. పంకరుహాసన వాసవ, శంకరులును నీయమోఘసాయకములకున్
శంకాతంకము నొందుదు, రింకెంతని నీప్రతాప మెంతుము మదనా. ‖ 67 ‖

క. తోరముగ నిను భజింపఁగ, నేరము నీరేజబాణ నీ విఁకఁ గరుణా
సారముచే నేలు నమ, స్కారము లివె షోడశోపచారంబులకున్. ‖ 68 ‖

చ. పలుమఱు దెల్ప నేటికి నృపాలతనూభవ కంసవైరితోఁ
జెలిమి యొనర్చినప్పుడె పసిండిగృహంబున ధూపదీపస
త్ఫలరసగంధపుష్పముల భాసిలుకప్పురపున్ విడెంబులం
జెలఁగుచు మన్మథోత్సవము సేయుఁ జుమీ సరసీరుహాంబకా. ‖ 69 ‖

తే. శంబరేక్షణ యని విరోధంబు వలదు, విమలకమలాక్షి యామహీరమణతనయ
పంచముఖమధ్య యనుచుఁ గ్రోధించవలదు, సమదహరిమధ్య యాబాలజలచరాంక. ‖ 70 ‖

తే. అనుచు నతనుని నుతిగొని యతనిసతిని, రతినిఁ బ్రతిదినసౌభాగ్యవతినిఁ బొగడి
తద్బలంబులఁ బ్రార్థించి తలిరుఁబోడు, లింపు దళుకొత్త నృపపుత్రి కిట్టు లనిరి. ‖ 71 ‖

క. అలివేణీ వలఱేనిం, గొలిచి కడువశునిఁ జేసికొంటిమి మదకో
కిలకీరశారికాదులు, చలమున నిఁకఁ గీ డొనర్పఁజాలవు సుమ్మీ. ‖ 72 ‖

చ. అదనునఁ దోటలోఁ గలలతాంతములెల్ల హరించి భక్తితో
మదనునిఁ బూజచేసి పలుమాఱుఁ బ్రసన్నతఁ గాంచినార మే
కొదవయు లే దికన్ మదిని గుందక నందకపాణిఁ జెందెదో
మదకలహంసయాన పదమా ముద మాని నివేశసీమకున్. ‖ 73 ‖

చ. అని మనుజాధినాథతనయన్ వినయంబుగఁ బల్కి వేగదో
డ్కొని ననితల్ నిశాంతమునకుం జని కంజనిభాస్య కింపునం
దనరుమృదూక్తులన్ శ్రుతిహితం బొనరించుచుఁ జిత్రలీలలన్
మునుకొని చిత్తవృత్తికిఁ బ్రమోదము సేయుచు నుండి రంతటన్. ‖ 74 ‖

క. వరుణవధూటీకుచతట, పరిశోభిత మైనకెంపుఁబతకము దీప్తుల్
నెరి నుర్విఁ బర్వె ననఁగాఁ, బరఁగెం జరతారుణాతపంబులు పేర్మిన్. ‖ 75 ‖

చ. అనుపమవైఖరిం గువలయప్రియుఁడై తగురాజుఁ బట్టబ
ద్ధుని నొనరించువేళకును దోయధినీరముఁ దేఁ దలంచి సొం
పున నపరాశయన్ సుదతి ముంచినమేల్మిపసిండిబిందె నా
దినమణిబింబ మస్తగిరిదిగ్వనరాశిని గ్రుంకె నత్తఱిన్. ‖ 76 ‖

తే. పాంథతతిమీఁద నలరాజు బలసి దండు, వెడలుచును మున్నె యెత్తింప విజయధాటి
నమరుకెంబట్టుటెక్కెంబుగమి యనంగ, డంబుమీఱుచు సాంధ్యరాగంబు మెఱసె. ‖ 77 ‖

తే. అరయఁ దమిఁజేరి రాజకాంతాళిఁ గరఁచు, శ్వేతరుగ్భావితునిరాక చిత్తవీథి
నిలిపి పద్మిని ముకుళించె నెమ్మొగంబు, వెతలఁ గుందుచుఁ జక్రముల్ వీడఁదొణఁగె. ‖ 78 ‖

ఉ. తృష్ణ జెలంగ జక్కవలధీరత మింటఁ దలంకుచుండె న

త్యుష్ణమరీచి యంచు నిను నొల్లక వాసరలక్ష్మిశైత్యవ
ర్ధిష్ణునిరాకఁ గోరి తమఱేనిఁ బయోనిధిఁ ద్రోచె నంచు న
విష్ణుపదంబు పట్టుకొని వేమఱునున్ మొఱవెట్టుకైవడిన్. || 79 ||

చ. విరహులఁ గెల్వఁ బూని సరవిం బికషట్పదకోటి నంతరాం
తరములఁ గాపువెట్టి వితతంబుగ మారుఁడు విశ్వరూప మ
చ్చెరువుగఁ దాల్చెనో యనఁగఁ జీఁకటి లోకములెల్ల నిండెఁ ద
త్కరపరిముక్తకుందవిశిఖంబు లనన్ దివిఁ బర్వెఁ దారకల్. || 80 ||

సీ. మారుండు విరహిణీసారసాక్షుల నేయఁబూనినకెందమ్మిపువ్వనంగ
యామినీగజరాజగామినిమోమునం బొదలుకుంకుమచుక్కబొట్టనంగ
హరిదరుణాధరమరునకు నారతిఁ బట్టినహేమంపుఁబాత్ర యనఁగ
వాసవురాణి విలాసార్థముగఁ గేలఁ దాల్చినశోణరత్నం బనంగ
తే. సమయకింకరుఁ డుదయాద్రిజగతిపతికి, సరవిఁ బట్టినపగడంపుటరిగ యనఁగ
నఖిలజనులకు లోను నాహ్లాద మగుచు, నిందుబింబంబు ప్రాగ్దిశయందుఁ బొడమె. || 1 ||

తే. అతులశోభావిభాసితం బేగుచు గగన, మహిఁ జిగిర్చినగుజ్జులేమావి యనఁగ
నుడుపబింబంబు వెలుఁగొంద నడుమ నప్పు, డలరె నంకంబు గండుఁగోయిల యనంగ. || 2 ||

తే. సరసమై వసుగంధనిస్తంద్ర మగుచు, నురుతరంబుగ ఘనమార్గయుక్త మగుచుఁ
దోరమై సకలామయహారి యగుచు, నొనరె నెంతయుఁ బూర్ణచంద్రోదయంబు. || 83 ||

క. అంబరతలమున శశభృ, ద్బింబము విలసిల్లె ధవళదీప్తుల నంతం
డంబయి సలాంఛనం బగు, శంబరతారణుని విజయశంఖం బనఁగన్. || 84 ||

సీ. గగనగేహంబు ముక్తాచూర్ణమున నభశ్చరభామినుల్ వెల్లచఱచి రనఁగ
సమయనర్తకుఁ డింద్రజాలంబు చూపుచు వెలిపుట్టముల తెర వేసె ననఁగ
రజనీవధూటి నీరజవైరిఁ గూడి యానందించి పకపక నవ్వె ననఁగ
విబుధు లర్చన సేయువిష్ణుపదంబునఁ దనరుసితాబ్జబృందం బనంగ
తే. విరహిణుల రేఁచి పాంథుల వెతలఁ ద్రోచి, కోకముల నేఁచి తిమిరంబు గుహల డాఁచి
కమలములఁ గ్రాఁచి మదచకోరముల బ్రోచి, యలరె జగముల సాంద్రచంద్రాతపంబు. || 85 ||

చ. శమనునిదుంతఁ బట్టుకొనె శక్రుఁడు దా వెలియేనుఁ గంచు వే
గమునఁ బురారి వంది యని గాడుపునెచ్చెలి మేఁకపోతుపైఁ
దమకము మీఱ నెక్కె నలధాతకుమారుని నెమ్మిఁ గాంచి హం
సముగఁ దలంచె సాంద్రతరచంద్రిక లోకములెల్లఁ గప్పుటన్. || 86 ||

చ. తమము నితాంతశైవలము తారలు సారసితారవిందముల్
కమలవిరోధిహంసము కలంకము పంకము చంద్రికాకదం
బము నురువున్ హిమంబు శతపత్రమరందముపై నభఃస్థలం
బమరెఁ గొలంకుచందమున నయ్యెడ సత్కవివర్ణనీయమై. || 87 ||

క. అన్ని బిడపువెన్నెలఁ దమ, కన్నులఁ జె న్నమరఁ జూచి కన్నెలు నెలరా
గిన్నెల నాసవ మిడి పలు, చిన్నెలఁ బానంబు సేయఁ జెలఁగిరి వేడ్కన్. || 88 ||

క. మదిరాక్షులార రారే, మదిరాపానంబు చేసి మఱి యందఱమున్
మది రాగిలి క్రీడింపుద, మదిరా యప్రాప్యవస్తు వబ్బెం జెలువై. || 89 ||

క. వాసవముఖసురనికరము, లాసన మొక్కించుకంత యానినమఱి తా
రాసవనాశంబులపై, నాస వహింపుదురె యెఱుఁగ రై రిది యంచున్. || 90 ||

ఉ. కుందనపుంగలంతికలుఁ గోరలు నుంచి యొకర్తొకర్తకున్
విందులు సేయుచున్ సొలసి వీనులు మూయుచు గ్రుడ్లు ద్రిప్పుచున్
గందము లిచ్చగించుచును కందువపల్కులఁ గేరి నవ్వుచుం
జందనగంధు లయ్యెడను సాత్త్వికభావములన్ మెలంగుచున్. || 91 ||

చ. గరిత యొకర్తు హేమచషకంబునఁ జందురునీడ చూచి హా
వెఱవక గిన్నెలో నిటికి వీఁడు హరింపఁగఁ జొగె సీధువీ
నెఱవగుదొంగఁ బట్టుకొని నేఁడు మొదల్ పదియాఱువ్రక్కలై
ధరఁ గృశియింపఁజేతు నని దబ్బురలోన మథించెఁ జేతులన్. || 92 ||

క. వలిదెమ్మెర మెల్లనె యొక, చెలిపయ్యెదకొంగు దొలఁగఁజేసిన నది రం
జిలి బయలు గౌఁగిలించెం, జెలఁగి తనహృదీశుఁ డిట్లు చేసె నటంచున్. || 93 ||

చ. కలికి యొకర్తు చంద్రికలు గాయ శశాంకునిఁ జూచి యోయి వె
న్నెలదొర బావ నన్నుఁ గని నీ విపు డేటికి నవ్వె దూరకే
నిలునిలు నేను ని న్నగఁగ నేరనె క్రమ్మఱ నంచుఁ బల్కి తా
నెలమిని మోరయెత్తి యిహిహీ యని నవ్వె మదంబు పెంపునన్. || 94 ||

క. చెలి యొకతె తనదుమదిరా, కలశంబులు గొనఁగ నీకుఁ గారణ మేమే
తులువ యని యొకతె గురుకుచ, కలశంబులు పట్టి లాగె గ్రద్దఱి యగుచున్. || 95 ||

సీ. సఖులార కుమ్మరసారెతీరున భూమి తిరిగె నంచును గేలు ద్రిప్పె నొకతె
చుక్కలన్నియుఁ జేరి సుర యెత్తుగొనిపోయె నంచు నూరక పల్వరించె నొకతె
వలరాచబావ మే న్గిలిగింత గొలుపక తలతల యని పూని పలికె నొకతె
రాజ నాతో సాటి రాదు రంభ యటంచు వేడుకతోఁ బాత్రలాడె నొకతె
తే. పెక్కుదెఱఁగుల నిటువలెఁ జొక్కుచుండి, రవుడు నృపపుత్రి విరహార్తి నలసి సొలసి
నింగి నంటి వెలింగెడునీరజారిఁ, గాంచి తమకంబు మించి నిందించఁదొణఁగె. || 96 ||

చ. అకట నిశాటపాంథనివహంబుల నేఁచుఖలుండ వౌట నిన్
సకలనిశాచరారి యగుశౌరి యెఱింగియుఁ బూని కాచె నీ
వకలుష మైనయవ్విధుసమాఖ్య ధరించుటఁ జేసి త్రుంపఁజా
లక తనపేరివాఁ డని తలంచియొ లోకులదుష్కృతంబునన్. || 97 ||

తే. కువలయాహ్లాదకరుఁడవై కొమరుమీఱు, రాజ వని నిన్ను ద్విజనికరంబు లెపుడు
ప్రణుతిసేయంగ నహహా యిబ్బంగి నీకు, వలదు చక్రాహితత్వంబు వనజవైరి. || 98 ||

క. సిరితోఁ బుట్టినమాత్రనె, సరసగుణం బేలఁ గల్గు చంద్రా నీ కా
సిరితోఁ బుట్టియ కాదే, సరసుల నేచుచు నలక్ష్మి జగతిం దిరుగున్. || 99 ||

ఉ. రాజ నటంచుఁ జక్రముల రాపులఁ బెట్టుచునుండి రేలు ని
ర్వ్యాజుఁడ నంచు విష్ణుపద మంటినఁ బోవునె దుష్కృతంబు నీ
రేజవిపక్ష నిన్ జిలువతేఁడు వడిం గబళించుగాక నీ
యోజఁ జరింతు వంచుఁ గద యొల్లదు పద్మిని నిన్నుఁ గన్గొనన్. || 100 ||

తే. తుహినకరశూలి నిను గురుద్రోహి వగుటఁ, దనమది నెఱింగియును లింగధారి ననుచు
నెత్తి కెక్కించుకొనుటకు నీకు నల్లుఁ, డని యతనివైరి మరుఁ గూడ నర్థ మగునె. || 101 ||

క. హరికిన్ ముద్దుమరందివి, సిరికిం దమ్ముఁడవు విశాలశీతాంశుఁడవున్
హరునకుఁ దలపువుబంతివి, తరుణుల నలయింప నింకఁ దగదు శశాంకా. || 102 ||

క. తామసిని గూడి యకటా, వేమఱుఁ బద్మినుల జాల వెతఁ బెట్టెదు నీ

వేమిటిరాజవు చెపుమా, శ్యామలపక్షం బొకింత సైపవు చంద్రా. || 103 ||

సీ. జడభావమున రేలు కడువడిఁ దిరుగుచు నొకతఱి నంబరం బొల్లకుండి
చెలఁగి యెప్పుడును రిక్కలతోనె లోకమై శుచిరుచుల్ సగ మెక్కుచో నెఱుఁగక
తమ్ముల కెంతయుఁ దలవంపులుగఁ జేసి కువలయం బెలమిఁ గన్గొని హసింపఁ
గొంకక గురునకుఁ గీ డొనర్చుచు మది మలినలక్షణమున వెలయుచుండి
తే. వరుసతోఁ బున్నమకు నమవసకు నెల్ల, జగము లెఱుఁగంగ నెక్కుచు దిగుచునుండు
కళ కలుగ నీకు మఱి వివేకంబు గలదె, విరహలోకాపకారి పంకరుహవైరి. || 104 ||

మ. మకరాంకుండు విజృంభమాణుఁ డగుఁ బ్రేమం గృష్ణపక్షంబునం
దకటా యెప్పుడుఁ గృష్ణపక్షమున నీ వార్తిం గృశం బౌదు వే
మొకమాటన్ మఱి మీకుఁ జెల్మి యలరెన్ ముఖ్యానుకూలంబుగా
సకలంబున్ వివరించి చూడుము శశీ సర్వజ్ఞచూడామణీ. || 105 ||

శా. నీవు న్నేమును గ్రీడ సేయుదుము పూన్కిం జాళువామేడపై
భావింప న్మను పిన్ననాఁడు గనకాభాతిన్ హితం బయ్యె మా
త్రోవన్ రాకుము వద్దు వ ద్దికను నీతోఁ జెల్మి పల్మాఱునుం
గావింపం గొఱగాదు నీ కొకనమస్కారంబు తారాప్రియా. || 106 ||

క. అని వనితామణి యిటు ల, వ్వనజారిం దూరి చేరి వైరము మీఱన్
ననతూపు లేయుమరునిం, గినుక మదిం బొడమి యదలకించుచుఁ బల్కెన్. || 107 ||

క. మరుఁడా విచలితసకలా, మరుఁడా గరుడాసనునికొమరుఁడా సుమతో
మరుఁడా విరహులపై వే, మరు డాయఁగ రాకు క్రూరమతి పామరుఁడా. || 108 ||

క. నేర మొకింతయు నెన్నక, కేరుచు వేమాఱు నూరకే తెరువరులన్
భీరువుల నేఁచు టిది యొక, శూరత్వము గాదు సుమ్ము సుమకోదండా. || 109 ||

సీ. పంకసంకరమునఁ బాటిల్లుటెక్కెంబు విషసముద్భవములై వెలయుతూపు
లరయ నెప్పుడుఁ బండ్లు గొఱికెడుగుఱ్ఱంబు కుజనుల నలరింపఁ గోరుసఖుఁడు
ఘనుల దవ్వుగ విడఁగాఁ దోలుసచివుండు మధుపానమదమున మలయుగుణము
ముక్కలై వెండియు మొలచుకన్నులవిల్లు మదిఁ జైత్రలీలలు వెదకుబలము
తే. గలిగి యతనుఁడవై జగంబులకు నెందు, గానఁగారాక మెలఁగుతస్కరుఁడ వీవు
విరహిణుల నేఁచు టిది యెంతవింత తలఁప, నఖిలలోకైకసంచార హరికుమార. || 110 ||

క. పృథివిఁ బరాశరకులని, ర్మథనునితనయుఁడవు నీవు మఱి గుణి వగుదే
వృథయగునె యథాబీజం, తథాంకుర మటన్నమాట తాపసవైరీ. || 111 ||

తే. తండ్రిపగ మాన్చు టుచితంబు ధరణియందుఁ, దనయులకు నెల్ల నది యబద్ధంబు చేసి
మధువిరోధికి సుతుఁడవై మదన నీవు, మధుసఖుఁడ వౌట యేలాటిమతము చెపుమ. || 112
||

క. మదమునఁ బొదలుచు నింతయు, నొదుఁగక బ్రహ్మాపరాధ మొనరించిననీ
కదనున సుదతుల నేఁచుట, మది నరయఁగ నింక నెంతమాత్రము మదనా. || 113 ||

శా. లోనం జుట్టమపోలె వర్తిలుచు నిన్ లోకాపకారానుసం
ధానున్ భస్మము చేసినట్టి ప్రమథాధ్యక్షేక్షణోద్యద్భృహ
ద్భానుస్నేహవిహారి యౌ టెఱిఁగియున్ బాటింప కీ వెప్పుడున్
మానం జాలవదేమి గంధవహదుర్మంత్రాంగ మబ్జాంబకా. || 114 ||

తే. విను మనోజాతసద్దకుఁ డనుచుఁ దనకుఁ, గన్నుగాఁ జూచి తల నిడుకొన్నహరునిఁ

గూడి నిను బోడిచేసినకుముదమిత్రుఁ, డరయ నీ కెట్టుగాఁ జుట్టమయ్యెఁ జెపుమ. ‖ 115 ‖

ఆ. మేనమామ యనుచు మానుము సఖ్యంబు, వరుసగాదు శ్వేతకరునితోడ
నలినబాణసర్వనాశాయమాతుల, యనెడుమాట వినవె జనులవలన. ‖ 116 ‖

తే. అనుచుఁ దనుఁ జాల వెతఁ బెట్టునసమశరుని, నింద గావించి మఱియు నయ్యిందునదన
మందగతిఁ జేరి మే నెల్లఁ గందజేయు, గంధవహుఁ గూర్చి పల్కె నాగ్రహముతోడ. ‖ 117 ‖

చ. జ్వలనునిచెల్మి చేసి కలుషంబునఁ జిల్వలనిఱేకోఱలం
గలవిసమెల్ల రాసికొని గబ్బితనంబున మిన్ను ముట్టి నీ
విలఁ బలుమాఱుఁ ద్రిమ్మరుట యెల్లను బాంథకదంబకంబులన్
గలఁచఁగఁ బూని కాక యిఁకఁ గారణ మెయ్యది సోఁకుదయ్యమా. ‖ 118 ‖

చ. అజపదలీల గాంచి సకలాగమపద్ధతులన్ మెలంగుచుం
గుజనులపండ్లు డుల్చి యధికుం డగుచక్రికిఁ దృప్తి సేయుచుం
బ్రజలకు నెల్లఁ బ్రాణమయి భాసిలుచుండెడి నీకుఁ బాంథులన్
వృజినమతిం గలంచుట వివేకము గాదుగదా సమీరణా. ‖ 119 ‖

ఆ. పవనశశియు నీవుఁ గవగూడి రాజన, మొప్పు మిన్ను ముట్టి యూరకున్న
తెరువరుల నలంచెదరు చక్రధరుఁడు మీ, పని యొకింత గొంచెపఱుపకున్నె. ‖ 120 ‖

చ. అని వచియించి యామధుకరాలక జాలక మేను మీనకే
తనుఘనవేదనం బొగులఁ దాళఁగఁజాలక లేచి పాన్పుపై
నునిచినక్రొన్ననల్ గని యయో దయ యింతయులేక మీ కిటుల్
వనజదలాక్షులార నవవహ్నికణంబులు నింపఁ జెల్లునే. ‖ 121 ‖

క. మార్తాండుఁడు పండ్రెండున్, మూర్తుల నేకీభవించి మునుకొని మింటన్
వర్తించుచున్నవాఁ డీయార్తికి నోర్వంగఁ గలరె యజరుద్రాదుల్. ‖ 122 ‖

ఉ. అద్దిర గంధవాహుఁడు దవానలకీలలు గ్రుమ్మరించుచుం
దద్దయు వీవఁగాఁ దొడఁగె దైవసహాయ మొకింత గల్గి వే
సుద్దు లిఁకేల నవ్వులుగఁ జూడక వేడుక నాదరించి యో
ముద్దియలార మీ కిపుడు మ్రొక్కెద నివ్వడగాడ్పు మాన్పరే. ‖ 123 ‖

తే. పరభృతంబుల కారామగరిమ చూపి, శుకములకు సాంకసము వేసఱక యొసంగి
భ్రమరవితతికిఁ గనకవర్షంబు నించి, యడుగుకొనరమ్మ రొద మానునట్లు గాను. ‖ 124 ‖

క. మధుకరములరొదలకు మ, న్మథుకరములవలను వెడలుమార్గణములకున్
మధుపరభృతమలయానిల, విధుకరముల కోర్వఁగలఁడె విధియైనఁ జెలీ. ‖ 125 ‖

ఆ. అనుచుఁ గళవళించునంగనఁ గనుఁగొని, యనుఁగుజెలులు విస్మయంబు నొంది
కమలవదన కిపుడు ఘనమయ్యె విరహార్తి, శిశిరవిధులు వేగ జేయుఁ డనుచు. ‖ 126 ‖

ఉ. క్రొన్నన పాన్పుపై నునిచి గొజ్జెఁగనీ ర్మెయిఁ జిల్కి సిబ్బెపుం
జన్నుల చందనం బలఁది చారుమృణాళలతావితానముల్
చెన్నుగ బాహుమూలములఁ జేరిచి కప్పురపున్ రజంబు వా
ల్గన్నుల నూఁది పూవిసనకఱ్ఱల వీచి యనేకభంగులన్. ‖ 127 ‖

తే. శిశిరకృత్యంబు లొనరింపఁ జెలియమేన, నింకెఁ బన్నీరు చూత్కార మెసఁగఁ జంద
నంబు వెస బూదియై రాలె ననలుఁ దలిరు, టాకు లెల్లను బొడిపొడియయ్యె నపుడు. ‖ 128 ‖

ఉ. అబ్బురపాటు నొంది చెలులందఱుఁ గ్రమ్మఱ శైత్యకృత్యముల్
గొబ్బున నాచరించి మదకోకిలవాణిమెయిం దిటంబుగాఁ
బ్రబ్బినతాప మార్చి మృదుభాషల మెల్లనె యుల్ల మెల్ల పె
ల్లుబ్బఁగఁ జేయుచుం దవిలి యొద్ద మెలంగుచు నుండి రెంతయున్. ‖ 129 ‖

క. నరనాథతనూభవ యీ, సరణిం దరుణులును దాను జాగరదశచేఁ
బొరలుచు నుండెడితఱిఁ బు, ష్కరతలమున వేఁగుజుక్క సరవిం దోఁచెన్. ‖ 130 ‖

తే. మరుఁడు పగఁ బూని ధారుణీవరతనూజ, నేఁచుచున్నాఁడు వేగ రావే యటంచుఁ
దమకముగ నుగ్రమూర్తియౌ దైవమునకు, మొఱయిడినరీతిఁ గృకవాకు లఱవఁదొడఁగె. ‖ 131
‖

క. కులటలు దాఱ ఖగంబులు, కలకలనాదములఁ గేరఁ గలువలతేఁ డ
వ్వలిదిశకు జాఱ లోకులు, తెలివిం దనరారఁ దూర్పు దెలతెలవాఱెన్. ‖ 132 ‖

చ. తిమిర మణంగె జక్కవలు ధీరతఁ బొంగె విటీవిటాళికిం
దమకము చెంగెఁ జుక్కలు యథాయథ లౌచుఁ దొలంగె ఖిన్నతన్
గుముదతతుల్ ముణింగె మదనుండు శ్రమంబున లొంగెఁ బద్మినీ
సమితి చెలంగెఁ దుమ్మెదలు సంతస మూని మెలంగె నయ్యెడల్. ‖ 133 ‖

చ. వెలుఁగులఱేఁడు తమ్మిచెలివేడుకకాఁడు తమంబుసూడు చు
క్కలదొరజోడు నిచ్చలును గల్వలరాయిడికాఁడు కోరి మ్రొ
క్కులు గొనువాఁడు జక్కవలఁ గూరుచు నేరుపుకాఁడు భానుఁ డు
జ్జ్వలతరదీప్తుల న్మెఱసె వావిరిఁ దూరుపుఁగొండమీఁదటన్. ‖ 134 ‖

తే. చక్రములు వేడ్క నుప్పొంగ సరసు లలర, నఖిలదిశలఁ దమోగుణం బణఁగఁజేసి
కాశ్యపి భజింపఁ బ్రభ మీఱి ఘనపదవినిఁ, జెంది యంతంతకును బ్రకాశించె నినుఁడు. ‖ 135
‖

తే. అపుడు నృపశేఖరుఁడు సమయార్హవిధులు, దీర్చి సచివాప్తబంధుసుధీపురోహి
తాదులను గూడి విమలశుద్ధాంతమున శు, భోత్సవాసక్తుఁడై వేడ్క నొప్పుచుండె. ‖ 136 ‖

క. భేరీకాహళనిస్సా, ణారావము లొకట నింగి యదరఁగ మొరసెం
బౌరులు సాలంకృతు లై, భూరితరామోదములను బొంగఁగ నంతన్. ‖ 137 ‖

చ. ఘనసమరావనీవిజయకారణవారణఘోటకావలుల్
మునుకొని రాఁగ దుందుభులు ముందర మ్రోయఁ జమూసమూహముల్
వనధితరంగమాలికలవైఖరితో నరుదేరఁ జిత్రకే
తనములు చామరంబులును దద్దయుఁ జెంగటఁ బూని పట్టఁగన్. ‖ 138 ‖

తే. కదిసి యిరుగడ వందిమాగధులు పొగడ, పృథులకాహళశంఖముల్ పెల్లు మొరయ
రుచిరకాంచనమయనథారూఢు లగుచుఁ, గేరి ధరఁ గలరాజకుమారులెల్ల. ‖ 139 ‖

క. అరుదులుగా మఱిమఱి తమ, బిరుదులు మెఱయించుకొనుచుఁ బృథివి చలింపన్
గురుతరవైభవములతో, వరుసను దన్నగరమునకు వచ్చిరి కడిమిన్. ‖ 140 ‖

మ. గజయూథంబులు భర్మనిర్మితశతాంగంబుల్ తురంగంబులున్
వ్యజనంబుల్ మణిచామరంబులు నవీనాందోళికాడోలికా
ధ్వజముక్తారచితాతపత్రములు నుద్యల్లీలఁ దన్ గ్రమ్మఁగా
ధ్వజినీనాథులఁ గూడి చేదిపతి తేవన్ వచ్చె నవ్వీటికిన్. ‖ 141 ‖

చ. సకలవిధంబులన్ గణఁగి చైద్యున కేము విదర్భరాజక
న్యక నొసఁగూర్గు మంచుఁ జతురంగబలంబులతోడఁ గూడి భీ
ష్మకనరపాలుపోలికి నెసం బఱతెంచిరి యుత్సహించి పౌం
డ్రకుఁడును దంతవక్త్రుఁడు జరాసుతసాల్వవిదూరకాదులున్. ॥ 142 ॥

తే. ఇవ్విధంబునఁ దేజంబు నివ్వటిల్ల, నరుగుదించినమేదినీవరులనెల్ల
నెదురుకొని పూజ లొనరించి హృదయశుద్ధి, తోడఁ దనరాజధానికిఁ దోడి తెచ్చె. ॥ 143 ॥

క. ఆజనపతులకుఁ గనకపు, భాజనముల షడ్రసానుపానంబులుగా
భోజనము లిడి గజాశ్వస, మాజనవాభరణవసనమణు లొసఁగి వెసన్. ॥ 144 ॥

తే. భాసురావాసములు విడిపట్టు లొసఁగి, భూసురాశీర్వచనరూఢిఁ బొదలి మంద
హాసవికసితవదనాబ్జభాసమానుఁ, డగుచు నుప్పొంగెఁ గుండిననగరవిభుఁడు. ॥ 145 ॥

తే. అనుచు సూతుఁడు శౌనకుఁడాదియైన, మునుల కెఱిఁగించె నంచు వ్యాసునిసుతుండు
విజయపౌత్రున కెఱిఁగింప విని నరేంద్రుఁ, డవలికథయెల్ల వినఁగోరి యడుగుటయును. ॥ 146 ॥

శా. గౌరీచిత్తసరోజభృంగభువనఖ్యాతాహృతానంగక
ర్పూరాబ్జారినిభాంగభాసురకరాంభోజాతసారంగకే
యూరీభూతభుజంగదీనసముదాయోద్యత్కృపాపాంగవి
స్ఫారాంభోధినిషంగమంగళజటాభారాభ్రగంగాపగా. ॥ 147 ॥

క. దర్వీకరహారసుప, ర్వోర్వీధరశర్వయుక్షాధిపగం
ధర్వాసర్వగదుర్వహ, గర్వారివిరామ పీఠికాపురధామా. ॥ 148 ॥

మణిగణనికరము. సురవరహరినుతసురుచిరచరణా, పురహరశివకరబుధజనశరణా
గరగళశశిధరకరతలహరిణా, చిరతరయశసరసిజశరహరణా. ॥ 149 ॥

మాలిని. కరతలధృతశూలా ఖండితారాతిజాలా, పరిచితగిరిబాలా భాసురానందలీలా
నిరుపమగుణకీలా నిత్యవిజ్ఞానమూలా, గురుజననుతలోలా కుంభిచర్మోరుచేలా. ॥ 150 ॥

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసామ్రాజ్యధురంధర కౌండి
వ్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మన
నామధేయప్రణీతం బైన రుక్మిణీపరిణయం బనుశృంగారప్రబంధంబునందుఁ
దృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

మత్పీఠపురానిశ
ధామజగత్ప్రణుతనామదనుజవిరామా
భూమిధరోత్తమకన్యా
కోమలవదనాబ్జభృంగ కుక్కుటలింగా. || 1 ||

తే. అవధరింపుము సూతుఁ డి ట్లఖిలమౌని, వరుల కెఱిఁగించినట్టు లావ్యాసపుత్త్రుఁ
డవలికథయెల్ల భరతకులాధిపునకుఁ, దెలుపఁగఁ దొడంగి యిట్లని పలికె నపుడు. || 2 ||

తే. అవనివర మున్నె తొలునాఁడు హరిని బిలువ, నవనిపతిపుత్త్రి యనిచిన యగ్రజన్మ
వర్యుఁ డత్యంతహృదయతాత్పర్య మూని, యాశుగతి ద్వారకాపురి కరుగుచుండి. || 3 ||

మ. చని యవ్విప్రవరుండు గాంచె నెదురం జంబీరమందారచం
దనమాకందకదంబనింబవకుళద్రాక్షాలతాధారమున్
ఘనకంఠీరవఘేరవేభహరిణీగంధర్వసంచారమున్
మునిసందోహవిహారమున్ మధురఝరీపూరంబుఁ గాంతారమున్. || 4 ||

సీ. శుకభరద్వాజకౌశికవరద్విజసభాభవనమై నైమిశాటవివిధమునఁ
చక్రరంభాపారిజాతకైరావతఖ్యాతమై నాకలోకంబుకరణి
భైరవపంచాస్యభద్రేభముఖశివాసేవ్యమై కైలాసశిఖరిపగిది
నబ్జచక్రఖగేంద్రహరిలసత్కమలాకరంబై వికుంఠపురంబుమాడ్కి
తే. నలరుహిమజలమధురఝరీతలసితాభ్ర, పులిననలినాస్త్రకలనాప్రభూతఘర్మ
సలిలసంసిక్తభిల్లయోషాప్రియాధి, కానుమోదకమారుతం బవ్వనంబు. || 5 ||

తే. పద్మినులఁ గూడి సంభోగపరవశమునఁ దనరుపున్నాగనికరసత్తమములందు
భోగినులఁ గూడి హృదయానురాగమున భు, జంగపతిజాల మచట నుప్పొంగుచుండు. || 6 ||

సీ. కరులు మేఘములు శీకరకదంబము వాన కీచకధ్వనులు భేకీరవములు
చెంచుముద్దియలమేసిరులు మెఱుంగులు మణిఘృణుల్ హరిధనుర్మంజురుచులు
చమరికావాలసంచలనముల్ పవనముల్ మృదులసాంకవమృగీమదము బురద
కపురంబు నురువు సింగపుబొబ్బ లుఱుములు హిమజలపూర మిం పెసఁగువఱద
తే. హరినఖరదారితోన్మదద్విరదకుంభ, గళితముక్తావళుల్ వడగండ్లగములు
గాఁగ వర్షాగమంబు వైఖరిని దనరు, నవ్వనస్థలి దాఁటి యత్త్యాశుగతిని. || 7 ||

చ. చనిచని ధారుణీవిబుధచంద్రుఁడు ముందర డెంద ముబ్బఁగాఁ
గనుఁగొనె నక్రకర్కటకకచ్ఛపమత్స్యపదర్దురోద్రమున్
ఘనతరరత్నజాలపరికల్పితభద్రము నిర్మలోర్మిక
నినదకదంబసంతతవినిద్రముఁ బశ్చిమదిక్సముద్రమున్. || 8 ||

ఉ. ధీవరకోటి కెప్పుడు నదీనము చేరి ఘనుల్ వసించినన్
జీవన మిచ్చుధన్యుఁడు ప్రసిద్ధి వహించిన బాడబాశ్రయుం
డావనరాశి భూసురున కర్ఘ్యముఁ బాద్య మొసంగె నూర్మికా
పావననీరబిందువులు పాదయుగంబునఁ జిల్కరించుచున్. || 9 ||

క. వేలానిలదేలామల, జాలాఖిలసుమసమూహసౌరభలహరీ
లీలాకులబాలానిల, మాలావిలసనము లార్యుమది నలరించెన్. || 10 ||

చ. ఉదధిమహారవంబు లపు దుర్వీసురాధిపుఁ డాలకించి తా

మదిఁ దలఁచెన్ యదూద్వహునిమందిరదేశమునందు ముందుగా
సదమలదుందుభిధ్వనులు సాగెఁ గదా శుభసూచకంబు లై
కొదవ యిఁకేమిలేక సమకూరెఁ బ్రయోజన మంచు నుబ్బుచున్. ॥ 11 ॥

చ. తటవిటపిప్రసూనకలితభ్రమరారవముల్ సుగీతముల్
పటుతరఘూర్ణితధ్వనులు ధన్యమృదంగనినాదముల్ సము
త్కటజలపక్షిరావములు కాంస్యపుఁదాళములై చెలంగఁగా
నటన మొనర్చుమానిను లనం దగి వీచిక లొప్పె నీరధిన్. ॥ 12 ॥

తే. హరిహయునివజ్రధారకు వెఱచి యమిత, వాహినీనాథుఁ డంచు నవ్వారిరాశి
యండఁ జేరుక నిల్చినకొండ లనఁగ, నిసుకతిన్నియగములు సొం పెసఁగె నచట. ॥ 13 ॥

క. సందరమున నురు వలరె ము, కుందుని పెండ్లికిని బిలుచుకొఱ కరిగెడుభూ
బృందారకుఁ గన్గొని యా, నందంబున నప్పయోధి నవ్వె ననంగన్. ॥ 14 ॥

తే. మీనవృశ్చికకర్కటమిథునమకర, హరివృషాదులు రాసులై యలర నుడుప
తరణు లిందులఁ జరియించు టరుదె యనుచు, నెంచె దైవజ్ఞమణి యామహీసురుండు. ॥ 15
॥

ఉ. వాలికమీలఁ జట్టుచు నవారితకౌతుకలీలఁ దేలుచో
మేలఁగుగుబ్బచన్గవమీఁదిపయంటలు జాఱి యున్న లేఁ
జాలరిముద్దుగుమ్మలకుచంబులు బంగరుచెంబు లన్మదిం
జాలఁగ నిచ్చఁ గన్గొనియె ఛాందసుఁ డజ్జలరాశిచెంగటన్. ॥ 16 ॥

సీ. బహుతరవాహినీపరివృతుఁ డయ్యును గడు నబ్బురముగ భంగంబు నొందె
ఘనులకు జీవనం బొసఁగూర్చుచుండియు సంతతంబును గలుషత్వ మూనెఁ
దవిలినమర్యాద దాఁటక యుండియుఁ బరిపరివిధముల భ్రమ వహించె
ద్విజసమూహముల కధీనమై యుండియు బాడబార్తిఁ గృశింపఁ బాలు వడియె
తే. గటకటా దైవ మెటువంటిఘనులనైనఁ, గట్టిఁడితనంబుచే వెతఁ బెట్టుచుండు
నంచు రత్నాకరునివిధం బెంచె నపుడు, పండితశ్రేష్ఠుఁ డైనయాబ్రాహ్మణుండు. ॥ 17 ॥

క. ఇతఁడే కమలావాసుం, డితఁడే తథ్యము సరస్వతీశుఁడు నితఁడే
క్షితి నబ్జాంకుఁ డటంచున్, ధృతి నెంచెఁ ద్రిమూర్తులుగ సుధీవరుఁ డుదధిన్. ॥ 18 ॥

క. అని మది నెంచుచు భూసుర, తనయుఁడు వేవేగ నరుగుతఱి మార్గవశం
బున నొకచోఁ గనుఁగొనె శో, భనరైవతకాచలంబుఁ బ్రమదము మీఱన్. ॥ 19 ॥

సీ. అభ్రాపగాహాటకాబ్జపరాగసంఛాదితాఖిలరత్నసానుతలము
కిన్నరకన్యకాగీతరావామోదకటకచరద్వోకశ్చయంబు
మండితోన్మత్తవేదండతుండోద్గీర్ణశీకరధారాభిషిక్తభూమి
హర్యక్షమృగయావిహారలంపటకిరాతాహృతిఘోరగుహాంతరంబు
తే. ఘనమునీంద్రోత్తమాశ్రమసనరసాల, సాలకిసలయఫలరసాలోలబాల
శారికాకీరకోకిలచక్రవాబ్జ, హారినినదంబు రైవతకాచలంబు. ॥ 20 ॥

సీ. ఘనులకెల్లను దావకం బగుధీరుండు ప్రతిదినకల్యాణభాసమానుఁ
డురుఫలంబులు విప్రవరులకు నిడుదాత హరి గజద్వేషుల కాకరంబు
కోరి వంశోద్ధారకుం డగుచతురుండు గోత్రవర్గములోన గురుతరుండు
పరవాహినుల కెందు వెఱవనియచలుండు కలితాగమస్థితి నలరుమేటి
తే. యాధరాధీశుఁ డవనిసురాగ్రగణ్యుఁ, గాంచి కలరవరుతసూక్తిఁ గదియఁ బిలిచి
పూజ గావించె సరసమహీజకుసుమ, విసరములు మీఁద రాల్చి సంతసము మీఱ. ॥ 21 ॥

మ. ప్రకటైరావతపారిజాతతరురంభాశక్రహేమాహృతా
దికసంశోభితమై సమస్తసుమనస్తేజస్సదామోదమై
యకలంకం బగుదేవతానగరిచాయం బొల్చి భూభూమిభృ
త్పృకరోత్తంసము విప్రవర్యునకుఁ జేతఃప్రీతి చేసెం గడున్. || 22 ||

సీ. నానాప్రసూనలీనోన్మదాలీనతానమానములు గీతములు గాఁగ
జారుమారుతిపూరితోరుకీచకనినాదములు చొక్కపుటుపాంగములు గాఁగ
ఫలరసకిసలయాస్వాదలోలుపఖగధ్వానముల్ కంచువాద్యములు గాఁగ
ఘనదరీతలఝురీకల్లోలమాలికాధ్వనులు మృదంగనాదములు గాఁగఁ
తే. గేరి నటియించుసరసమయూరికాక, దంబములు నర్తకులు గాఁగ డంబుమీఱి
కొలువు సేయుధరాధీశుచెలువు చూచి, సంతసం బందె నయ్యగ్రజన్ముఁ డపుడు. || 23 ||

చ. తనులతలు న్నితంబము లుదగ్రపయోధరముల్ ప్రవాళశో
భను గనుపట్టుమోవులును భాసురగండములున్ మణిద్యుతుల్
ఘనగజయానముల్ భ్రమరకంబులు సత్కలకంఠనాదముల్
దనరఁ జెలంగుసానులవిలాసము చూచె బుధేంద్రుఁ డుబ్బుచున్. || 24 ||

తే. వీనులకుఁ బండు వయ్యె నహీనమై న, వీనమధుపానపీనకులీనసూన
లీనసదలీనసంతానతానమాన, మానగంబున ధరణీసురాన్వయునకు. || 25 ||

తే. నాగకదలీకదంబపున్నాగశల్య, రోహితర్క్షశివాదులఁ బ్రోచి మఱియు
నాగకదలీకదంబపున్నాగశల్య, రోహితర్క్షశివాదులఁ బ్రోచు నద్రి. || 26 ||

ఉ. భిల్లసరోజలోచనలు పింఛపటంబులు గట్టి గట్టుపైఁ
బెల్లుగఁ గ్రీడసేయ శశిబింబనిభాస్యలచన్నవల్ విరా
జిల్లెడునిమ్మపం డ్లనుచుఁ జేరి కనెం బ్రభుదర్శనార్థమై
యుల్లమునందు నమ్మహిసురోత్తముఁ డుబ్బి హరింపఁగోరుచున్. || 27 ||

సీ. నీలకంఠాకృతి నెఱిఁ బూని యానందతాండవం బాడుశిఖండితతులు
రామనామం బజస్రముఁ బఠించుచును సత్ఫలవాంఛ నలరెడుచిలుకగములు
సరసాగమస్థితు లరయుచుఁ గృష్ణలీలలఁ గేరుచుండుకోకిలకులములు
సుమనోభిరూఢిచేఁ జొక్కి మన్మథగురుసేవ సేయుమధువ్రతావలులును
తే. బరమహంసస్వరూపంబు సరవిఁ దాల్చి, బ్రహ్మపదబుద్ధిఁ జెలఁగుమరాళములును
గల్గియుండెడుచో వేఱె తెలుపనేల, యన్నగంబు మునిశ్రేణి కాకరంబు. || 28 ||

తే. సదమలాహీనకటకుఁడు చంద్రధరుఁడు, నీలకంఠోల్లసితుఁడు మానితవృషాంకుఁ
డఖిలసుమనోవినుతపాదుఁ డగునతండు, విశ్రుతముగ గిరీశుఁడై వెలయు టరుదె. || 29 ||

ఉ. ఆవసుధాధరంబున విహారము చేయుచుఁ జూచె నొక్కచో
భూవిబుధాగ్రగణ్యుఁడు విభూషితశేషభుజంగమున్ జగ
త్పావనకారణాంగము నపారకృపారచితాంతరంగమున్
దైవభుజంగముం గపటదైత్యవిభంగము శంభులింగమున్. || 30 ||

ఉ. కాంచి తదీయమూర్తిఁ గుతుకంబున డెందమునందు నిల్పి య
క్కాంచనగర్భవంశమణికాంచనకుందకురంటకాదికా
భ్యంచితసూనబిల్వదళపక్వఫలాగులచేతఁ బూజ గా
వించి దృఢానురాగమున వేడ్కఁదొడంగె ననేకభంగులన్. || 31 ||

చ. జయజయ పార్వతీశ శివశంకర భూరిసమిద్భయంకరా
జయజయ నీలకంఠపురశాసనవంచితనీరజాసనా

జయజయ దేవదేవ హరిసాయక నిత్యశుభప్రదాయకా
జయజయ లోకనాథ సురచారణయక్షమునీంద్రకారణా. || 32 ||

దండకము. శ్రీమద్గిరీశాయ ధీమత్ప్రకాశాయ, కాశాబ్దభేశాశంగాశ్వాధిపాకాశగంగా
సరిల్లోలకల్లోలమల్లీశరన్నీరదాళీమరాళీసుధాపూరకర్పూరపాటీరడిండీర
వాగ్భామినీహారనీహారహీరాభదేహప్రభాశాలినే, శూలినే, శంభవే, దంభవేదండ
దైత్యాజినచ్ఛాదితోద్యత్కటోరస్థలోద్భాసినే, శైలసంవాసినే, వాసవాబ్జాసనో
పేంద్రచంద్రోనగేంద్రాదికామర్త్యహేమావతంసాంచలాబద్ధసుస్నిగ్ధహీరావళీ
ధాళధళ్యప్రభాపూరనీరాజితాంచత్పదే, వారితోగ్రాపదే, తాపసవ్రాతచేతస్సరో
జాతసంకేతసంచారలీలావిలోలప్రమత్తాళయే, రాజరేఖామయూఖోల్లసన్మౌళయే,
శైలకన్యామహోరోజకుంభద్వయీలిప్తసంవ్యాప్తదీప్తాంగరాగాతిసౌరభ్యసంవా
సితస్ఫారదోరంతరాళాయ, సంగ్రామకేళీకరాళాయ, రంగజ్జటాజూటకూటస్థఝూళం
ఝుళారావధానద్వియద్వాహినీజాతసజ్జాతరూపారవిందౌఘమారందపూరామితా
నందలీలాచలద్భంభరీయూథమాధుర్యసంగీతనాదానుమోదాయ, శశ్వత్ప్రసాదా
య, పాదాంగదీభూతవాతాశనాధీశభోగాగ్రభాగోల్లసత్పద్మరాగోపలోద్దామ
భాభాసమానాయ, సంరక్షితాశేషవిద్వద్వితానాయ, నానాపయోజాతగర్భాండ
భాండచ్ఛటాపాటవాశ్రాంతపూర్ణోదరానందినే, కేతనాగ్రస్ఫురన్నందినే, చంద్ర
కందర్పకోట్యర్బుదామందసౌందర్యరేఖాంశసమ్మోహితానేకలోకాయ, సంవీత
శోకాయ, పాకారినీలోపలాస్తోకశోభావిభాస్వద్గళా గ్రస్థితాభీలకాకోలనీలప్రభా
జాలసంవ్యాపినే, విద్వేషత్కోపినే, భూపయఃపావకాకాశయజ్వేందుభాస్వన్మ
రున్మూర్తయే, చారుసన్మూర్తయే, చంద్రచంద్రాతపాదభ్రసంశుభ్రవిభ్రాజితస్నిగ్ధ
భూత్యంగరాగాయ, గాఢానురాగాయ, వీతోగ్రతాపాయ, హేమాద్రిచాపాయ,
సోమాబ్జమిత్రాగ్నినేత్రాయ, సంస్తోత్రపాత్రాయ, సర్వాఘపల్లీలవిత్రాయ, సారార
విందాక్షబాణాయ, వారాశితూణాయ, వేదప్రమాణాయ, నిరూలితారాతిపూ
ర్వామరానేకపూర్వప్రదీప్రప్రతోళీవిటంకావళీదేహళీసాలశాలావిశాలారరాళింద
వేదీ మహాసౌధసోపానవాతాయనశ్రేణయే, హారిసారంగశాబస్ఫురత్పాణయే, సం
శతోద్యమత్స్వసామర్థ్యలోకత్సమస్తాణవే, స్థాణవే, బాణదైత్యోత్తమప్రాణసంస
క్తచేతోంబుజాతాయ, లోకప్రపూతాయ, శీతోర్విభృద్బంధవే, సత్కృపాసింధవే,
బంధురానందసంధాయినే, దీనగేహాంగణస్థాయినే, శిక్షితాఖర్వగర్వాంధకారప్రసూ
నోజ్జ్వలత్కేతనే, విశ్వవిశ్వంభరాభారధౌరేయతాహేతవే, కైతవస్వాంతయుక్తాం
ధక ద్వీపదైత్యప్రహారాయ, వీరాదివీరాయ, విజ్ఞానమూలాయ, విఖ్యాతిశీలాయ, ద
క్షాధ్వరధ్వంసనాక్షుద్రరౌద్రప్రతాపాయ, సత్యానులాపాయ, దేవాదిదేవాయ,
దివ్యప్రభావాయ, సంగీతసాహిత్యనృత్తావధానప్రవీణాయ, వైవస్వతప్రాణ
సంహరణోజ్జృంభమానాయ, దూరీకృతాంభోజసంభూతగర్వాయ, శర్వాయ, తు
భ్యం నమస్తే నమస్తే నమః || 33 ||

క. పరమేశ నీస్వరూపము, సరసిజగర్భాదులకును సనకాదులకుం
గుఱుతుగఁ దెలియఁగరాదఁట, ధరఁ బ్రాకృతజనుల కెట్లు తర మగు నరయన్. || 34 ||

క. జగములలో నీ వుందువు, జగములు నీయందు నుండు సర్వము నీమూ
ర్తిగ భావించి మెలంగెడు, సుగుణుల కెప్పుడును నీవు సులభుఁడ వీశా. || 35 ||

తే. ఉరిడెపురు గెల్లవేళల బురదలోనె, పొరలుచుండియుఁ బంకంబుఁ బొందనట్లు
జ్ఞాని యగువాఁడు సంసారసంగుఁ డగుచు, నెందు నేనియుఁ బంకంబుఁ జెందఁ డభవ. || 36 ||

చ. కలల సమస్తవస్తువులు గాంచినఁ దథ్యము గానికైవడిన్
మెలఁగుప్రపంచ మంతయును మిథ్య యటంచుఁ దలంచి యాత్మయం
దలరఁగ నిన్నుఁ గన్గొనుమహాత్ములు నిత్యవిభూతిఁ జెంది ని
శ్చలసుఖలీలఁ దేలుదురు సారతపోధన లోకకారణా. || 37 ||

ఉ. జ్ఞానవిహీనమానవుఁడు శాస్త్రము లెన్ని యెఱింగినన్ మిముం
గానఁ డొకించుకేనియును గాసర మేక్రియ విద్య నేర్చినన్
మేను మఱెంతదొడ్డయిన మిక్కిలి నేరుపు విస్తరిల్లఁగా
మ్రా నెగఁ బ్రాకి పండ్లు దినుమార్గ మెఱుంగునె చీమకైవడిన్. || 38 ||

తే. జలఘటాదులయం దబ్జసారసాప్త, బింబములు పెక్కు లగుచుఁ గాన్పించుభంగి
నిక్కముగ దేహులకునాత్మ యొక్కఁ డయ్యుఁ, బెక్కుదెఱఁగులఁ గనఁబడుఁ బృథివి నీశ. || 39 ||

క. కర్మములఁ దవిలి కొందఱు, నిర్మలపరసౌఖ్య మెఱుఁగనేరక యెపుడున్
దుర్మతిఁ జెడుదురు వారల, కర్మంబుల కేది మేర గలదు మహేశా. || 40 ||

తే. అనుచుఁ దననేర్చుతెఱఁగున నభవుఁ గొల్చి, యచ్చోటు దొలంగి యరుగుచు నందునందు
వింతలెల్లను గనుఁగొని సంతసిలుచు, ద్వారకాపురి వేవేగఁ దఱియఁజేరి. || 41 ||

క. ధరణీసురాగ్రగణ్యుఁడు, పరమానందమునఁ గాంచె బహుతరమణిగో
పురమున్ వైభవజితగో, పురమున్ బావనవిభేదిపురముం జెంతన్. || 42 ||

ఉ. కాంచి పురంబుఁ జేరి మణికల్పితశిల్పకచాతురీకళా
భ్యంచితసౌధయూధరుచిరాకరసారరథాదికంబులుం
గాంచనగోపురంబులు సుఖప్రదవిప్రధరేశగేహముల్
కాంచనగర్భవంశమణి కన్నులపండువు గాఁగఁ జూచుచున్. || 43 ||

సీ. నీలజాలకజాలనిష్క్రాంతకౌశికఘనసారధూపవాసనలచేత
నిరతభరతకళాపరవారయువతీమృదంగసంగీతనాదములచేత
నానాప్రసూనగంధానుసంధానసమాగతగంధవాహములచేత
జంద్రశాలాప్రదేశస్ఫురజ్జలయంత్రపతితశీకరకదంబములచేత
తే. ద్వారతోరణకుముదకల్హారసార, సారసామోదములచేత ధీరవరుఁడు
మార్గగమనప్రభూతశ్రమంబు దీఱి, యుల్లమున మొల్ల మగువేడ్క లుల్లసిల్ల. || 44 ||

సీ. మఖహోమనిఖిలాగమప్రణాదములచే భాసిల్లుభూసురావాసములును
గరిఘోటకాందోళికాశతాంగములచే వెలుఁగొందుభూభృన్నివేశములును
నవరత్నధనధాన్యవివిధవస్తువులచే బలితంబు లగువైశ్యభవనములును
గోశాశ్వరోష్ట్రసంకులములై సిరులచేఁ బొదలుచుండెడుశూద్రసదనములును
తే. సతతనర్తితనర్తకీజనసరత్న, కనకమంజీరఘంటికాధ్వనులచేత
వలను మీఱెడుబహువేశవాటికలును, జూచి యుప్పొంగె ధారుణీసురవరుండు. || 45 ||

తే. శంఖవరనీలకుందకచ్ఛపముకుంద, మకరపద్మమహాపద్మనికరములను
దనరునీరాజధానితో ధనదునగరి, సరి యగునె యంచు నవ్విప్రవరుఁడు పొగడె. || 46 ||

తే. కేల గిరి యెత్తువరబలశాలి యగుటఁ, జేసి పేరైనపర్వతశ్రేణులెల్ల
లీలఁ బెకలించి తెచ్చి యీప్రోలఁ గోట, యిడెనో హరియంచు బుధుఁ డెంచె నిభకులముల. || 47
||

క. బంధురగతి నిచ్చోటున, గంధర్వావళుల నీనఁగాఁ బోలుఁ జుమీ
సింధువుకా కెటు లబ్బెన్, సైంధవనామంబు లంచుఁ జర్చ యొనర్చెన్. || 48 ||

తే. కమలజావాస మెప్పుడు గలిగియుండు, విబుధలోకంబు నిబిడమై వెలయుచుండు
నాగవాసంబు మున్నె యిన్నగరి నలరు, నౌర పౌరుల కిఁక నొండు గోరవలదు. || 49 ||

క. అని తలఁచుచుఁ జని భూసుర, తనయుఁడు వేడుకలు మీఱ దైత్యారినికే
తనభూమిఁ జేరి యొయ్యనఁ, దనరాక యదూద్వహునకుఁ దగ నెఱిఁగించెన్. || 50 ||

చ. విని హరి నీలవర్ణుఁ డరవిందభవాన్వయుఁ దోడితెం డటం
చును దగువారలం బనుప సూరిజనోత్తముఁ జేరి వారు వం
దనము లోనర్చి మి మ్మిపుడు దానవసూదనుఁ డాదరించి గొ
బ్బునఁ బిలుఁ డంచుఁ బంచె నృపపూజిత ర మ్మిఁక నంచుఁ బల్కినన్. ‖ 51 ‖

తే. శౌరిఁ గన్గొనుభాగ్యంబు సంభవించె, నంచు నెంతయు సంతసం బాత్మ నలర
వారితోడనె యవ్విప్రవరుఁడు కాంచ, నాంబరునిమందిరముఁ జొచ్చి యరుగునపుడు. ‖ 52 ‖

సీ. క్షీరవారాశివీచిక లంచు మది నెంచు హీరసోపానంబు లెక్కుచోటఁ
బ్రావృడ్ఘనాఘనపంక్తు లంచుఁ దలంచు హరినీలభిత్తికల్ దఱియుచోటఁ
గ్రతుభుగ్ధరాధరకటకంబు లని యెంచుఁ గనకవితర్దికల్ గాంచుచోట
నమృతకాసారంబు లని యాత్మ నూహించు విధుశిలాతలములు వెలయుచోట
తే. నహికులేంద్రఫణాగ్రంబు లంచు నెంచు, నబ్జరాగకవాటంబు లలరుచోట
సాంద్రచంద్రాతపము లంచు సరవి నెంచు, విమలమౌక్తికసౌధంబు లమరుచోట. ‖ 53 ‖

సీ. పగడంపుగుండ్రగంబములు బాజుల నిల్పి పన్నినముత్యాలపందిరులును
నవహరిన్మణిమయద్వారతలంబులఁ బాటిల్లుహీరకవాటములును
దతపుష్యరాగనిర్మితవిటంకములచే వెలయుక్రొన్నెలరాలవేదికలును
జకచకద్యుతులఁ గొంచక చెలంగి వెలుంగుమేలినీలపుగుడ్యాజాలకములు
తే. నబ్జరాగశిలావలికాంచలప్ర, లంబనవనవరత్నకదంబరుచిర
కనకసౌధాదికంబులు గడచి మిగుల, మోదమున రాజశుద్ధాంతమునకు నరిగి. ‖ 54 ‖

చ. కలకలనాదము ల్సెలఁగఁ గంసవిరోధికథాప్రబంధముల్
పలికెడునూత్నరత్నమయపంజరసంశ్రితకీరశారికా
వలులవినోదవైఖరి యవారితకౌతుకహేతుభూతమై
యలరఁగ నద్ధరామరకులాంబుధిచంద్రుఁడు కోరి చూచుచున్. ‖ 55 ‖

తే. పఱపుగలవట్టివేళ్ళచప్పరము లొరసి, మేటిపన్నీటివాఁగులు మించి మంచి
కపురపుటనంటిబోదెలఁ గలయవలచు, చలువచెంగల్వకేదారములును గడచి. ‖ 56 ‖

సీ. అభినవపద్మరాగాశ్మకవాటముల్ చారుహరిన్మణిద్వారములును
బటుపుష్యరాగసంఘటితార్గళంబులు లాలితహరినీలజాలకములు
భూరిశోభాపూరహీరసోపానముల్ విపులచంద్రోపలవేదికలును
రుచిరగోమేధికప్రచురవలీకముల్ వికసితవైదూర్యవలభికలును
తే. సాంద్రముక్తాఫలామలచ్ఛాదనములు, పృథులజాంబూననాబద్ధభిత్తికలును
గలిగి దేదీప్యమానమై వెలుఁగుచున్న, భవ్యతరచంద్రశాలికాభ్యంతరమున. ‖ 57 ‖

చ. అపరిమితప్రసూననిఖిలాగరుజాపకసౌరభంబులుం
గపురపుధూపవాసనలుఁ గస్తురిగంధములున్ జవాదిని
ద్దపువలపుల్ బుగుల్ కొనెడుదట్టపుదట్టుపునుంగుఁదావులున్
విపులగతిం దిగీశులకు విందు లనింద్యముగా నొనర్పఁగన్. ‖ 58 ‖

సీ. సైకపుజరబాజుచందువా నొదవిన మేలిముత్యాలజాలీలు వ్రేల
గొనబైనబంగారుగోడల నంటిన నిలువుటద్దంపుగుంపులు వెలుంగ
బలుమానికపుఁగంబములఁ గదియించిన కాంచనపాంచాలికలు నటింపఁ
దెలిముత్రియంపుఁబందిరు లమర్చిన మంచిగందపుఁబట్టెకంకటులు మెఱయఁ
తే. బరిమళద్రవ్యములు నించి వరుస నిడిన, చంద్రకాంతపుగిండులు జానుమీఱ
నడపములు జాలవల్లిక లాదియైన, విమలశృంగారవస్తుజాలములు నమర. ‖ 59 ‖

తే. కొలఁది మీఱినచిత్రలీలలఁ జెలంగి, యనుపమం బగునిద్దపుటట్టలోనఁ

బసిఁడిగొలుసులపసల నిం పెసఁగుచున్న, మానికపుఁదూఁగుటుయ్యాలపైని గదిసి. || 60 ||

సీ. కనకకంకణఝుణత్కారం బలర నొక్కమదహంసయాన చామరము విసర
మణిమయముద్రికాఘృణులు పర్వఁగ నొక్కమానిని తెలియాకుమడుపు లొసఁగ
నురుపయోధరకుంభయుగళి యుబ్బఁగ నొక్కపణఁతుక రత్నవిపంచి మీటఁ
జరణమంజీరనిస్వనము లొప్పఁగ నొక్కసరసిజేక్షణ బరాబరు లొనర్పఁ
తే. గంబుకంఠి యొకర్తు గానంబు సేయ, భామ యొక్కతె బలుదమ్మపడిగఁ బూనఁ
జంపకామోద యొర్తు నిద్దంపుఁజికిలి, నిలువుటద్దంబు ముందర నిలిపి చూప. || 61 ||

తే. తరుణు లిరువురు భోజసుతాస్వరూప, లిఖితనవచిత్రఫలకముల్ వేడ్కఁ బూని
యిరుగడల నిల్చి కొలుని నహీనవిభవ, జితపురందరుఁ డనఁదగి యతులగతిని. || 62 ||

సీ. విరిసరుల్ సుట్టి వావిరి నొయారము మీఱ నొరగ వైచినసికయొఱపు చూప
నొలెవా టొనర్చినజిలుఁగుబంగరుడాలు తగటుదుప్పటి వింతసొగసు లీనఁ
దీరుగాఁ గొనగోట దిద్దిన విడుదకస్తురికేక నొసలఁ గాంతులఁ జెలంగ
మెదిపి గొజ్జఁగినీటఁ బదనిడ్డనిద్దంపుఁగలపంపుమైపూఁత వలపు గులుక
తే. గొప్పముత్యాలచౌకట్లు కొమరుదేట, బవరిగడ్డంపుజిగితోడఁ దవిలి మెఱయ
హారకేయూరకంకణాద్యమితభూష, ణాంచితవిలాసుఁ డగుశౌరిఁ గాంచి యపుడు. || 63 ||

సీ. జయజయ కమలాక్ష సకలలోకాధ్యక్ష జయజయ నవనీతచౌర్యధుర్య
జయజయ గోవింద సాధితాహితబృంద జయజయ సంతతసదయహృదయ
జయజయ వనమాలి సారయశశ్శాలి జయజయ బుధనుతిజాలలోల
జయజయ వైకుంఠసమరజయాకుంఠ జయజయ పుండ్రేక్షుచాపరూప
తే. జయ నిరంతరవల్లవీజనకుచాగ్ర, రచితరుచితరపరిమళప్రచురగంధ
సారసారంగమదఘనసారసాంక, వాంకితోరస్స్థలానంద హరి ముకుంద. || 64 ||

తే. అనుచుఁ గైవార మొనరించి యవ్విరించి, కులశిరోమణి విలసితజలదవర్ణు
చెలువునకు మది నానందజలధిఁ దేలి, యెనక మఱియును దీవన లొసఁగుటయును. || 65 ||

క. ఆవిప్రోత్తముఁ గన్గొని, గోవిందుఁడు భర్మడోల గొబ్బున డిగి సం
భావించి మ్రొక్కు లిడి యొక, పావనమణిపీఠి నునిచి భక్తి దలిర్పన్. || 66 ||

తే. సురలు దనుఁబూజ యొనరించుకరణి నతనిఁ, బూజ గావించి కుశలంబు పొసఁగ నడిగి
వెసఁ బ్రసాదంబు పెట్టించి వీడె మొసఁగి, మృదులతల్పంబుపై నుంచి పదము లొత్తి. || 67 ||

చ. వినయవివేకము ల్వెలయ విప్రకుమారునిఁ జూచి వెన్నుఁ డి
ట్లను నవనీసురేంద్ర యనయంబును మీరు వసించుటెంకి యే
జనవరుభూమి యం దతఁడు సాధుజనాదరణుండె యిప్పు డే
పని కిట కేఁగుదెంచితిరి భద్ర మగుం దెలియంగఁ జెప్పరే. || 68 ||

క. అనవుడు హరిఁ గనుఁగొని యో, దినకరనిభ వినుము విదర్భదేశంబునఁ గుం
డిననగరి యేలు భీష్మక, జననాయకుఁ డొప్పు సకలజనసమ్మతుఁడై. || 69 ||

తే. అతనిపుత్రిక రుక్మిణి యనఁగఁ బరఁగు, కన్యకామణి గల దయ్యగణ్యపుణ్య
శీల నీకును బరిచర్య సేయఁగోరి, యొక్కశుభవార్త పుత్తెంచె నొనర వినుము. || 70 ||

క. మునివల్లభ దుర్లభమై, తనరెడుభవదీయచరణతామరసయుగం
బనిశము సేవింపఁగఁ గో, రినదానఁ జెలంగి నన్నుఁ గృపఁ జూడు హరీ. || 71 ||

ఉ. కన్నియ కీక్రియం బలుకఁగాఁ దగ దంచుఁ దలంచెదేనియున్
మున్ను వరింపదే భువనమోహన యిందిర సుందరీజనుల్

చెన్నగునీవిలాసకులశీలబలామితరూపసంపదల్
కన్నులఁ గన్న విన్నఁ దమకంబునఁ గోరుట ధాత్రిఁ జిత్రమే. ‖ 72 ‖

చ. నిరతము తావకాంఘ్రియుగనీరజభక్తిఁ జెలంగునన్ను నో
పురుషవరేణ్య రుక్మి యనుబుద్ధివిహీనుఁడు క్రొవ్వి చేదిభూ
వరుఁ డనుదోసకారికి వివాహము సేయఁ దలంచుచున్నవాఁ
డరయఁగ నక్కపోతునకు సబ్బునె బెబ్బులిసొమ్మికింతయున్. ‖ 73 ‖

క. ఉడుగనియాసలఁ దమ నె,య్యెడ నమ్మినసాధుజనుల నేఁచెడుఖలులన్
దొడరి వధింపక యూరకె, విడువరుగద యెందునైన వీరవరేణ్యుల్. ‖ 74 ‖

తే. తడయఁ బనిలేదు వేవేగఁ దరలి వచ్చి, కలన శిశుపాలమాగధాదుల జయించి
రాక్షసవివాహమునఁ బయోజాక్ష నన్నుఁ, గైకొనుము శౌర్య ముంకువగా నొనర్చి. ‖ 75 ‖

తే. రాజశుద్ధాంతసౌధాంతరమున మెలఁగు, నిన్ను నేక్రియఁ దేవచ్చు నిఖిలబాంధ
వుల వధింపకకా కని తలఁచెదేని, విను ముపాయంబు చెప్పెద వనజనయన. ‖ 76 ‖

క. కులదేవియాత్ర యొనరిచి, వలనుగఁ బురి వెడలి శివునివనితకు మ్రొక్కం
జెలఁగి తమవారు పంపుదు, రెలమిం బెండ్లికిని ముం దహీనచరిత్రా. ‖ 77 ‖

తే. అట్లు శివవల్లభకు మ్రొక్క నరుగుతఱిని, సరగఁ బఱతెంచికొనిపొమ్ము కరుణఁ జేసి
కాక నీమది నశ్రద్ధగాఁ దలంచె, దీని నామీఁదిపని నాకె తెలియుఁజుమ్ము. ‖ 78 ‖

మ. అని నీచెంగట విన్నవింపు మని యయ్యబ్జాస్య పుత్తెంచె నో
జననాథోత్తమ జాగు వ ల్దిఁకఁ జమూసంఘంబులం గూడి గొ
బ్బున వేంచేయుము కుండినేంద్రసుతి నంభోజాతనేత్రిం జగ
జ్జనసంస్తుత్యచరిత్రిఁ గైకొనుటకున్ సంతోషచిత్తంబునన్. ‖ 79 ‖

క. ఆకాంతాజనరత్నము, నీకుఁ దగుం దగుదు నీవు నృపకన్యకకున్
మీ కిరువురకుం గూర్చిన, యాకమలజుప్రోడజాడ లలవియె పొగడన్. ‖ 80 ‖

క. ఓచక్రధర నిజంబుగ, భూచక్రమునందుఁ గల్గుపొలఁతులు తులగా
రాచక్రస్తనితో మఱి, యాచక్రియుఁ బొగడఁ జాలఁ డబలగుణంబుల్. ‖ 81 ‖

క. వన్నెలనెల వన్నెలఁతుక, వెన్నెలదొర కళ యనన్ భువిన్ విలసిల్లున్
కన్నులు విరిదమ్ములు చెలి, కన్నులు తుల యెందుఁ జెంద రంబుజనాభా. ‖ 82 ‖

క. కుందము లాదంతము లర, విందము లాపదము లుదధివిలసద్వీచీ
బృందము లావళు లలరు మి, ళిందము లాకుంతలములు లీలావతికిన్. ‖ 83 ‖

సీ. భృంగముల్ సింగముల్ తుంగగంగాసరిద్భంగముల్ మత్తచక్రాంగములును
జిందముల్ కుందముల్ సుందరేందీవరబృందముల్ వికచారవిందములును
క్షీరముల్ కీరముల్ సారసౌరభ్యకల్హారముల్ ఘనఘనసారములును
వ్యాసముల్ శైలముల్ శ్రీల నోలాడుమృణాలముల్ చంపకజాలములును
తే. దుల యగునె దానికచమధ్యనళినుయాన, గళరదననేత్రముఖహాసలలితవచన
కరవపుర్గంధరోమాళిగురుకుచభుజ, నాసలను బోల్ప నింతైన నలిననయన.

తే. అబ్జబింబోపమానంబు లగుచు లోచ, నాధరంబులు వదనంబు నలరుఁ జెలికి
కోకనదవిభ్రమంబు గైకొని యురోజ, నాభికలుఁ బదయుగ మొప్పు నలినముఖికి. ‖ 85 ‖

సీ. విశ్వంభరాకృతి వెసఁ బూనె జఘనంబు హరివిలాసస్ఫూర్తి నలరెఁ గౌను

కనకాంశుకఖ్యాతిఁ గర మొప్పె మెయిచాయ విధుమనోహరవృత్తి వెలసె మోము
శ్రీవరాకారంబుఁ జెందెఁ గర్ణయుగంబు కృష్ణశోభారూఢిఁ గేరెఁ దుఱుము
చక్రిలావణ్యంబు సరవిఁ గైకొనె నారు దరభవ్యకరలీలఁ దనరె గళము
తే. సరసిజాక్షికి సకలాంగసౌష్ఠవంబు, ప్రణుతి యొనరింప నీరీతిఁ బరఁగునపుడు
మానసంబునఁ దుది లేనిమమతమీఱ, గుధరధర నిన్ను వరియింపఁ గోరు టరుదె. || 6 ||

క. హరిణీనిభమణివిరచిత, హరిణీప్రభనయనవిజితహరిణీసభ యా
హరినీలవేణిచెలువము, హరినీరజభవులకైన నలవియె పొగడన్. || 87 ||

సీ. అరుణాధరోష్ఠి యయ్యబలాశిరోమణి చంద్రబింబాస్య యాజలజగంధి
మంగళగాత్రి యామదనవైభవలక్ష్మి సౌమ్యభాషిణి యావిశాలనేత్ర
గురుకుచకుంభ యాపరభృతోజ్జ్వలకంఠి కవివర్ణనీయ యాఘననితంబ
మందగామిని యాసమంచితహరిమధ్య పటుతమోవేణి యాపల్లవాంఘ్రి
తే. రుచిరకేతుప్రకాశ యారుక్మవర్ణ, గావున నుద్రగ్రశుభసుఖకారణ మగు
ఫలము చేకూరు టరుదె చె ల్వలర దాని, యవిరళానుగ్రహ మొకింత దవిలెనేని. || 88 ||

తే. నదము పొక్కిలి మృదుకోకనదము పదము, దరము కంఠంబు నలినసుందరము కరము
ధరము జఘనంబు నవవారిధరము తుఱుము, తరమె హరిమధ్యఁ బ్రణుతింప ధరణినాథ. ||
89 ||

ఉ. డంబుగదే పిఱుందు పగడంబుగదే జిగిమోవి చంద్రఖం
డంబుగదే కపోలము జడంబుగదే నడ మన్మథాగ్రకాం
డంబుగదే కటాక్షము గుడంబుగదే నుడి మేటితేఁటితం
డంబుగదే కచంబు నిబిడంబుగదే మెయికాంతి యింతికిన్. || 90 ||

సీ. కనకాంగిముద్దుమొగంబు పద్మము సేయుఁ గలకంఠిగళము శంఖంబు సేయుఁ
గామినీమణిజిల్గుఁగౌ ననంతము సేయుఁ గొమ్మకన్బొమదోయి కోటి సేయుఁ
జపలలోచనవిలాసం బచింత్యము సేయు శుకవాణికటి మహాక్షోణి సేయు
మధురోష్ఠినాభి నిమ్నతసాగరము సేయుఁ బూఁబోణిమేచాయ భూరి సేయు
తే. నామధేయంబు రుక్మిణి నాఁగఁ బరఁగు, గావున నధీశ వేనోళ్లు గల్గినట్టి
యహికులాధీశ్వరున కైన నలవి గాదు, చెలువచెలువంబు గణుతించి విలువసేయ. || 91 ||

క. బింబోష్ఠికురులు హరినీ, లంబుల మదపుష్పలిట్కులంబుల ఘనజా
లంబులఁ జమరీమృగవా, లంబులడం బలరు శైవలంబులఁ గేరున్. || 92 ||

మ. జలజాతావళి నేఁచుదుష్కృతముచేఁ జాలం గళాహీనుఁడై
తలరన్ జంద్రుఁ డటంచు లోకు లెపుడుం దన్నాడ రోషించి వె
న్నెలజేఁ డాచెలీవక్త్రమై వెలసి పూన్కిం దానినేత్రాంబుజం
బులు కాంతిన్ విలసిల్ల సంతతకళాపూర్ణుండు గాఁబో ల్బుమీ. || 93 ||

క. గణుతింపఁగ మధుపానపు, గుణ మెక్కుచు దిగుచు నుండు కుసుమాస్త్రునిసిం
గిణివిండ్లు దగునె తరుణీ, మణికన్బొమలకు భువిన్ సమం బొనరించున్. || 94 ||

మ. క్షయరుక్పీడితుఁడున్ గళంకియు ఘనస్వర్భానుదంష్ట్రాక్షత
ప్రయతాభీలవిషానలుండు శశి చెప్పన్ రోఁత తచ్చంద్రికల్
ప్రియ మె ట్లంచుఁ జకోరముల్ మిగులుకోర్కెన్ హాసచంద్రాతపో
చ్చ్రియభామాముఖకైరవాప్తుని భజించం బోలు నేత్రంబు లై. || 95 ||

చ. కమలదళాక్షినాస ననగంధఫలిన్ విరియించుమించుట
ద్దములఁ గరంబు సోఁకుటనె తద్దయు మాయఁగఁ జేయుఁ జెక్కు లా

రమణిశ్రుతిద్వయంబు తలరన్ నవసంఖ్యల నెన్ను నున్మద
భ్రమరశిరోజముద్దునునుఁబల్కులు సారెకుఁ గేరుఁ జిల్కలన్. ‖ 96 ‖

సీ. జలజాక్షిపెదవితో సాటి నొందకయేమొ నెఱిబింబఫలము మాధురినిఁ బాసెఁ
బికవాణియధరంబునకు నీడు గాకేమొ విద్రుమంబు క్రయింప విలువఁదేరెఁ
జెలువవాతెఱతోడఁ దుల రాఁ గలుగకేమొ పద్మరాగము శిలాప్రాయ మయ్యెఁ
బొలఁతిరదచ్ఛదంబునకు నోడుటనేమొ బంధుజీవకము నిర్గంధ మయ్యెఁ
తే. విమలమాధుర్యయుక్తమై విలువ దెగక, దృఢశిలాప్రాయమును గాక దివ్యగంధ
బంధురంబయి సురుచిరప్రభల నమరు, దాని కెమ్మోవి మరునిపూఁదేనెబావి. ‖ 97 ‖

క. పలువిరుస మొల్లమొగ్గల, బలువరుసల గెల్వఁజాలుఁ బైదలిలేన
వ్వులు పున్నమవెన్నెలలన్, వెలిగా నొనరించు నెపుడు విశ్వాధీశా. ‖ 98 ‖

తే. చెలువకంధరక్రముకంబుఁ బలువిధముల, వ్రక్కలుగఁ జేయుదక్షిణావర్తశంఖ
మింతికంఠంబునకు నోడియేమొ భీతిఁ, గళవళంబున మొఱ సేయఁగాఁ దొడంగె. ‖ 99 ‖

క. రతిమనసిజకేళీవన, సతతవిరాజితరసాలశాఖాయుగ మ
య్యతివభుజయుగము తుదలన్, వితతంబుగఁ బల్లవములు వెలఁదుకపాణుల్. ‖ 100 ‖

సీ. చంద్రయోగమునకుఁ జాలఁ దల్లడమంది కవ వీడి పాఱుజక్కవలు తులయె
తలరుహిమాంబుధారలు సోకి పస దప్పి మెలఁగురాజీవకుటలము లీడె
విమలవజ్రప్రహారముల కెంతయు నెదం దలఁకెడుగిరిశృంగములు సమంబె
కరముసొం పగుభద్ర,గంధవహోద్ధతిఁ జలియించుదాడిమఫలము లెనయె
తే. నన్నెగాఁ జంద్రహిమజలవజ్రహార, భద్రగంధివహోద్ధతిఁ బరఁగుచుండి
కదిని పస గల్గి తలఁకక కదల కెపుడుఁ, జెన్నుమీఱెడుచెలిగుబ్బచన్నులకును. ‖ 101 ‖

చ. వెలయఁగ నాభికాబిలము వెల్వడి సిబ్బెపుగబ్బిగుబ్బలన్
మలయమహీధరాగ్రములమాటున నీటున నిల్చి వాసనల్
గలవలియూర్పుఁదెమ్మెరలు గైకొనులీల బిలేశయంబనం
జెలుకలకొల్కి యారు విలసిల్లు మనోహరకాంతివైఖరిన్. ‖ 102 ‖

చ. అనుపమనీలలాలితనిజాలకజాలకజిల్గుఁగౌనుతో
నెనఁ గనఁ గోరి చేరి కడునిచ్చలు నిచ్చలుమీఱఁ బోరి య
య్యనువున నోడి భీతి మది నానఁగ నానఁ గలంగి కాన కేఁ
గెను హరి యట్లు గానియెడఁ గేసరికే సరియో మృగావళుల్. ‖ 103 ‖

క. వళు లలరు మత్తదంతా, వళకుంభస్తనయుగళికి వనధితరంగా
వళులఁ జలనంబు గలతమ, నిలువెల్లన్ విష మటంచు నిందించి కడున్. ‖ 104 ‖

తే. తరుణియూరుద్వయంబుతోఁ గరికరములు, వాద మొనరింపఁజాలక వంగిపోయె
కమలగర్భంబు లింతిజంఘలకు నోడి, వేగఁ దృణమూని తలవంచె వెన్ను చూపి. ‖ 105 ‖

తే. కమలపత్త్రాక్షశంఖచక్రములు నీకుఁ, గరములం దుండుగాని యాతరుణి కెపుడు
నలరుచుండును పదములం దరసి చూడ, సకలశుభలక్షణాంగి యాచంద్రవదన. ‖ 106 ‖

శా. ఆకాంతామణి యాబుధద్విరదకుంభాంచన్మహోరోజ యా
రాకాచంద్రనిభాస్య యారమణి యారాజీవపత్త్రాక్షి యా
శ్రీకారోపమకర్ణ యాచెలువ యాశృంగారవారాశి యా
లోకస్తుత్యచరిత్ర నీకుఁ దగుఁ బల్కుల్ వేయు నింకేటికిన్. ‖ 107 ‖

చ. అనుటయు శౌరి సంతసిలి యో నవనీసురవర్య తథ్య మీ

వనినతెఱంగు భీష్మకధరాధిపపుత్రి వయోవిలాసముల్
మును విని డెంద మాభువనమోహనవిగ్రహపైనె యుంచి యే
పనులయెడం దలంతు దృఢభక్తుఁడు నన్నుఁ దలంచుకైవడిన్. ‖ 108 ‖

ఉ. కన్నియరూపవైభవము కన్నులఁ గట్టినయట్లు యుండు వి
ద్వన్నుతి రుక్మి సేయునహితక్రియ లన్నియు మున్నె విందు నిం
కెన్నియు నేల భీష్మకనరేంద్రునిప్రోలికి వచ్చి వైరులన్
ఖిన్నులఁ జేసి పోఁ దఱిమి నీలకచన్ వరియింతుఁ గూరిమిన్. ‖ 109 ‖

సీ. ఆతటిల్లతదేహ మభినవలీలలఁ గదిసి యుండనిఘనాభ్యుదయ మేల
యాచకోరకనేత్రతో చెల్మి యొదవని చెలువంబు లగురాచచిన్నె లేల
యాపయోధరవేణిదాపున మెలఁగనినిత్యమహీభృదౌన్నత్య మేల
యాసరోజానన యలర భాసిల్లని ప్రచురంబు లగునినప్రభల వేల
తే. బాల నేవేళ నెద నిడి పరమహర్ష, జలధి నోలాడకుండెడుసకలరాజ్య
వైభవం బేల కరిహయవర్గ మేల, ధరణిసురవర్య యెన్నిచందముల నరయ. ‖ 110 ‖

క. అని పల్కి యాక్షణంబున, దనుజకులారాతి దా విదర్భావనికిం
జన నుద్యోగం బొనరిచి, తనపంపున సూతుఁ డైనదారకుఁ డెలమిన్. ‖ 111 ‖

తే. సైన్యసుగ్రీవమేఘపుష్పకసలాహ, కంబులను ఘోటకంబులఁ గట్టి గరుడ
కేతనం బెత్తి యాయుధవ్రాత మునిచి, తేరు వేవేగ నలరించి తెచ్చుటయును. ‖ 112 ‖

క. ద్విజరాజవంశచంద్రుఁడు, ద్విజకులచంద్రున కనర్ఘదివ్యాభరణ
వ్రజవసనాదులు కడు నిడి, విజయరథం బెక్కి చనియె విప్రుఁడు దానున్. ‖ 113 ‖

క. అని మునిజనులకు సూతుఁడు, వినిపించినరీతిఁ బ్రీతి వెలయఁ బరీక్షి
జ్జనపతికి శుకుఁడు దెల్పిన, విని మఱి యటమీఁదికథయు వినఁగోరుటయున్. ‖ 114 ‖

మ. శరదిందూపమదేహనిర్జితవిపక్షవ్యూహకైలాసభూ
ధరవిభ్రాజితగేహదీనజనసంత్రాణామితోత్సాహభా
స్వరగోవల్లభవాహపర్వతసుతాంచన్మోహపాపావళీ
శరదాభ్యున్నతగంధవాహసుమనస్సంఘాతనిర్వాహకా. ‖ 115 ‖

క. శారదనీరదనారద, పారదఘనసారహారపాటీరసుధా
హీరధరాభవరస్మిత, సారదయాపూరదీనజనమందారా. ‖ 116 ‖

మాలిని. జలనిధివరతూణా సత్యవాక్యప్రమాణా
జలజనయనబాణా సంహృతాంభోజబాణా
సలలితగుణసీమా సారసంగ్రామభీమా
బలవదరివిరామా భక్తచిత్తాబ్జధామా. ‖ 117 ‖

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసామ్రాజ్యధురంధర కౌండి
న్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మననామ
ధేయప్రణీతం బైనరుక్మిణీపరిణయం బనుశృంగారప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థా
శ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము

కరతూణీకృతర
త్నాకరభీకరగజాంధకాసురదళనా
కపరాక్రమవిలస
ద్గోకర్ణవిభూషితాంగ కుక్కుటలింగా. || 1 ||

వ. అవధరింపుము సూతుం డమ్మునిశ్రేష్ఠుల కెఱిఁగించినతెఱంగున శుకుండు పరీక్షి
న్మహీకాంతున కవ్వలికథావిధం బెఱింగింపం దొడంగె నట్లు కృష్ణుండు కుండిన
నగరాభిముఖుండై చనిచని. || 2 ||

ఉత్సాహ. ముదముతోడ నేకరాత్రమున విదర్భభూమికిన్
గదియ నేఁగ నత్తెఱంగు కామపాలుఁ డంతయున్
మది నెఱింగి వాహినీసమాజయుక్తుఁడై చనెన్
కదనభేరికల్ చెలంగఁ గంసవైరివెంబడిన్. || 3 ||

పంచచామరము. మురారియానతిన్ మదిం బ్రమోద మూని యంతటన్
ధరామరుండు రుక్మిణీనితంబినీమణీగృహాం
తరాళసీమఁ జేరి నిల్వఁ దన్ముఖానుమోద మా
నరాధినాథపుత్రి గాంచి నవ్వుమో మెలర్పఁగాన్. || 4 ||

ఉ. దిగ్గున లేచి విప్రకులధీమణికిం బ్రణమిల్లి జాళువా
నిగ్గులు దేఱుపీఠమున నిల్చి కరంబులు మోడ్చి యాత్మలో
నగ్గల మైనకోర్కె లలరారఁగ ని ట్లను నోబుధేంద్ర యా
దిగ్గజరాజతుల్యుఁ డరుదెంచెనొ లేదొ వడిన్ వచింపుమా. || 5 ||

తే. అలకళానిధిరాక కుత్పలము లాస, నొందుక్రియను మదీయనేత్రోత్పలంబు
లోకళానిధి వినుము నీరాక కిప్పు, డెదురుచూచుచు నున్నవి ముదము మీఱ. || 6 ||

మ. రమణన్ విప్రుఁడు శౌరిపట్టణము చేరం గల్గెనో లేక మా
ర్గమునం జిక్కెనొ వెన్నుఁ డీపనికి నేరం బెన్ని రాఁడయ్యెనో
వీమతశ్రేణితలంపు విస్తరిలునో వేంచేయునో యంచుఁ జి
త్తమునం గుందుచు నుంటి నింతదడవున్ ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా. || 7 ||

క. ద్విజవర నీ వరిగినపని, గజిబిజియై చనెనొ నిన్నుఁ గన్గొని వికచాం
బుజనయనుఁ డాదరించెన, నిజసరణి యెఱుంగఁ బల్కు నెవ్వగ దీఱన్. || 8 ||

క. అని ఘన మగుచంచలబు, ద్ధిని నాపని విన్నదాఁకఁ దివిరెడుకన్యా
జనమణిఁ గన్గొని భూసుర, తనయుఁడు నగి పల్కె వినుము తగ నీయాజ్ఞన్. || 9 ||

సుగంధివృత్తము. కామినీమణీమణిప్రకల్పితేందుశాలికా
స్తోమహేమధామదివ్యధూపధూమసౌరభో
ద్దామసామజాశ్వసంతత ప్రకాశ మైనయా
సోమవంశధాముప్రోలు చొచ్చి యందు నొక్కెడన్. || 10 ||

సీ. తళుకుఁజెక్కులధగద్ధగలపై ముత్యాలచౌకట్లనిగనిగల్ చౌకలింపఁ
దెలిదమ్మిఱేకులఁ దెగడుగన్గవడాలు మొలకనవ్వులకాంతిఁ గలసి మెలఁగఁ.
బెనుమొగుల్ జిగిమించుతనుకాంతితో మేల్మిపసిఁడిచుప్పటిసిరుల్ బలసి మెఱయ
నఱుత మించిన మొల్లసరులసౌరభము చందనపుమేపూఁతవాసనల నెదుర

తే. నుదుటఁ గస్తూరిరేఖసొం పొదవి పొదల, దివ్యమణిభూషణద్యుతుల్ దిశలఁ బర్వ
భువనమోహనశృంగారపూర్ణుఁ డగుచు, నలరుమురవైరిఁ గన్గొంటిఁ గలువకంటి. || 11 ||

క. పున్నమచందురుఁ డనఁదగు, వెన్నుని నటఁ జూచి నీదువృత్తాంతం బా
పన్నగరిపుకేతనునకు, విన్నప మొనరింప హాసవికసితముఖుఁ డై. || 12 ||

క. నీసుగుణరూపయౌవన, భాసురసుకుమారతలకుఁ బలుమఱు మది ను
ల్లాసము నొంది ముకుందుఁడు, మీసంబులు దువ్వె రిపులమీఁదం దరుణీ. || 13 ||

తే. కనకభూషణమణిగణధననవాంబ, రాదికము నా కొసంగి దా నపుడె కదలి
వాఁడె వేంచేసె రిపులఁ బోవంగఁ దఱిమి, నిన్ను వరియించు నిఁకఁ జూడు నీరజాక్షి. || 14 ||

క. వనితా నీభాగ్యంశం, బున నిపు డాచెలువుఁ డబ్బె భోగీశ్వరుఁడున్
వినుతింపఁ గలఁడె యాతని, ఘనతరసుకుమారరూపకాంతిప్రతిభల్. || 15 ||

తే. వానియాకార మారమావరకుమార, మారమాధవధవళాంశుమానితంబు
వానిసామ్రాజ్య మాస్వరావాసవాస, వాసవాంబరవాసఃప్రహాసకంబు. || 16 ||

సీ. విరిదమ్మితేకులసిరి మించుకనుదోయి నిండుఁజందురుఁ దేరునెమ్మొగంబు
హరినీలములు నేలుతరమైనమెయిడాలు గజతుండరుచిరంబు భుజయుగంబు
మించుటద్దపునిద్ద మెంచులేఁజెక్కులు మేలుసంపఁగెమొగ్గఁ బోలునాస
మొల్లమొగ్గలకాంతిఁ దెల్లజేయురదాళికం బూపమానంబు కంఠతలము
తే. పటుకవాటంబుతో సాటిఁ బరఁగుఱొమ్ము, చిగురుటాకులసొంపెల్లఁ దెగడునడుగు
లహహ కృష్ణునిసౌందర్య మరిది పొగడ, నహికులాధ్యక్షునకుఁ బితామహునికైన. || 17 ||

ఉ. చెప్పెడి దేమి యావిభునిచెల్వము గాంచినఁ గమ్మఁదేనియల్
చిప్పిలు ముద్దుఁబల్కులును జెన్నుగ గానము విన్న యంతలో
ముప్పిరిగొన్నమోహపుసముద్రములోపల నీఁదుచుండి యా
యొప్పులకుప్ప లైనదివిజోత్తమకన్యకలుం గరంగరే. || 18 ||

తే. వేయిదెఱఁగుల నయ్యదువీరుచెలువు, పూని వినుతింప నేటికి వానిఁ బోలి
యంబుజారాతి తా విధుఁ డనఁగఁ బరఁగె, నల వసంతుఁడు మాధవుఁ డనఁగఁ దనరె. || 19 ||

తే. అనిన విని యాత్మ నుప్పొంగి యవ్వరాంగి, పెన్నిధానంబుఁ గన్గొన్న పేదయట్లు
తనమనోరథ మీడేఱె నని తలంచి, విప్రకులశేఖరుని గారవించి పలికె. || 20 ||

మ. ధరణీదేవకుమార నీమహిమ చిత్రం బెన్న నిద్ధాత్రి నె
వ్వరికిం జెల్లు నమందయాన మొనరన్ ద్వారావతిం జేరి భా
స్వరలీలన్ మహిపానరోధము ప్రవేశంబై జగత్కారణున్
బరమాత్మున్ హరిఁ దోడితెచ్చితివి మద్భాగ్యాధిదైవంబవై. || 21 ||

క. కన్నియతలఁ పిది యెం తని, యెన్నక కారుణ్యదృష్టి నీక్షించి తగన్
వెన్నునిఁ దోడ్కొని తెచ్చిన, ని న్నేక్రియఁ బ్రస్తుతింప నేర్తు మహాత్మా. || 22 ||

క. ఆరయ నీఋుణ మింతయుఁ, దీరుపఁ గా నేర వసుమతీసురవంశో
ద్ధారక యూరకయె నమ, స్కారముఁ గావింతు భక్తి గడలుకొనంగన్. || 23 ||

తే. అని నమస్కార మొనరించె నంత రామ, కృష్ణు లేతెంచి రని విని కేవలప్ర
మోదమునఁ దూర్యఘోషముల్ మొరయ భీష్మ, కుం డెదుర్కొని పూజించి కోర్కు లలర. || 24 ||

చ. నగరికిఁ దోడితెచ్చునెడ నవ్యకుతూహలహృత్పయోజలై

మగువలు తత్తఱించుచును మాధవుఁ గన్గొనఁగోరి చేరి కెం
జిగినునువాతెఱల్ గదలఁ జేతులు ద్రిప్పుచు నుండి రప్పు డా
సొగసులు చూచి డెందములఁ జొక్కుచు జాణలు మేలుమే లనన్. ॥ 25 ॥

చ. కలికి యొకర్తు కన్గనను గస్తురి దిద్ది లలాటపట్టికం
జెలువుగఁ గజ్జలం బిడి కుశేశయలోచనుఁ జూడ వచ్చె ను
గ్మలి మఱియోర్తు వేనలిని గంధము మెత్తి మిటారిగుబ్బలన్
గలయఁ బ్రసూనమాలికలు గట్టి హరిం గనఁ జేరెఁ గేరుచున్. ॥ 26 ॥

చ. పొలఁతుక యోర్తు నవ్యమణిభూషణముల్ ధరియించుచుండి యా
నలినదళాక్షుఁ గన్గొనఁ జనన్ వలె నంచును దత్తరంబుతో
గళమునఁ గాంచియున్ జిలుఁగుఁగౌనునఁ దీఁగెయు వేణి నందియల్
వలయసమూహముల్ పదములన్ వెసఁ బెట్టుకవచ్చె నిచ్చలున్. ॥ 27 ॥

తే. వీడి జీరాడుపెన్నెఱుల్ గూడఁబట్టి, తత్తఱంబున హరిఁ జూడఁ దరుణి యోర్తు
సరగఁ బఱతెంచులా గొప్పెఁ జామరంబు, పూని శౌరికి విసరరాఁబోలు ననఁగ. ॥ 28 ॥

ఉ. కంచెల విప్పి యోర్తు తనగబ్బిచనుంగనపైని వాసనల్
మించుమృగీమదంబునఁ దమిన్ మకరీమయచిత్రపత్రముల్
కొంచక వ్రాయుచుండి యదుకుంజరుఁ గన్గొనఁ జేర షట్పదా
భ్యంచితపుష్పమంజరులు బాగుగఁ గానుక దెచ్చెనో యనన్. ॥ 29 ॥

ఉ. బంగరుతమ్మిమొగ్గ లొకభామయురంబున నించి వేడ్క ను
ప్పొంగుచుఁ గైరవాప్తకులభూషణుఁ గన్గొనఁ జేరఁ జూడ ని
న్నుం గనుఁగొన్న యంతనె మనోభవుఁ డక్కున దమ్మితూపు లే
యంగఁ దొడంగె నంచు నసురారికిఁ జూపఁగ వచ్చుకైవడిన్. ॥ 30 ॥

సీ. మృగమదామోదముల్ జగతి నంతట నిండ గడగడ సైకపునడుము వడఁకఁ
బదముల నందియల్ పలుదెఱంగుల మ్రోయఁ గనకకంకణములు ఘ ల్లనంగ
సుమమాలికలు కుచాగ్రములపై నర్తింప జడకటి సీమపైఁ జవుకళింపఁ
దాటంకదీధితుల్ తళుకుఁజెక్కులఁ గ్రమ్ము గరువంపునడకలు గడలుకొనఁగఁ
తే. జిలుఁగుచెంగావిపావడ చిందులాడ, నెమ్మొగంబున నవ్వువెన్నెలలు పర్వ
నొకసరోజాతపత్రాక్షి యుల్లసిలుచుఁ, జేరె వేవేగఁ జాణూరవైరిఁ జూడ. ॥ 31 ॥

ఉ. గొల్లమెఱుఁగుఁబోండ్లు జిగిగుబ్బలఁ గ్రుమినఱొమ్ముకం దిఁకం
దెల్లమిగాఁ గనంబడఁగ నేర దచించు వసించి యత్తఱిన్
హల్లకపాణి యోర్తు దనుజారియురంబున నించెఁ దావులన్
మొల్లము మీఱుచున్న గిరిమొల్లసరంబులు కౌతుకంబునన్. ॥ 32 ॥

తే. బిత్తరి యొకర్తు దోయిట ముత్తియంపు, సేసఁబ్రా లిడి యావృషభాసురారి
శిరముపై నించెఁ గోరిక చెంగలింప, రమణఁ దలఁబ్రాలు వోయుచందమున నపుడు. ॥ 33 ॥

చ. గొనకొని వీథివీథులను గుంపులు గూడి దరస్మితాంచితా
నన లగుచున్ నిరంతరకనత్కనకాభరణప్రసక్తనూ
తనమణిదీప్తిదీపికలఁ దద్దయుఁ దేటమిటారిచూపులన్
వనజదళాయతాక్షులు నివాళు లొసంగిరి కంసవైరికిన్. ॥ 34 ॥

సీ. కలికిరో యాతఁడే కులుకుఁబ్రాయపుగొల్లకన్నెల నలపించువన్నెలాఁడు
లలనరో యాతఁడే చెలఁగి నందవధూటిమ్రోల నాడెడుజగన్మోహనుండు
తరుణిరో యాతఁడే ద్వారకాపురమర్త్యకోటులకెల్లఁ దంగేటిజున్ను

తెలివిరో యీతఁడే దేవకీవసుదేవు లున్నతంబుగఁ గన్నపెన్నిధాన
తే. మబల యీతఁడె బృందావనాంతరప్ర, చారభిల్లనితంబినీచారుదృక్చ
కోరరాకాసుధామయూఖుం డటంచు, నెంచి దీవించి సేసలు నించి రపుడు. ॥ 35 ॥

క. తగు నీచెలువుఁడు భీష్మక, జగదీశ్వరసుతకు భోజజనపతిసుతయుం
దగు నితనికి నియ్యిరువురఁ, దగ గూర్చినఁ దమ్మిచూలి తా జాణగదా. ॥ 36 ॥

తే. అనుచుఁ బౌరాంగనలు చేరి యభినుతింప, నంత భీష్మకుఁ డాప్తలంబాంతకాబ్జ
నయనులను దోడుకొని తననగరు చేరి, వసనమణిభూషణాదులు వారి కొసఁగి. ॥ 37 ॥

క. క్షితిధరసుతఁ గొల్వఁగ సు, వ్రతయై తగురుక్మిణీకురంగాక్షి నలం
కృతఁ జేయ నపుడె యానర, పతి వెరవరు లైనచెలులఁ బని గొలుపుటయున్. ॥ 38 ॥

క. వారును ధరణీవరక, న్యారత్నముఁ జేరి నిశ్చలానందమునన్
గేరుచు భువనోన్నతశృం, గారం బందఱు నొనర్పఁ గణఁగిరి వరుసన్. ॥ 39 ॥

ఉ. కౌను చలింప నిద్దపుమొగంబునఁ జెమ్మట ముంపఁ గంకణ
ధ్వానము లింపు నింపఁ గరతాళగతుల్ పచరింప హారముల్
పూని నటింప నూర్పు సొలపున్ వలితెమ్మెర లంకురింపఁగాఁ
జాన యొకర్తు రుక్మిణికి సంపఁగెనూనెఁ దలంటె నేర్పునన్. ॥ 40 ॥

తే. కస్తురియుఁ జందనంబును గలపి యొకతె, నలఁగువెట్టెను ధారుణీనాథసుతకుఁ
గప్పురము చిల్కి సీకాయ గలిపి కాచి, నట్టిమృదువైన యటకలి పెట్టె నొకతె. ॥ 41 ॥

తే. జాళువాబిందియలను గొజ్జంగినీరు, నింతి జలకంబు లాడించి చంచలాక్షి
కురులు నొడలును దడి యొత్తి సరగ మణుఁగు, జీరఁ గట్టిరి కొంద ఱబ్జారిముఖులు. ॥ 42 ॥

తే. అగరుధూపంబు లిడె నొక్కచిగురుఁబోణి, నెఱులవేనలి యిడె నొకనీలవేణి
తళుకుటద్దంబు కెంగేలఁ దాల్చి యెదుట, నిలిచె నొయ్యారముగ నొకనలినపాణి. ॥ 43 ॥

సీ. నీలంపుగుంపుపై మేలిముత్తెము లున్నకరణి గొప్పున మొల్లవిరిసరంబు
లఱచందురునియందు నెఱిగందు వెలుఁగొందుతీరున నొసలఁ గస్తూరిరేఖ
తమ్మిఱేకులలోనఁ దుమ్మెదల్ నిల్చినగతిని వాల్గన్నులఁ గజ్జలంబు
వలిగట్టుబలుశృంగముల మంచు గప్పినజాడఁ జన్గుబ్బలఁ జందనంబుఁ
తే. బొందుపఱిచి సరత్నజాంబూనదాంఘ్రి, కటకకంకణకింకిణీకాంచికాంగ
దాంగుళీయకతాటంకహారనూపు, రాద్యలంకారములఁ గన్య నలరఁ జేసి. ॥ 44 ॥

క. నరనాథున కెఱిఁగించినఁ, బరితోషము నొంది యిపుడె బాలామణి నీ
శ్వరికిన్ మ్రొక్కఁగఁ దోడ్కొని, యరుగుడు వేవేగ నంచు నానతి యిడినన్. ॥ 45 ॥

సీ. లతకూన యోర్తు మొల్లముగఁ గ్రొన్ననలు నబ్జానన యోర్తు హిమాంబువులును
రంభోరు వొకతె సొరపుఁగప్పురంబును శైలస్తని యోర్తు చందనంబు
మృగనేత్ర యోర్తు చెల్వగుకమ్మకస్తురిఁ బుష్పలిట్కచ యోర్తు పూవుఁదేనెఁ
గొమ్మ యొక్కతె ముద్దుగుల్కుఫలంబులు ఫణిరోమలత యోర్తు మణిగణంబు
తే. లెలమిఁ గొని రాఁగ దూర్యము ల్చెలఁగి మ్రోయ, భద్రగీతము లుడుగక పాడుకొనుచు
విప్రకామిను లరుదేర వీరభటులు, బలసి కొల్వ నుదగ్రవైభవముతోడ. ॥ 46 ॥

క. బాలారత్నము శివుని, ల్లాలిగృహంబునకు నరిగి యం దయ్యామకున్
గే లెత్తి మ్రొక్కి యెంతయుఁ, దాలిమి మదిలోన నిల్పి తరలనిభక్తిన్. ॥ 47 ॥

తే. గంధపుష్పాక్షతాంబరకనకభూష, ణోపహారఫలానేకధూపదీప

కలితకర్పూరవీటికాదులను బూజ, లొనరఁ గావించి యిట్లని వినుతి చేసె. || 48 ||

సీ. జయజయ జగదంబ సరసగుణాలంబ జయజయ శుభమూర్తి సారకీర్తి
జయజయ కల్యాణి సమదకోకిలవాణి జయజయ మృదుగాత్రి శైలపుత్రి
జయజయ హరిణాక్షి సకలసత్కృతిసాక్షి జయజయ మునిలోల సాధుశీల
జయజయ కౌమారి శమితామితేంద్రారి జయజయ గుహమాత సతతిపూత
తే. జయ పదాంభోజ సంసక్తచంచరీక, నికరశంకాకరామరానీకనిటల
ఘటితపటుతరకస్తూరికానవీన, సౌరభోరుప్రభాశ్రేణి జయ భవాని. || 49 ||

శా. అక్షీణప్రతిభావిభాసితబుధేంద్రానందసంధాయినీ
సాక్షాద్భద్రకరీ దయామయఝరీ సౌందర్యపాథోనిధీ
కుక్షిప్రోల్లసదబ్జజాండసమితీ ఘోరాహవార్వద్విష
ద్రక్షశ్శౌర్యవిదారిణీ మముఁ గృపన్ రక్షింపు దాక్షాయణీ. || 50 ||

చ. కరతలకీరడింభవినిఖండితశుంభనిశుంభసంభృతాం
బురుహభవాండకుంభపరిముక్తమహాసురదంభజంభజి
ద్వరకరికుంభశుంభదననద్యపయోధరకుంభసంతత
స్ఫురదురుశాతకుంభమణిభూషణజాలవిజృంభశాంభవీ. || 51 ||

చ. నిరుపమభక్తియుక్తులను నిత్యముఁ జిత్తమునందు ముందు నీ
చరణము లాశ్రయించుటకుఁ జక్రధరున్ వరుఁ జేయు మమ్మ నిన్
శర ణని నమ్మి యెప్పుడు నచంచలవృత్తిఁ జెలంగువారికిన్
జిరతరమై యభీష్టఫలసిద్ధి యగుం గద సర్వమంగళా. || 52 ||

క. అమ్మా శంభునిమోహపుఁ, గొమ్మా బంగారుబొమ్మ కోర్కులు దయతో
నిమ్మా నిన్నే నమ్మితిఁ, జుమ్మా యర్చనలు గూరుచుటఁ గైకొమ్మా. || 53 ||

తే. అనుచు నుతిచేసి విప్రకామినుల కపుడు, గంధమాల్యాభరణవస్త్రకంఠసూత్ర
వీటికేక్షుఫలాదులు వెస నొసంగి, యవనిపతిపుత్రి యంబాగృహంబు వెడలి. || 54 ||

సీ. జలదమధ్యంబున వెలువడి చెలువుల వఱలెడుక్రొక్కారుమెఱుఁ గనంగఁ
దారాపథంబునఁ దరలి యుర్వికి డిగ్గి విలసిల్లునవచంద్రకళ యనంగఁ
గణఁగి ముజ్జగము లొక్కట గెల్వఁ బూనినరతిరాజుమోహనాస్త్రం బనంగ
నజుఁడు లోకులకెల్ల నాసఁ గొల్ప నొనర్పఁ బొదలెడు పసిఁడికీల్బొమ్మ యనఁగఁ
తే. పుడమిఱేఁడులమానసాంబుజవనములు, గలఁపఁ బఱతెంచువలఱేనిగంధకరి య
నంగ నంగన లెలమిఁ గొల్వంగ వేత్ర, పాణు లిరువంకలను బరాబరులు సేయ. || 55 ||

సీ. తాటంకరుచులు నిద్దపుఁజెక్కులను బర్వఁ జికురముల్ మొగమునఁ జిందులాడ
గిలుకుటందియగముల్ ఘలుఘల్లు రని మ్రోయ దరహాసచంద్రికల్ సిరులఁ బ్రబల
ఘనపయోధరభారమునఁ గౌను నటియింప ఘనసారవాసనల్ గ్రమ్ముకొనఁగ
మణిభూషణద్యుతు ల్మహి యెల్ల మెఱయింపఁ జుఱుకుఁజూపులు వింతసొగసుఁ జూప
తే. నధరబింబారుణప్రభ లమలరదన, కుందతతులకు రాగంబుఁ గూర్ప రుచిర
కనకకంకణఝణఝణత్కారనినద, ములు జనంబుల కానందముగఁ జెలంగ. || 56 ||

చ. సురటి యొకర్తు వీవ నొకసుందరి యాకుమఱుంగు లియ్య బం
భరనిభవేణి యోర్తు నునుఁబయ్యెదఁ జక్కఁగ దిద్ద బింబికా
ధర మఱి యొర్తు చేరి కయిదండ యొసంగఁ బొసంగ నన్నరే
శ్వరసుత యేఁగుదేర వరుసం గని యబ్బురపాటు మీఱఁగన్. || 57 ||

తే. శంబరారాతి కుసుమకదంబకములు, దమయురంబులు గాఁడంగఁ దవిలి యేయ

రాజసుతులెల్ల నస్త్రశస్త్రమ్ము లుడిగి, చోద్యపడి ఱెప్పవేయక చూచుచుండి. ‖ 58 ‖

క. బళిరా ఘనధమ్మిల్లం, బళిరా చెలిరదనపఙ్క్తి యభినవముక్తా
వళిరా యివ్వీచీనిభ, వళిరాణిగఁ గల్గుమహిమ వశమా పొగడన్. ‖ 59 ‖

ఉ. ఖంబు గదే కవున్ శ్రుతిసుఖంబు గదే సుడి షట్పదీమయూ
ఖంబు గదే కచంబు విశిఖంబు గదే నిడువాలుఁజూపు శం
ఖంబు గదే గళంబు ప్రముఖంబు గదే జిగి నిర్జితాబ్జశం
ఖంబు గదే ముఖం బభిముఖంబు గదే తరుణత్వ మింతికిన్. ‖ 60 ‖

క. తరుణీమణిచన్నవకున్, బురు డొనరుప నించుకై నఁ బోలునె సుమమం
జరులన్ గిరులన్ దిర మగు, సిరులన్ దనరారుపసిఁడిచెండ్లన్ గిండ్లన్. ‖ 61 ‖

సీ. విరళమై తనుఁ దానె వీడి పాఱకయున్న ధరఁ గళాహీనతఁ బరగకున్న
మిత్త్రుఁ గన్గొన నోర్వమిని ముఱుంగకయున్నఁ గారెక్కి దళములు గాకయున్నఁ
బ్రియకరస్పర్శచేఁ బెల్లు విచ్చకయున్నఁ బలుమాఱు భంగత నలరకున్నఁ
బొరిఁబొరి జిగి దప్పి పొరలు డుల్లకయున్నఁ గడునూఁచకోతలఁ బడకయున్న
తే. ఘనశశికుముదకిసలయకమలముకుళ, భంగరంభాకలమగర్భపఙ్క్తి సాటి
కెక్కు నియ్యింతివేణి ముఖేక్షణాధ, రోష్ఠకుచవళిసక్థిజంఘోపమకును. ‖ 62 ‖

సీ. అరవిందశరకుందదరబృందముల మాఱు మదనితీముఖనేత్రరదగళములు
హరిడింభకరికుంభగిరిరంభలను గేరు సతిమధ్యకుచకటీసక్థికములు
నదకోకనదశౌకమదపైకముల మీఱు సుదతినాభిపదోక్తిసుస్వరములు
ఫణిసోమమణిహేమఘృణిచామరములతీ రతివరోమలతాస్మితాంగకచము
తే. లహహ యిక్కన్యకామణి యఖిలభువన, మోహనాకారరేఖాసమున్నతముగఁ
దనరుచున్నది దీని నుద్వాహ మగుట, కన్న నిఁక నెన్న వేఱె భాగ్యంబు గలదె. ‖ 63 ‖

తే. అనుచు నృపులెల్ల విభ్రాంతి యలరఁ జూచు, చుండి రయ్యెడ భోజభూమండలేంద్ర
తనయ క్రేఁగంటిచూపుల ధరణివరుల, వరుస నందఱఁ గనుఁగొంచు నరిగి యరిగి. ‖ 64 ‖

సీ. సజలనీరదనిభశ్యామదేహమువాని హరినీలముల నేలుకురులవానిఁ
దెలిదమ్మిఱేకునఁ దెగడుకన్నులవాని డంబైనబవరిగడ్డంబువాని
మినుకులీనెడుమంచిమెఱుఁగుఁజెక్కులవాని నగవుదేఱెడిముద్దుమొగమువానిఁ
బొడవులై కనఁబడుభుజదండములవాని బఱపుమీఱెడుగొప్పయురమువానిఁ
తే. దలిరుటాకులఁ బోలుపాదములవాని, సిరుల కిర వగుకాంచనాంబరమువాని
నతులమణిభూషణాంచితుఁ డైనవాని, సారశృంగారుఁ డగువాని శౌరిఁ గాంచి. ‖ 65 ‖

ఉ. సంతస మంది యానృపతిచంద్రునితోడ జయంతుఁడు న్నిశా
కాంతుఁడు నవ్వసంతుఁడును గంతుఁడు నింతయు సాటి యాదురే
వింతలుగాను ముం దితనివేసము దివ్యవిలాసమున్ సుధీ
మంతులు దెల్పఁగా వినినమార్గము నిక్కువ మయ్యె నియ్యెడన్. ‖ 66 ‖

ఉ. అద్దిర రాకుమారుమొగ మందము పున్నమచందమామతో
నుద్ది యగుం గురుల్ సురవరోపలకాంతిఁ దృణీకరించు లే
నిద్దపుముద్దుఁజెక్కులు వినిర్మలదర్పణదర్పలీలలం
దద్దయుఁ గేరుమీఱుమృదుదంతమరీచులు మొల్లమొగ్గలన్. ‖ 67 ‖

క. నునుమేనుడాలు తొలుకరి, పెనుమబ్బులఁ దఱుమఁజాలుబింబము పగడం
బును దలిరుటాకునధరం, బున కెనయన నించుకైనఁ బోలునె తలఁపన్. ‖ 68 ‖

తే. తమ్మిఱేకుఁలఁ దెగడునేత్రములవాఁడు, ఇమ్ముమీఱు వెడందయురమ్మువాఁడు

చండవేదండతుండాభచారుబాహు, దండములవాఁడు బళిర యీధరణివిభుఁడు. ‖ 69 ‖

ఉ. ఈరుచిరాస్యుఁ డీసరసుఁ డీవిభుఁ డీనవమోహనాంగుఁ డీ
సారవిలాసుఁ డీవికచసారసపత్రవిశాలనేత్రుఁ డీ
ధీరవరేణ్యుఁ డెప్పుడు మదిన్ గలకోరికలెల్లఁ గూర్చుచున్
గూరిమితో వరించుఁ దొలునోములపుణ్యఫలామితోన్నతిన్. ‖ 70 ‖

క. అని వనజదళాయతలో, చన దనడెందమున మిగులసంతోషరసాం
బునిధిం దేలుచు నొయ్యన, దనుజకులారాతికడకుఁ దఱియం జేరెన్. ‖ 71 ‖

క. అంబుజనయనుఁడు నపు డా, బింబాధర చెలువుఁ జూచి ప్రేమ దలిర్పన్
జంబుకముల నడిమిటిభా, గంబు వడిం గొనెడుమత్తగజరిపుమాడ్కిన్. ‖ 72 ‖

తే. మహికి లంఘించి రాజకుమారిఁ దెచ్చి, రథముమీఁదట నిడుకొని ప్రధనవిజయుఁ
డగుచు శంఖంబు పూరించి యరులు చూడ, బలిమిఁ దనపట్టణపుఁద్రోవ పట్టి చనియె. ‖ 73 ‖

ఉ. అత్తఱి మాగధాదులు మురారిజయంబు సహింపలేక యు
న్మత్తకరీంద్రముల్ హరిని మార్కొనుచందము దోప నందఱున్
మొత్తములై హయద్విపచమూరథకోటులఁ గూడి యెంతయున్
దత్తఱ మొంది నందసుతుఁ దాఁకిరి రాకను డాక సేయుచున్. ‖ 74 ‖

మ. భటవాహేభశతాంగఘట్టనల భూభాగంబు గంపింపఁ ద
త్పటుఘోషంబుల దిక్తటంబులు చెవు డ్వాటొందఁ బెంధూళి యు
త్కట నంభోరుహబాంధవుం బొదివి లోకం బంతట న్నిండుఁజీఁ
కటిఁ గావింప నిలింపసంఘములు శంకం జెంది వీక్షింపఁగన్. ‖ 75 ‖

క. దురదుర దురమున కేపు గ, దురఁ దురగేభములతో నెదు రెదు రరుల నం
దఱఁ దఱియం గని శౌరి తో, దరి దఱియం జేరి కడు బెదరి హరి కనియెన్. ‖ 76 ‖

క. దేవా వీక్షింపుము రిపు, భూవరసైన్యములు గదసి పోరిఁబోరి శితబా
ణావలు లేయఁగఁ జాఁగిరి, నీవిక్రమశక్తి యెఱుఁగనేరక ఖలులై. ‖ 77 ‖

ఉ. నావుడు శౌరి నెమ్మొగమునం జిఱునవ్వు దలిర్పఁ బల్కె నో
శైవలకుంతలా మును నిశాతశిలీముఖపంక్తు లేయుచో
భావజుచేతివేదనకుఁ బల్మఱు లొంగుదుఁ గాని యింక జ
న్యావలిలోన శత్రునివహాంబకపంక్తికి లోఁగ నింతయున్. ‖ 78 ‖

సీ. చెలియ నీకుచకుంభములదండ నుండినఁ గరిఘటాద్భుతభీతి నెరయు టెట్లు
లలన నీచూపుదూఁపులగాపు గల్గఁగాఁ బరుతూఁపులు మీఁదఁ బరఁగు టెట్లు
నాతి నీపరిరంభణపుజోడు గల్గఁగాఁ బ్రహరణంబులు మేనఁ బర్వు టెట్లు
రమణి నీవాక్సుధారససృష్టి గురియఁగా ఖలులచే నాశంబు గల్గు టెట్లు
తే. కావున నితాంత మగుచును దావకాభి, నవకృపాలోకనం బింత దవిలెనేని
పరబలంబులఁ జీకాకుపఱిచి త్రుంతుఁ, జూడు నాబాహువిక్రమస్ఫురణ నేఁడు. ‖ 79 ‖

తే. అనుచు వచియించి యెంతయు నాగ్రహించి, రథము మరలించి యాహవప్రౌఢి మించి
పాంచజన్యంబు పూరించి పరిహసించి, శరతతుల నించి విమతుల మురువుడించె. ‖ 80 ‖

ఉ. అప్పుడు రామసాత్యకిగదాదియదూత్తము లెత్తి యార్చుచున్
నిప్పులురాలుబాణములు నించి విరోధినరాధినాథులం
గప్పి గజాశ్వయూథములఁ గాఁడఁగ నేసి వధించి నెత్తురుల్
గప్పున నేఱులై పొరల ఘోరరణం బొనరించి రుద్ధతిన్. ‖ 81 ‖

చ. మరలక దంతవక్త్రుఁడును మాగధసాల్వవిదూరకాదులున్
గొరకొరఁ బోరికి న్నడచి ఘోరపరాక్రమ మొప్ప సేనలం
బురికొనఁ జేసి డాసి యదుపుంగవసైన్యముమీఁదటం బోరిం
బోరిఁ గురియించి రొక్కటను భూరిశిలీముఖధార లుక్కునన్. || 82 ||

శా. భేరీకాహళభాంకృతుల్ సుభటగంభీరార్భటుల్ సంతత
క్రూరానేకపబృంహితంబులు జవాక్షుద్రాశ్వహేషాధ్వనుల్
సారస్యందనబృందఘోషములు భాస్వచ్ఛింజినీరావముల్
ఘోరాయోధనభూమిఁ బుట్టి గగనక్షోణీస్థలుల్ నిండుచున్. || 83 ||

సీ. తురగముల్ తురగముల్ కరులును గరులును బ్రాసికుల్ ప్రాసికుల్ భటులు భటులు
రథికులు రథికులుఁ బ్రధనభీషణు లైనవిలుకాండ్రు విలుకాండ్రుఁ జలము మెఱయఁ
గదిసి యొండొరులు దాఁకను బైకి నుఱుకుచుఁ బోనీకు పోనీకు పొడువు పొడువు
పట్టుము పట్టుము బంధింపు బంధింపు కొట్టు కొట్టు మటంచు కూఁక లిడుచు
తే. గదల మోఁదుచుఁ దూఁపులు గుదులు గాఁగ, గుప్పుచును ఖడ్గముల నఱకుచును వాఁడి
బల్లెములఁ గ్రుమ్ముచును జగద్భయదముగను, బోరు చేసిరి నెత్తురుల్ పొరలిపాఱ. || 84 ||

లయగ్రాహి. కూలెడురథంబులును వ్రాలెడుగజంబులును దూలెడుహయంబులును వ్రీలెడుసిడంబుల్
ప్రేలెడుగుణంబులును వ్రేలెడుభుజంబులును నేలఁ బొరలాడెడుకపాలరదహృత్కం
కాలధమనీపలలజాలకరవాలపదఫాలఘనజానుతనుతాలుఘుటికాదుల్
సోలుచును గోరికలఁ దేలెడుపిశాచఖగజాలములునుం గలిగి యాల మపు డొప్పెన్. || 85 ||

శా. తాలాంకుండు హలంబుఁ ద్రిప్పి మగధాధ్యక్షు న్వడి న్మీఁద ని
ర్మ్యాలీభూతశతాంగసూతహయుఁ డై రోషించి యవ్వీరుఁ డా
భీలాజిహ్మగసంహతుల్ బలునిపై బెట్టేసి తత్సేనలం
దోలం జాఁగినఁ గాంచి సాత్యకి వడిన్ దోస్సార మొప్పారఁగన్. || 86 ||

తే. విలుగుణధ్వని చేసి నిప్పులు వెడల్చు, వాఁడితూఁపులు పదుమూఁడు వానిపైనిఁ
జొనిపి మరలించె సాల్వవసుంధరేశుఁ, డలుక నిగుడంగ నపుడు సాత్యకిని దాఁకె. || 87 ||

క. హరిసోదరుఁడును సాల్వుని, యరదము పొడిపొడి యొనర్చె నైదమ్ముల న
ద్ధరణీశుఁడు విరథుండై, ద్విరదముపై నెక్కి యనికి దీకొల్పె వడిన్. || 88 ||

చ. కరిఁ బురికొల్పి సాళ్వమహికాంతుఁడు రాఁ గృతవర్మ యడ్డమై
శరవిసరంబు లేయుటయుఁ జంచలచిత్తుఁడు గాక యన్నరే
శ్వరుఁడు కఠోరతోమరము సాఁచి వడిం బొడువంగఁ బూనినం
దనలక వానియాఁటె నడిదంబునఁ ద్రుంచెను యాదవేంద్రుఁడున్. || 89 ||

క. గొదగొని శిశుపాలుం డొక, గద గొని యదరంట నార్చి గదునేసిన న
య్యదుకులతిలకుఁడు నేర్పున, నది దనుఁ గాఁడంగనీక యాగ్రహ మొదవన్. || 90 ||

క. కంఠీరవంబు మిగుల న, కుంఠితగతిం గరిని బట్టుకొనుక్రియ విజయో
త్కంఠుఁ డయి వాని నొయ్యనఁ, గంఠము వట్టుకొని బిట్టు గాసిం బెట్టెన్. || 91 ||

ఉ. బంటుతనంబు మించి పశుపాలకులెల్ల నృపాలురై కడుం
గంటకమూని కన్నులును గానక రాజుల గెల్వఁ జూచి రా
తొంటితెఱంగు లన్నియును దూరము చేసెద నంచు నెంచుచున్
వింటఁ గరంబుఁ జేర్చి యదువీరులఁ దాఁకెను బౌండ్రకుం డొగిన్. || 92 ||

తే. వానితోనె విదూరకమానవేంద్రుఁ, డనికి మొన చేసి తరలెఁ గల్పావసాన

రుద్రుఁ డనఁ దగి దోర్బలాక్షుద్రుఁ డగుచు, నపుడు హరిఁ జూచి పౌండ్రకాధిపుఁడు పలికె. ‖ 93 ‖

తే. ఓరి గోపాల నీ వొకపేరు గల్గు, శూరుఁడవు బలె ధారుణీశుల నెదుర్పఁ
బూనెదవొ యెద్దు గ్రోవొవి యాఁబోతుమీఁద, ఱంకె వేసినతెఱఁగున శంకలేక. ‖ 94 ‖

ఉ. గొల్ల మెఱుంగుఁబోండ్ల నునుగుబ్బలపోటులు గావు కేర నీ
బల్లెపువాండ్రపోట్లు ననబంతులవేటులు గావు వాఁడిశో
భిల్లుగదాప్రహారములు బిత్తరిచూపులు గావు తూఁపు లీ
ప్రల్లద మేల బాల నిడి ప్రాణము నిల్పుక పొమ్ము గోపకా. ‖ 95 ‖

సీ. భువనంబులం దెందుఁ దవిలి వసించిన నీఁగి శైలముక్రింద డాఁగియున్న
నీచవృత్తిఁ గణంగి నేలలోఁ దూఱిన స్తంభభావంబునఁ దరలకున్న
బలిభిక్షములకుఁ బాల్పడి చెయ్యి చాఁచిన మంచిబాపడ వంచు మౌనివైన
ఘోరకాంతారముల్ దూఱి చరించిన ధరణి నాఁగలి పూని తిరుగుచున్న
తే. నుఱక యొకమ్రానిలోపల నిఱికి యున్నఁ, గలికితనమునఁ బలుమాఱు మెలఁగుచున్న
వేయిదెఱఁగుల నిన్నె భావించుచుందుఁ, గాక పోనిత్తునా మీఱి కంసవైరి. ‖ 96 ‖

చ. అని యదలించి నూఱునిశితాంబకముల్ హరిమేన నించి రా
మునిపయి నిర్వదాఱుశరముల్ నిగిడించి పదేసితూపు లొ
య్యనఁ గృతవర్మసాత్యకిగదాదులమీఁదట నేసి యార్చె న
ట్లనె చెలరేఁగి యేసె శరలాఘవ మొప్ప విదూరకేంద్రుఁడున్. ‖ 97 ‖

క. ఈరీతి నేయఁ గనుఁగొని, సీరియు శౌరియును గొదమసింగము లన న
వ్వీరులపైఁ గదిసి శరా, సారముఁ గురియించి పరులసైన్యము దలఁకన్. ‖ 98 ‖

మ. బలభద్రుండు రథంబు డిగ్గి విలయప్రద్యోతమానానలో
జ్జ్వలఫాలాక్షుఁడుఁబోలె సీరముఁ గరాబ్జాతంబునం బూని యా
ఖలులం బైకొని మోఁది సైన్యముల వీఁగం దోలి ఘోరాహవ
స్థలియం దెక్కడఁ దానయై తఱిమె దోస్సారం బవార్యంబుగన్. ‖ 99 ‖

తే. అట్లు తఱిమిన నిలుపలే కఖిలనృపులు, చైద్యుఁ దోడ్కొని దమతమసదనములకు
నరిగి రయ్యెడ రుక్మి యాహరినిఁ దాఁకెఁ, దొడరి యనలంబుపైఁ బడుమిడుతగతిని. ‖ 100 ‖

చ. ఇటు లెదిరించి తూఁపుగము లేయఁ దొడంగిన జూచి వెన్నుఁ డా
కుటిలునిచాపఖడ్గరథఘోటకసూతులు నుగ్గుచేసి హృ
త్పుటమునఁ గోప మూనియును ద్రుంపక వాని విరూపిఁ జేసి యె
ప్పటిపురి త్రోవఁ బొ మ్మనుచుఁ బంపెను రుక్మిణి మ్రొక్కి వేఁడుటన్. ‖ 101 ‖

ఉ. అంతట శంఖ మూఁది తమి నగ్రజసోదరబంధుయుక్తుఁ డై
సంతస మూని క్రమ్ముకొని సైన్యములెల్లను గొల్వ రుక్మిణీ
కాంత వినోదవైఖరులఁ గన్నులపండువు గాఁగఁ జూచుచున్
వింతయొయార మొప్పఁగఁ బ్రవేశ మొనర్చెను ద్వారకాపురిన్. ‖ 102 ‖

సీ. పౌరులు చేరి శోభన లీలఁ గన్గొని యానందవార్ధి నోలాడుకొంచు
గంధపుష్పాంబరకనకభూషణరత్నవిసరముల్ కానుక లొసఁగుకొనుచు
భద్రతూర్యములు నభస్థలం బవియింప వందిమాగధులు చెల్వంది పొగడ
లాసకీజనులు విలాసరూఢి నటింప వారిజేక్షణలు నివాళు లొసఁగ
తే. నపుడు కృష్ణుఁడు నిజమందిరాంతరమున, కరిగి తనతల్లిదండ్రుల కఖిలబంధు
గురుపురోహితవిద్వత్ప్రవరుల కెల్ల, జగ్గుగా మ్రొక్కె రుక్మిణీసహితుఁ డగుచు. ‖ 103 ‖

తే. వినయగతి మ్రొక్కి వారిదీవనలు గాంచి, యంత విధ్యుక్తసరణి నయ్యవనినాథ

తనయ బెండ్లాడి ఘనతరోత్సవము మీఱఁ, దనరు నొకశుభముహూర్తంబునందు. || 104 ||

ఉ. చెంగట రత్నపుత్రికలుఁ జిత్రవిలాసములు వెలుంగ సా
రంగమదంబువాసనలు గ్రమ్మగ నిద్దపునిల్వుటద్దపున్
రంగులు చెంగలింపఁ గపురంపుదుమారము చింద నంద మౌ
బంగరుమేడలోన విరిపాన్పున శౌరి చెలంగుచుండఁగన్. || 105 ||

తే. ప్రోడచేడెలు గొంద ఱంభోజనయను, భోజకన్యకనుం గూర్పఁ బూని యపుడు
వెలఁదుక నలంకృతి యొనర్చి విభునిచెంత, కెలమిఁ దోడ్కొని యరుగుచు నిట్టు లనిరి. || 106 ||

క. పదమా నీ వీక్రియ మృదు, పద మానక ప్రాణవిభునిసజ్జకు నిపుడే
మదనాగయాన మదనా, మదనాహవకేలిఁ దేలుమా మణిరదనా. || 107 ||

సీ. ప్రియునియొద్దకు నీవె బిరబిర నరుగక కెలన నొక్కెడ నిల్వవలయుఁ జుమ్ము
చెలువుఁడు దమకించి చేపట్టి తిగిచినఁ బెనఁగుచు వెన్కకుఁ జనెదు సుమ్ము
పతి తనకుఱువులపై వసింపు మటన్న నొదిఁగి కూర్చుండుట యొప్పుఁ జుమ్ము
విభుఁడును న్గపురంపువిడె మొసంగిన సిగ్గుపడక కై కొనుటయె పాడి సుమ్ము
తే. సరసుఁ డతనునికేలికి సంభ్రమించి, బిగియఁ గౌఁగిటఁ గదియించి చిగురుమోవి
యాని వలపూని యిక్కువ లంటునపుడు, విసువక [1]మెలంగవలయుఁ జూ పసిఁడిబొమ్మ. || 108 ||

చ. అని చెలు లుగ్గడింప దరహాసము మోమున నంకురింప గ
మ్మునఁ గలపంపువాసనలు ముంప నొడల్ పులకింప నూపుర
ధ్వనులు ముదంబు నింపఁ జెలువం బగుకొను నటింప నాన పై
కొని మరలింప డెందమునఁ గోర్కులు ముందరి కెచ్చరింపఁగన్. || 109 ||

క. పడకింటిలోని కరిగిన, పడఁతుకఁ గన్గొని నరాధిపతిమేను గగు
ర్పొడువ నెపు డెప్పు డంచును, గడు నువ్విళులూరుచుండెఁ గామిను లంతన్. || 110 ||

ఆ. వెలఁదిచేతివిడెము విభునకు నిప్పించి, విభునిచేతివిడెము వెలఁది కొసఁగఁ
జేసి కల్లపనులు చెప్పుక యొండొరుల్, దూసి రిండ్ల కాకు దూసినట్లు. || 111 ||

సీ. కొమ్మపొక్కిటిపొన్నక్రొన్ననపై నిల్చి గురుతరరోజమంజరులు ముసరి
బంధురాధరజపాప్రసవమార్దవ మెన్ని కమనీయరదనకుందముల వెలసి
లలితకపోలకలవలీదళము లెక్కి నయనోత్పలంబులపయిఁ జరించి
సుందరవదనారవిందంబుపై వ్రాలి వితతంబుగా దేహలతను గ్రమ్మి
తే. చికురమధుకరకులములచెలిమిఁ గాంచి, యభినవానందలీలల నలరి యపుడు
నెమ్మదిఁ జెలంగె నెంతయు నమ్మురారి, చారువీక్షణమాలికాషట్పదములు. || 112 ||

తే. తరుణి హిమభానుమండలదర్శనమున, సగము వికసించుచున్నట్టితొగలకరణి
శౌరిముఖచంద్రబింబదర్శనమునందు, నలరె నఱసిగ్గుఁజూపు లాజలజముఖికి. || 113 ||

శా. ఆదామోదరభోజకన్య లటు లన్యోన్యాననాలోకనా
హ్లాదస్ఫూర్తిఁ జెలంగ నంగజుఁడు ప్రత్యాలీఢపాదస్థుఁ డై
కోదండంబు గుణధ్వనుల్ నిగుడఁ జేకొద్దిన్ వడిం దీసి బల్
పూఁదూఁపుల్ పరఁగించె నిర్వురపయిన్ బుంఖానుపుంఖంబుగన్. || 114 ||

ఉ. అత్తఱి రాజకన్యకయొయారముఁ గన్గొని శౌరి యెంతయుం
జిత్తము దత్తఱింపఁ దమిచేఁ జెయివట్టుక పూలశయ్య కా
బిత్తరిఁ దార్చి ముద్దుగొని బెట్టుగఁ గంచెల యూడ్చి గుబ్బలన్

మెత్తనిచందనం బలంది మెప్పుగఁ గమ్మవిడెం బొసంగుచున్. ॥ 115 ॥

చ. పలుచనితేనియల్ చిలుకఁ బల్కవె చిక్కలకొల్కి లేఁతవె
న్నెలవలెఁ జిన్నినవ్వొలయ నెమ్మొగ మెత్తిటు చూడు బోటి కో
ర్కులు వెలయంగ నీ బిగువుగుబ్బ లురమ్మున నాని మన్మథా
నలపరితాప మార్పఁగదె న న్నఱసేయక కన్యకామణీ. ॥ 116 ॥

సీ. లలన నీవలుదగుబ్బలపై నిలువఁగోరి తమ్మిమొగ్గలు నిరంతరము నొసఁగి
తరలాక్షి నీసుధాధరము గ్రోలఁగఁ గోరి తియ్యనిజుంటీఁగ తేనె లొసఁగి
చెలున నీలేఁతనవ్వులు గనుంగొనఁ గోరి రమణకర్పూరహారము లొసంగి
యెలనాఁగ నీముద్దుఁబలుకులు వినఁగోరి మధురవాక్యములఁ బల్మఱు నుతించి
తే. వంచనము లేక యిష్టదైవంబు నిట్లు, పూజ గావించినాఁడ నీపొందుఁ గోరి
జాగు సేయఁగఁ దగ దింకఁ జలము మాని, యతనుకేలిని న న్నేలు మబ్జవదన. ॥ 117 ॥

క. అని సరసోక్తులచే న, వ్వనితామణిఁ గరఁగఁజేసి వనజాస్త్రుఁడు గు
ప్పునఁ బైపైఁ బఱపెడునూ, తనకుసుమకదంబములకుఁ దాళక యెలమిన్. ॥ 118 ॥

సీ. ముంగురుల్ దువ్వి కనుంగని ముద్దాడి తళుకులేఁజెక్కుటద్దముల నొక్కి
కెమ్మోవి యాని రాగిలి గుబ్బ లొత్తి పొక్కిలి గిలిగింతగాఁ గేల నిమిరి
నీవి జల్లున విచ్చి నెఱి జఘనస్థలం బాదిగా నిక్కువ లన్ని యంటి
బిగ్గఁగవుంగిటఁ బెనఁచి నఖక్షతదంతక్షతాదులు తగ నొనర్చి
తే. మఱియుఁ బంచాస్త్రశాస్త్రసమ్మతుల నతుల, గతుల రతులఁ బెనంగి యాకంజముఖిని
రంజిలఁగఁ జేసి మిక్కిలి రసికుఁ డనఁగ, నలరి శౌరి నవోఢాసమాగమమున. ॥ 119 ॥

సీ. వితతదంతక్షతావృతసుధాధరయును మానితనిశ్వాసమారుతయును
శితనఖరాంకురాంకితకుచకుంభయు ఘర్మకణక్లిన్నగండతలయు
వదనాంబుజాతసంవ్యాప్తశిరోజయు ఘనతరసీత్కారగళరవయును
రణితమంజీరకంకణకింకిణీకయుఁ దరళితహారలతాప్రకరయు
తే. గళదహీనమృగీమదకర్దమయును, సదమలానందపరవశసంహననయు
నగుచు నృపపుత్రి మిగులసౌఖ్యం బొసంగె, సరసిజాక్షున కయ్యాదిసంగమమున. ॥ 120 ॥

ఉ. అంత రతాంతవేళ దనుజాంతకుఁ డాచెలి నంకపీఠికన్
సంతస మొప్ప నిల్పి నునుఁజన్నుల గిందము మెత్తి క్రమ్మఱం
గుంతలజాలముల్ తుఱిమి కోక కటిన్ ఘటియించి సొమ్ము ల
త్యంతమనోనురక్తి నిడి యాకుమణుంగు లొసంగి నేర్పునన్. ॥ 121 ॥

తే. సురఁటి విసరుచుఁ బల్మఱు సుదతితోడ, సరససల్లాపముఁ బ్రొద్దు జరప నిట్లు
ప్రతిదినంబును గాఢానురాగ మొదవఁ, దవిలి సంభోగలీలలఁ దనరుచుండి. ॥ 122 ॥

క. పిదపన్ రుక్మిణి మొదలగు, మదవారణయాన లష్టమహిషులునున్ సొం
పొదవఁ బదియాఱువే లం, బుజకచ లగురాజసుతలు మునుకొని కొల్వన్. ॥ 123 ॥

తే. దుష్టజనుల వధించుచు శిష్టజనుల, కభిమతార్థంబు లొనఁగూర్చి యాదరమునఁ
బ్రోది సేయుచుఁ గృష్ణుఁడు బుధులు పొగడ, భూరిసామ్రాజ్యలీలలఁ గేరుచుండె. ॥ 124 ॥

క. ముదమున నీహరిసత్కథఁ, జదివిన వ్రాసినను విన్న జనులకు సతతా
భ్యుదయపరంపర లొదవుం, దుది నమ్మధువైరిపదము దొరకుం దిరమై. ॥ 125 ॥

క. అని సూతుఁడు మునిజనులకు, వినిపించినరీతి శుకుఁడు వేడ్కఁ బరీక్షి
జ్జననాథున కెఱిఁగించినఁ, దనమది నవ్విభుని నెపుడుఁ దలఁచుచు నుండెన్. ॥ 126 ॥

క. ఈకృష్ణకథ ముదంబున, నీకరుణ నొనర్చినాఁడ నిఖిలేశ్వర నీ
వాకర్ణించి ప్రబంధము, గైకొనుమా తప్పులెల్ల క్షమచేసి శివా. ‖ 127 ‖

ఉ. ఆరయ శాలివాహనశకాబ్దముల ద్రిగుణాంగచంద్రులం
బేరగుమన్మథాబ్దమునఁ బ్రేమఁ బ్రబంధ మొనర్చి మీ కిటుల్
చేరికతో సమర్పణము చేసితి నీకృతి యాతమిస్రను
త్కైరవమిత్రతారకముగా భువిఁ జెల్వనుఁగాత శంకరా. ‖ 128 ‖

క. తరుణారుణాంబుజోపమ, చరణాభయహరణసతతసంభృతహరిణా
శరణాగతశరణాచిర, కరుణాశశిభరణ పీఠికాపురశరణా. ‖ 129 ‖

ఉ. భాసురమందహాసపరిపాలితదాసజగజ్జనావనా
భ్యాసనిరంకుశోన్మదగజాజినవాసమనోవికాసకై
లాసనివాస సంతతవిలాససుమేరుశరాసవాసవా
బ్జాసన వాసుదేవవినుతా సమదివ్యయశోవిభాసితా. ‖ 130 ‖

మాలినీ. కలుషఘనసమీరా కామగర్వాపహారా, వివితగుణసారా వేదమార్గప్రచారా
బలుదహితదూరా పన్నగాధీశహారా, వలయితమునివారా నంచితాశేషశూరా. ‖ 131 ‖

గద్య. ఇది శ్రీమత్కుక్కుటేశ్వరవరప్రసాదలబ్ధకవితాసామ్రాజ్యధురంధర కౌం
డిన్యసగోత్రపవిత్ర కూచిమంచి గంగనామాత్యపుత్ర బుధజనవిధేయ తిమ్మననామ
ధేయప్రణీతం బైనరుక్మిణీపరిణయం బనుశృంగారరసప్రబంధంబునందు సర్వం
బును బంచమాశ్వాసము.

[1] పా. మెలంగవలెఁ జుమ్మ పసిఁడిబొమ్మ